

De Nederlandsche Bank N.V.

Interne Rating Benadering

— Consultatiedocument (implementatie Bazel II) —

nr. K01C/NL

oktober 2005

De Nederlandsche Bank geeft marktpartijen de gelegenheid commentaar te leveren op dit consultatiedocument. Reacties dienen uiterlijk op 31 december 2005 via e-mail of post te worden gestuurd naar:

Drs. E. Kersten
De Nederlandsche Bank
Divisie Toezicht Beleid
Postbus 98
1000 AB Amsterdam
E-mail: e.kersten@dnb.nl

Mocht u van mening zijn dat er belangrijke aspecten niet in het consultatiedocument aan de orde zijn gebracht, dan kunt u tevens bij hem aangeven wat dat onderwerp is en wat voor nadere uitwerking van dit onderwerp volgens u zinvol zou zijn.

INHOUD

1	INLEIDING.....	4
2	WETTELIJKE BASIS EN OPZET TOEZICHTHOUDERREGELING ONDERDEEL IRB.....	6
3	INVULLING NATIONALE DISCRETIES.....	8
4	AANSLUITING TUSSEN DE EERDERE CONSULTATIES EN DEZE REGELING IRB	24
5	CONCEPT TOEZICHTHOUDERREGELING ONDERDEEL IRB	25

1 INLEIDING

De Nederlandsche Bank (hierna DNB) publiceert dit document in het kader van de implementatie van het nieuwe Bazelse raamwerk en de daarop gebaseerde EU-Richtlijn¹. Het doel van dit document is de conceptversie van de Toezichthouderregeling Kredietrisico, onderdeel Interne Rating Benadering (IRB) bekend te maken aan de sector en de reacties daarop te vragen.

Dit consultatiedocument is relevant voor de onder toezicht staande kredietinstellingen en in beginsel ook voor de onder toezicht staande effecteninstellingen (hierna: instellingen). DNB nodigt deze instellingen en hun respectievelijke brancheorganisaties uit commentaar te leveren op de voorstellen. Daarnaast nodigt DNB een breder publiek van geïnteresseerde marktdeelnemers uit om deel te nemen aan het consultatieproces. Op basis van dit document zal technisch overleg met de sector plaatsvinden.

Het in dit document gepresenteerde onderdeel van de Regeling Kredietrisico implementeert de bepalingen van de CRD die betrekking hebben op de Interne Rating Benadering. De regeling is gebaseerd op de concepttekst van de EU-Richtlijn zoals op 14 juli 2004 gepubliceerd door de Europese Commissie alsmede het voorstel van de Raad van de Europese Unie van 1 december 2004 inhoudende wijzigingen ten aanzien van de concepttekst van 14 juli 2004. Latere amendementen in het Europees Parlement en de voorstellen ten aanzien van het Handelsboek, welke thans nog onderdeel zijn van de politieke besluitvorming zijn vooralsnog niet in de tekst verwerkt. Het onderhavige concept zal op een later moment op diverse vlakken nog aan verandering onderhevig zijn, om de definitieve amendementen van het EP (inclusief wijzigingen voortvloeiend uit de voorstellen ten aanzien van het Handelsboek) te verwerken.

De wijze waarop de analyses en intenties van DNB tot stand komen, en welke factoren daarbij een rol spelen, staat beschreven in het algemene consultatiedocument inzake 'Consultatie en implementatie van het nieuwe Kapitaal Akkoord in Nederland' (Nr. P01A/NL). Dit document is gepubliceerd op de website van DNB (www.dnb.nl).

Door ontwikkelingen in Bazel of de EU kunnen daarna nog wijzigingen optreden en kunnen wellicht andere consultatiepunten naar voren komen. De informatie die DNB verkrijgt uit de discussie met de sector over implementatiekeuzes kan eveneens reden zijn voor aanpassing van de huidige voorstellen. Ingevolge de toekomstige invoering van de Wet financieel toezicht (Wft:

¹ Voorheen aangeduid als CAD III, maar nu geformuleerd in Richtlijn/2000/12/EG. Hierna aan te duiden als de Richtlijn of CRD.

wordt apart door het Ministerie van Financiën geconsulteerd) is de exacte vorm en inhoud van, en verantwoordelijkheid voor, deze conceptregelgeving nog niet helder.

Ten behoeve van de consultatie worden een tweetal aspecten expliciet onder de aandacht gebracht:

1) Harmonisatie van interne beheersingsvereisten voor aandelenmodellen en kredietmodellen

Ten aanzien van de bepalingen met betrekking tot de validatie en interne beheersing is van de structuur van de CRD afgeweken. De vereisten voor de validatie en interne beheersing van aandelenmodellen in het bankenboek en kredietmodellen zijn zoveel mogelijk geharmoniseerd. Dit heeft tot gevolg dat ten aanzien van interne beheersing, bepalingen die in de CRD alleen voor interne modellen voor aandelenposities in het bankenboek gelden, ook worden toegepast op interne modellen voor kredietrisico. Argument hiervoor is, dat deze vereisten ook relevant zijn om een integere en consistente ontwikkeling en toepassing te waarborgen van de ratingsystemen en modellen voor kredietrisico. Daarnaast is de harmonisatie van de vereisten voor interne beheersing voor beide onderdelen efficiënt. Naar de mening van DNB is dit de facto geen aanscherping van de vereisten, maar veeleer een verduidelijking van wat DNB uit hoofde van CRD artikel 84 lid 2 onderdeel b), c) en e) op het gebied van interne beheersing van kredietrisicomodellen wil vereisen.

2) Invulling nationale discreties

Voor de volledigheid is in dit document een overzicht met keuzes voor nationale discreties in het kader van IRB toegevoegd, waarin tevens is aangegeven waar welke discretie tot uitdrukking komt. De meerderheid van deze discreties zijn reeds onderwerp van de twee eerdere consultatieronden geweest en derhalve zal er in dit document niet verder worden ingegaan op de achtergrond van die keuzes. In dit document wordt ook ingegaan op de aansluiting tussen de eerdere consultatieronden en dit concept van de toezichthouderregeling. Een aantal discreties zijn nog geen onderwerp van consultatie geweest. Deze volgen uit het compromisvoorstel van de Europese Raad (het zogenaamde 'december-compromis'). De keuzes bij deze aanvullende discreties worden in dit document expliciet toegelicht.

2 WETTELIJKE BASIS EN OPZET TOEZICHTHOUDERREGELING ONDERDEEL IRB

Het onderhavige concept zal bij inwerkingtreding voortvloeien uit de regelgevende bevoegdheden die DNB in de Wet Financieel Toezicht en het daarop gebaseerde AMvB's krijgt toegewezen.

Met het Ministerie van Financiën is in het kader van de implementatie van de CRD overleg gevoerd over de afbakening tussen Wet/AMvB en Toezichthouderregeling en is een voorlopige verdeling opgesteld. Deze verdeling is voor de artikelen 84 t/m 89 en de daarbij behorende Annex van de Richtlijn als volgt:

IRB		
84, eerste lid	Gebruik IRB	Wet
84, tweede lid, aanhef	Idem	Wet
84, tweede lid, onderdeel a tot en met e	Idem	Aanhef in AMvB / onderdeel a t/m e in toezichthouderregels
84, derde en vierde lid	Idem	AMvB ²
84, vijfde lid	Beleid t.a.v. nakoming regels t.a.v. IRB	Wet ³
84, zesde lid	Samenwerking toezichthouders IRB	Wet
85, eerste lid	Goedkeuring tzh voor uitz. op regel IRB voor alle uitzettingen	Wet / AMvB / toezichthouderregels
85, tweede lid		AMvB ⁴
85, derde lid		AMvB
85, vierde en vijfde lid		AMvB ⁵
86	Categorieën kredietnemers	Toezichthouderregels
87	Berekeningsmethoden	Kapstok in AMvB / toezichthouderregels
88	Berekening verwachte verliezen	Kapstok in AMvB / toezichthouderregels
89	Gebruik standaardbenadering naast IRB	Kern wet / uitwerking in AMvB ⁶
Annex VII	Gedetailleerde bepaling over toepassing IRB en minimumvereisten	Toezichthouderregels

Opgemerkt wordt dat de definitieve versie van de Toezichthouderregeling qua terminologie en inhoud zal aansluiten op de Wft. Hiertoe zal te zijner tijd nog een harmonisatie plaatsvinden met de Wft waardoor er specifieke definities of artikelen kunnen verschuiven naar andere regels, dit geldt bijvoorbeeld ten aanzien van de gebruikte definities (krediet- en effecteninsetting wordt

² Kapstok in Wet/AMvB om toezichthouderregels te stellen.

³ Kapstok in AMvB om toezichthouderregels te stellen.

⁴ Kapstok in AMvB om toezichthouderregels te stellen.

⁵ Kapstok in AMvB om toezichthouderregels te stellen.

⁶ Kapstok in AMvB om toezichthouderregels te stellen

niet gebruikt in de Wft) en bepalingen ten aanzien van interne beheersing in relatie tot regels voor bedrijfsvoering.

Bij het opstellen van de Toezichthouderregeling Kredietrisico, onderdeel IRB is zoveel als mogelijk de reeds bekende structuur van de CRD gehandhaafd. Het hoofdstuk bestaat uit zes afdelingen waarvan de laatste vier gebaseerd zijn op de delen 1 tot en met 4 van Bijlage VII van de CRD. In de eerste twee afdeling worden echter de specifieke IRB-definities en de algemene voorschriften gegeven waaronder instellingen hun interne rating systeem mogen gebruiken voor de berekening van de kapitaalseisen voor kredietrisico. In deze afdeling wordt ook ingegaan op de indeling van alle vorderingen in een limitatief aantal categorieën. Verder wordt ingegaan op mogelijke vrijstellingen van IRB voor onderdelen van een instelling en op de mogelijkheid om IRB gefaseerd uit te rollen. Ten slotte wordt ingegaan op de versoepeling van de in de AMvB op te nemen ervaringsvereiste. Afdelingen 3.3, 3.4 en 3.5 geven de structuur aan van de methodiek die instellingen moeten toepassen voor het bepalen van de kapitaalseisen voor kredietrisico. Afdeling 3.3 betreft de voorschriften voor de bepaling van de risicogewogen posten en de verwachte verliesposten. In deze afdeling wordt bijvoorbeeld aangegeven welke risicocurves instellingen moeten gebruiken voor specifieke soorten vorderingen. In afdeling 3.4 wordt vervolgens aangegeven op welke wijze de inputparameters PD, LGD en M moeten worden bepaald voor de verschillende risicocurves en in afdeling 3.5 wordt aangegeven hoe instellingen de inputparameter Omvang van de vordering moeten bepalen voor verschillende soorten vorderingen. Afdeling 3.6 geeft de minimum vereisten waaraan de ratingsystemen en ramingen van de inputparameters van de instellingen moeten voldoen om te mogen worden gebruikt voor de bepaling van de kapitaalseisen. In deze afdeling wordt onder andere ingegaan op de structuur van het ratingsysteem, de dataveren, de kwantificering van de inputparameters, de validatie van de IRB-methoden en de corporate governance rond de toepassing van IRB.

Zoals aangegeven is zoveel als mogelijk aangesloten op de structuur van de CRD. Echter, op een aantal plekken is de structuur van de CRD losgelaten. Dit is het geval bij de bepalingen ten aanzien van gekochte kortlopende handelsvorderingen, welke ten behoeve van de duidelijkheid steeds in een separate paragraaf zijn opgenomen. Tevens wordt er als richtsnoer bij Specialized lending een nadere invulling gegeven van de Supervisory slotting methode. Deze invulling komt geheel overeen met de Bazelse tekst. Zoals reeds in de inleiding aangegeven is ook ten aanzien van de bepalingen met betrekking tot de validatie en interne beheersing van ratingsystemen en modellen van de structuur van de CRD afgeweken, waarbij de vereisten voor aandelenmodellen in het bankenboek en kredietrisicomodellen zijn geharmoniseerd.

3 INVULLING NATIONALE DISCRETIES

Bij de opstelling van de Toezichthouderregels zijn ten aanzien van de daarin begrepen expliciete nationale discreties alle voorgenomen invullingen van DNB tot op dit moment verwerkt. Niet alle keuzes ten aanzien van de nationale discreties zullen overigens in Toezichthouderregels terecht komen. Een aantal van de keuzes, met name ten aanzien van de vrijstellingen, zal op niveau van Wet dan wel AMvB worden vastgelegd.

Voor de volledigheid is hieronder een overzicht met keuzes voor nationale discreties in het kader van IRB toegevoegd, waarin tevens is aangegeven waar welke discretie tot uitdrukking komt. De meerderheid van deze discreties zijn reeds onderwerp van de twee eerdere consultatieronden geweest en derhalve zal er in deze nota niet verder worden ingegaan op de achtergrond van deze keuzes. Een aantal discreties volgt uit het compromisvoorstel van de Europese Raad (het zogenaamde ‘december-compromis’). De keuzes bij deze aanvullende discreties worden expliciet toegelicht onder de tabel.

DISCRETIE	INHOUD	KEUZE DNB	IMPLEMENTATIE (GEBASEERD OP QUICK SCAN)
CRD Article 84(1)	Discretion to permit firms to use the Internal Ratings Based approach (IRB approach), where explicit permission has been given by the supervisor.	Implementeren Discretie omvat de formele vastlegging van de mogelijkheid om banken toe te staan IRB te gebruiken in plaats van de Standaard benadering. Dit is een discretie die logischerwijs volgt uit het meer juridische karakter van de CRD ten opzicht van het Bazelse framework Niet eerder expliciet in consultatie geweest, maar implementatie spreekt voor zich.	Wet/AMvB

DISCRETIE	INHOUD	KEUZE DNB	IMPLEMENTATIE (gebaseerd op Quick scan)
CRD Article 84(2), last paragraph	Discretion to permit EU parent and subsidiaries, which use IRB on a unified basis, to meet certain minimum requirements together, rather than by each of the parent and subsidiaries considered individually	<p>Implementeren</p> <p>Discretie omvat de formele mogelijkheid om de minimum requirements voor IRB niet te toetsen op 'stand alone' basis maar geconsolideerd. Implementatie van deze discretie ligt in de lijn van het 'lead supervision' beginsel.</p> <p>Dit is een discretie die logischerwijs volgt uit het meer juridische karakter van de CRD ten opzicht van het Bazelse framework.</p> <p>Niet eerder expliciet in consultatie geweest. Wordt expliciet toegelicht onder deze tabel.</p>	Wet/AMvB
CRD Article 85(1) and (2)	Discretion to permit phased roll-out across a financial group	<p>Implementeren</p> <p>Deze discretie geeft de mogelijkheid om onder voorwaarden een gefaseerde uitrol van IRB toe te staan.</p> <p>Invulling van deze discretie is in lijn met consultatie tot nu toe.</p>	<p>Wet/AMvB: Mogelijkheid tot toestaan gefaseerde uitrol en regelgevende bevoegdheid voor DNB</p> <p>Toezichthouderregeling Kredietrisico: Artikel 3:16 t/m 3:19 Voorwaarden aan uitrol</p>
CRD Article 85(4) & (5)	<p>Discretion to permit firms using the IRB approach to go back to using the standardised approach, only where 'good cause' has been demonstrated</p> <p>and</p> <p>Discretion to permit firms using own estimates of LGD and conversion factors to use supervisory estimates, only where good cause has been demonstrated.</p>	<p>Implementeren</p> <p>Deze discretie biedt de mogelijk om het terug gaan naar een minder geavanceerde methode toe te staan. Deze mogelijkheid moet juridisch wel worden geïmplementeerd en DNB moet mogelijkheid krijgen om indien nodig hiervoor regels te stellen. Echter, op dit moment is invulling van deze mogelijkheid niet relevant.</p> <p>Niet eerder expliciet in consultatie geweest. Wordt expliciet toegelicht onder deze tabel.</p>	Wet/AMvB: Mogelijkheid tot toestaan Met toetsing door DNB

DISCRETIE	INHOUD	KEUZE DNB	IMPLEMENTATIE (gebaseerd op Quick scan)
CRD Article 87(9)	Discretion to permit firms to use own estimates of LGD and conversion factors under the IRB approach, where explicit permission has been given.	<p>Implementeren</p> <p>Discretie omvat de formele vastlegging van de mogelijkheid om banken toe te staan Advanced IRB te gebruiken in plaats van Foundation IRB.</p> <p>Dit is een discretie die logischerwijs volgt uit het meer juridische karakter van de CRD ten opzichte van het Bazelse framework en de insteek van de Commissie dat Advanced IRB een uitbreiding is van Foundation IRB.</p> <p>Niet eerder expliciet in consultatie geweest, maar implementatie spreekt voor zich.</p>	<p>Wet/AMvB: Mogelijkheid tot toestaan en regelgevende bevoegdheid voor DNB</p> <p>Toezichthouderregeling Kredietrisico: Artikel 3:2, lid 2</p>
CRD Article 87(4), & Annex VII, Part 1, paragraph 15	Discretion to permit choice of equity approaches to be used.	<p>Implementeren</p> <p>Discretie geeft de mogelijkheid om voor de bepaling van RW voor aandelen in het bankenboek verschillende methoden (Simple Risk Weight, interne modellen en PD/LGD) toe te staan.</p> <p>Invulling van deze discretie is in lijn met consultatie. In consultatie met sector wel discussie over een ruimere toepassing van PD/LGD dan wij voorzien.</p>	<p>Wet/AMvB: Mogelijkheid tot toestaan en regelgevende bevoegdheid voor DNB</p> <p>Toezichthouderregeling Kredietrisico: Artikel 3:30, lid 1</p>
CRD Article 89(1)(a) and (1)(b)	Discretion to permit permanent exemption from the IRB approach of exposures to sovereigns or institutions, where material number of counterparties is limited and it would be unduly burdensome.	<p>Implementeren</p> <p>Deze discretie geeft de mogelijkheid om onder voorwaarden exposures op overheden en op banken in de SA te houden.</p> <p>Invulling van deze discretie is in lijn met consultatie tot nu toe.</p>	<p>Wet/AMvB: Mogelijkheid tot toestaan en regelgevende bevoegdheid voor DNB</p> <p>Toezichthouderregeling Kredietrisico: Artikel 3:12 Voorwaarden</p>

DISCRETIE	INHOUD	KEUZE DNB	IMPLEMENTATIE (gebaseerd op Quick scan)
CRD Article 89(1)(c)	Discretion to permit permanent exemption from the IRB approach for some exposures in non-significant business units, as well as exposure classes that are immaterial in terms of size and perceived risk profile	<p>Implementeren</p> <p>Deze discretie geeft de mogelijkheid om onder voorwaarden immateriële exposures in de SA te houden.</p> <p>Invulling van deze discretie is in lijn met consultatie tot nu toe.</p>	<p>Wet/AMvB: Mogelijkheid tot toestaan en regelgevende bevoegdheid voor DNB</p> <p>Toezichthouderregeling Kredietrisico: Artikel 3:13 t/m 3:15 Voorwaarden</p>
CRD Article 89(1)(d)	Discretion to permit permanent exemption from the IRB approach for own central government and those exposures to regional governments, local authorities and administrative bodies considered to be own central government risk.	<p>Niet implementeren</p> <p>Deze discretie geeft de mogelijkheid om onder voorwaarden exposures op binnenlandse centrale overheden, lagere overheden en PSE's in de SA te houden.</p> <p>Niet eerder expliciet in consultatie geweest. Wordt expliciet toegelicht onder deze tabel.</p>	----
CRD Article 89(1)(e)	Discretion to permit permanent exemption from the IRB approach for certain intra-group transactions.	<p>Implementeren</p> <p>Deze discretie geeft de mogelijkheid om onder exposures op moeder, dochters en zusters die zelf onder prudentieel toezicht staan in de SA te houden .</p> <p>Niet eerder expliciet in consultatie geweest. Wordt expliciet toegelicht onder deze tabel.</p>	Wet/AMvB
CRD Article 89(1)(f)	Discretion to permit permanent exemption from the IRB approach for equity issued by an obligor, whose debt obligations qualify for a zero risk weight under the standardised approach.	<p>Implementeren</p> <p>Deze discretie geeft de mogelijkheid om exposures op entiteiten zijn die onder de SA een 0% weging krijgen (bijvoorbeeld multilaterale ontwikkelingsbanken) en die kwalificeren als aandeel onder IRB; onder voorwaarden in de SA te houden, alwaar ze met 100% moeten worden gewogen.</p> <p>Invulling van deze discretie is in lijn met consultatie tot nu toe.</p>	Wet/AMvB

DISCRETIE	INHOUD	KEUZE DNB	IMPLEMENTATIE (gebaseerd op Quick scan)
CRD Article 89(1)(g)	Discretion to permit permanent exemption from the IRB approach for equity under legislated programmes	<p>Implementeren</p> <p>Deze discretie geeft de mogelijkheid om exposures op entiteiten zijn die voldoen aan bepaalde voorwaarden (bv stimuleringsprogramma's voor MKB) en die kwalificeren als aandeel onder IRB in de SA te houden, alwaar ze met 100% moeten worden gewogen. Opgemerkt wordt dat dergelijke stimuleringsprogramma's nog niet bestaan.</p> <p>Invulling van deze discretie is in lijn met consultatie tot nu toe.</p>	Wet/AMvB
CRD Article 89(1)(h)	Discretion to permit permanent exemption from the IRB approach for exposure to an institution is in the form of minimum reserves required by the European Central Bank or by the Central Bank of a Member State, to be held by the credit institution	<p>Niet implementeren</p> <p>Deze discretie geeft de mogelijkheid om onder voorwaarden exposures op andere banken die de vorm hebben van vereiste minimum monetaire reserves van de ECB of de nationale CB in de SA te houden. Deze mogelijkheid is met name relevant voor het bancaire systeem in een aantal nieuwe lidstaten. Voor Nederland niet relevant.</p> <p>Niet eerder expliciet in consultatie geweest. Wordt expliciet toegelicht onder deze tabel.</p>	----
CRD Article 89(2)	Discretion to permit permanent exemption from the IRB approach for equity based on materiality threshold.	<p>Implementeren</p> <p>Deze discretie geeft de mogelijkheid om exposures die kwalificeren als aandeel onder IRB op basis van materialiteit in de SA te houden (totale posities kleiner dan 10% c.q. 5% van toetsingsvermogen).</p> <p>Invulling van deze discretie is in lijn met consultatie tot nu toe.</p>	Wet/AMvB

DISCRETIE	INHOUD	KEUZE DNB	IMPLEMENTATIE (gebaseerd op Quick scan)
CRD Article 154(1B &1C)	Transitional discretion to permit until less then 3 years of internal use of the IRB system, with a minimum of 1 year for Foundation IRB and 2 years for Advanced IRB (so in practice both from 1 January 2006 for both approaches)	<p>Implementeren</p> <p>Deze discretie geeft de mogelijkheid om te kwalificeren voor IRB met minder dan 3 jaar interne ervaring.</p> <p>Invulling van deze discretie is in lijn met consultatie tot nu toe.</p>	<p>Wet/AMvB: Mogelijkheid tot toestaan en regelgevende bevoegdheid voor DNB</p> <p>Toezichthouderregeling Kredietrisico: Artikel 6:X Voorwaarden</p>
CRD Article 154(3)	Transitional discretion to permit permanent exemption from the IRB approach for equity exposure held prior to implementation until 31 december 2017	<p>Niet implementeren</p> <p>Deze discretie geeft de mogelijkheid om boven op de vrijstelling van 89(2) aandelen exposures in het bankenboek die gehouden worden op moment van implementatie tot ultimo 2017 in de SA te houden.</p> <p>De sector heeft in de consultatie aangedrongen om deze discretie wel te erkennen voor buitenlandse aandelen. Wij hebben aangegeven dat wij dat niet nodig vinden gezien de vrijstelling van 89(2) en het feit dat wij voor aandelen een snelle en volledige implementatie van Bazel II willen. Deze vrijstelling levert weliswaar tijdelijk een solvabiliteitsverlichting op, maar leidt echter ook tot hoge administratieve lasten met zich mee (dubbele administraties) en sluit het niet aan op het interne beheer.</p>	---
CRD Article 154 (4)	Transitional discretion to set days past due in the definition of default for corporate exposures at between 90 and 180 days until 31 December 2011.	<p>Niet implementeren</p> <p>Deze discretie geeft de mogelijkheid om tot 31 december 2011 voor corporates een latere backstop toe te staan dan 90 dagen.</p> <p>Invulling van deze discretie is in lijn met consultatie tot nu toe.</p>	---

DISCRETIE	INHOUD	KEUZE DNB	IMPLEMENTATIE (gebaseerd op Quick scan)
CRD Article 154(5) and (6)	Transitional discretion to permit relaxation of data requirements for a period until 31 december 2010.	<p>Implementeren</p> <p>Deze discretie geeft de mogelijkheid om met Foundation IRB (incl retail) te starten op basis van slechts twee jaar data. Voor Advanced IRB gelden geen versoepelingen.</p> <p>Invulling van deze discretie is in lijn met consultatie tot nu toe.</p>	Wet/AMvB
CRD Annex VII, Part 1, paragraph 5	Discretion to permit preferential risk weights for specialised lending exposures, whose underwriting and other risk characteristics are substantially strong.	<p>Implementeren</p> <p>Deze discretie geeft de mogelijkheid om in de Supervisory Slotting Approach voor SL lagere risicogewichten toe te staan.</p> <p>Invulling van deze discretie is in lijn met consultatie tot nu toe.</p>	Toezichthouderregeling Kredietrisico: Artikel 3:25, lid 2
CRD Annex VII, Part 1, paragraph 11	Discretion waive the requirement that the revolving retail exposure be unsecured in respect of collateralised credit facilities linked to a wage account.	<p>Niet implementeren</p> <p>Deze discretie geeft de mogelijkheid om onder voorwaarden ook exposures die onderpand hebben op te nemen in de zeer lage RW-curve voor revolving exposures .</p> <p>Niet eerder expliciet in consultatie geweest. Wordt expliciet toegelicht onder deze tabel.</p>	---
CRD Annex VII, Part 1, paragraph 16	Discretion to permit exemptions from the IRB approach for equity exposures to ancillary services undertakings.	<p>Implementeren</p> <p>Deze discretie geeft de mogelijkheid om aandelenposities in ondernemingen die nevendiensten verrichten niet te behandelen als aandelen (RW 300% of meer) maar als overige activa (RW= 100%).</p> <p>Niet eerder expliciet in consultatie geweest. Wordt expliciet toegelicht onder deze tabel.</p>	Toezichthouderregeling Kredietrisico: Artikel 3:30, lid 4

DISCRETIE	INHOUD	KEUZE DNB	IMPLEMENTATIE (gebaseerd op Quick scan)
CRD Annex VII, part 2, paragraph 5 & paragraph 7	Discretion to recognise as eligible unfunded protection providers other than those indicated in Annex VIII, Part 1 for dilution risk.	<p>Niet implementeren</p> <p>Deze discretie geeft de mogelijkheid om onder voorwaarden ruimere erkenning van garanties toe te staan ten aanzien van verwateringsrisico.</p> <p>Niet eerder expliciet in consultatie geweest. Wordt expliciet toegelicht onder deze tabel.</p>	---
CRD Annex VII, Part 2, paragraphs 10 and 21	Discretion to permit the recognition of unfunded credit protection for retail exposures, and, in the case of corporate, institution and sovereign exposures, utilising the AIRB approach, through adjusting PD or LGD estimates, subject to minimum requirements.	<p>Implementeren</p> <p>Deze discretie geeft de mogelijkheid om instellingen die Advanced IRB toepassen toe te staan zelf te laten kiezen voor aanpassing PD of LGD schatting voor het effect van garanties.</p> <p>Niet eerder expliciet in consultatie geweest. In Bazel is dit ook geen expliciete nationale discretie. Implementatie is in lijn met principe dat we compliant willen zijn aan Bazel én EU.</p> <p>Wordt expliciet toegelicht onder deze tabel.</p>	Toezichthouderregeling Kredietrisico: Artikel 3:50, lid 3
CRD Annex VII, Part 2, paragraph 11	Discretion to determine whether to use an explicit or implicit Maturity (M) adjustment under FIRB	<p>Implementeren</p> <p>Deze discretie geeft de mogelijkheid om voor foundation IRB te kiezen voor expliciete looptijd (tussen 1 en 5 jaar, conform Advanced) danwel in impliciete looptijd (2,5 jaar). Wij hebben gekozen voor expliciete looptijd.</p> <p>Invulling van deze discretie is in lijn met consultatie tot nu toe.</p>	Toezichthouderregeling Kredietrisico: Artikel 3:51

DISCRETIE	INHOUD	KEUZE DNB	IMPLEMENTATIE (gebaseerd op Quick scan)
CRD Annex VII, Part 2, paragraph 13	Discretion to permit an explicit adjustment to M below one year for certain short term exposures, where certain requirements have been met. Maturity would be calculated as the greater of one day, and the effective maturity.	<p>Implementeren</p> <p>Deze discretie betreft de maturity carve out voor kort lopende exposures. Wij hebben geen lijst opgesteld met soorten exposures maar met sector afgesproken dat we zullen oordelen op basis van het principe dat de exposures geen onderdeel mogen uitmaken van doorlopende financiering. Overigens wordt opgemerkt dat de maturity carve out voor kort lopende exposures mogelijk nog kan wijzigen als gevolg van de wijzigingen volgend uit het Trading book review. Voorlopig moeten we echter de bestaande tekst van de CRD aanhouden.</p> <p>Invulling van deze discretie is in lijn met consultatie tot nu toe.</p>	Toezichthouderregeling Kredietrisico: Artikel 3:51, lid 2
CRD Annex VII, Part 2, paragraph 14	Discretion to permit exemption from use of explicit Maturity for exposures to corporate firms situated in the European Community, with consolidated sales and assets of less than €500 million	<p>Niet implementeren</p> <p>Deze discretie maakt het mogelijk om bij de toepassing van explicit M voor kleine partijen te kiezen voor implicit M.</p> <p>Invulling van deze discretie is in lijn met consultatie tot nu toe.</p>	---
CRD Annex VII, Part 3, paragraph 8	Discretion to permit over the counter (OTC) contracts cleared by a clearing house, where the latter acts as the legal counterparty and all participants are fully collateralised on a daily basis to be weighted at zero.	<p>Implementeren</p> <p>Deze discretie geeft de mogelijkheid om exposures uhv OTC derivaten transacties die worden gecleared door clearing houses onder voorwaarden met 0% te wegen.</p> <p>Niet eerder expliciet in consultatie geweest. Het betreft een permanente voortzetting van een reeds bestaande discretie (die tijdelijk was).</p> <p>Wordt expliciet toegelicht onder deze tabel.</p>	Toezichthouderregeling Kredietrisico: Artikel 3:61, lid 3

DISCRETIE	INHOUD	KEUZE DNB	IMPLEMENTATIE (gebaseerd op Quick scan)
CRD Annex VII, Part 4, paragraph 48	(Retail & PSE) Discretion to permit definition of default for retail and PSE exposures to be extended to 180 days.	Niet implementeren Deze discretie geeft de mogelijkheid om permanent voor retail en PSE een latere backstop toe te staan dan 90 dagen. Invulling van deze discretie is in lijn met consultatie tot nu toe.	---
CRD Annex VII, Part 4, paragraph 99	Discretion to permit recognition of conditional guarantees.	Implementeren Deze discretie geeft de mogelijkheid om instellingen die Advanced IRB toepassen toe te staan ook conditionele garanties in aanmerking te nemen bij de aanpassing van PD of LGD schattingen. Niet eerder expliciet in consultatie geweest. In Bazel is dit ook geen expliciete nationale discretie. Implementatie is in lijn met principe dat we willen voldoen aan Bazel én EU. Wordt expliciet toegelicht onder deze tabel.	Toezichthouderregeling Kredietrisico: Artikel 3:87, lid 3

Toelichting op keuzes ten aanzien van de aanvullende nationale discreties in CRD, die nog niet eerder in consultatie zijn geweest:

1) Artikel 84 lid 2 laatste paragraaf

(Toetsen van minimum vereisten op geconsolideerde basis)

Deze discretie omvat de formele mogelijkheid om, met name binnen de EU, de minimum vereisten voor IRB niet te toetsen op 'stand alone' basis maar geconsolideerd. Dit is een discretie die logischerwijs volgt uit het meer juridische karakter van de CRD ten opzicht van het Bazelse framework. Implementatie van deze discretie is in lijn met het 'lead supervision' beginsel en de samenwerking tussen toezichthouders op basis van art 129 van de CRD. DNB wil deze discretie dan ook implementeren.

2) Artikel 85 lid 4 en lid 5

(Toestaan van terugkeer naar minder geavanceerde benadering)

Deze discretie biedt de mogelijkheid om banken toe te staan om terug te gaan naar een minder geavanceerde methode, dus van Advanced naar Foundation of van Foundation naar SA. Deze mogelijkheid moet juridisch wel worden geïmplementeerd en DNB moet mogelijkheid krijgen om hiervoor regels te stellen. Echter, er vanuit gaande dat dit niet of slechts zeer incidenteel voor zal komen is verdere inhoudelijke invulling van deze mogelijkheid op dit moment niet relevant.

3) artikel 89 lid 1 onder d

(Vrijstelling van IRB voor binnenlandse centrale en lagere overheden en PSE's)

In de EU bestaan nu eigenlijk twee soorten vrijstellingen voor vorderingen op de centrale overheid en lagere overheden & Public Sector Entities (PSE)⁷. Ten eerste is er de reeds bestaande vrijstelling voor de gehele asset classes 'overheden' en 'banken' (art 89 lid 1 onder a & b).

Conform deze vrijstelling hoeven banken waar deze asset classes slechts een beperkte omvang hebben en een gering risico met zich meebrengen daarvoor geen IRB-systeem te ontwikkelen, maar mogen zij de SA toepassen. Vorig jaar is besloten om deze vrijstelling ook in Nederland te implementeren onder de voorwaarde dat de tegenpartijen een externe rating hebben en het aantal tegenpartijen in de asset class beperkt is. In de eerdere consultaties met de sector is ons gebleken dat het aantal instellingen dat van deze uitzondering gebruik zal willen maken gering zal zijn (in casu misschien zelfs geen enkele).

In de EU-Raadswerkgroep is naast deze vrijstelling ook nog een vrijstelling gecreëerd voor een deel van deze vorderingen, namelijk vorderingen op binnenlandse centrale en lagere overheden & PSE's. Banken mogen deze vorderingen, los van de toepassing van de andere vrijstelling conform de SA behandelen, mits:

- i) er op grond van bepaalde publiekrechtelijke regelingen geen verschil in risico bestaat tussen de vorderingen op de centrale overheid en de andere vorderingen;
- ii) vorderingen op de centrale overheid ingevolge SA een 0% risicoweging krijgen.

DNB zou op basis van deze voorwaarden deze nationale discretie ook kunnen implementeren. Immers, Nederlandse lagere overheden & PSE's die in de SA onder centrale overheid mogen worden behandeld voldoen aan de eerste voorwaarde en de Nederlandse Staat voldoet aan de tweede.

Echter, DNB wil deze discretie niet implementeren. Ten eerste heeft DNB de voorwaarden van de vrijstelling van de gehele asset class zo gekozen dat instellingen zoveel mogelijk worden

gestimuleerd om eigen IRB systemen te ontwikkelen voor deze asset classes. Deze vrijstelling gaat daar tegenin. Immers het zou kunnen zijn dat instellingen niet voldoen aan de criteria van de vrijstelling voor de asset classes als geheel, bijvoorbeeld doordat er veel tegenpartijen zijn of omdat er geen externe ratings beschikbaar zijn en zij derhalve een IRB systeem moeten ontwikkelen. Als dan toch weer alle binnenlandse overheden & PSE's buiten IRB mogen blijven is er voor instellingen minder incentive om een IRB systeem voor vorderingen op overheden te ontwikkelen. Verder is als argument aan te voeren dat op basis van de eerdere consultaties met de sector de verwachting is dat Nederlandse IRB-banken voor vorderingen op de overheid en PSE's IRB-systemen gaan ontwikkelen dan wel hebben ontwikkeld. Vrijstellingen van IRB voor vorderingen op de binnenlandse overheid en PSE wordt derhalve niet nodig geacht.

Ten aanzien van de extra administratieve lasten die het raten van deze vorderingen met zich mee brengt, kan als tegenargument worden aangedragen dat instellingen die niet voldoen aan de voorwaarden voor vrijstelling voor de gehele asset class, het rating systeem voor overheden toch al hebben gebouwd voor hun exposures op andere overheden en het toepassen daarvan op alle overheidsvorderingen dan juist eerder voor de hand ligt dan een 'carve-out' voor binnenlandse overheden.

Ten slotte heeft het in dit geval de voorkeur het implementatieprincipe van risicogevoeligheid te laten prevaleren boven internationaal gelijk speelveld, temeer het hier vorderingen op de binnenlandse overheid betreft en een internationaal level playing field dus niet direct relevant is. Immers een Duitse bank die leent aan een Nederlandse overheid kan deze vrijstelling ook niet toepassen op die vordering omdat de Nederlandse overheid voor een Duitse bank geen binnenlandse overheid is. Ook is het niet implementeren in lijn met het principe om zo min mogelijk afwijkingen van het Bazelse Framework na te streven.

4) Artikel 89 lid 1 onder e

(Vrijstelling van IRB voor vorderingen in concernverband)

In de EU-raadswerkgroep is een vrijstelling gecreëerd voor vorderingen van een instelling op een tegenpartij die haar moederonderneming, dochteronderneming of een dochteronderneming van haar moederonderneming is, mits het bij deze tegenpartij om een instelling of een financiële holding, een financiële instelling, een vermogensbeheerder of een nevendiensten verrichtende onderneming gaat waarop prudentiële voorschriften van toepassing zijn. Deze vrijstelling is bedoeld om het probleem van een interne rating binnen concernverband op te lossen. Feitelijk komt de toepassing er op neer dat instellingen door de toepassing van deze vrijstellingen geen

⁷ als die lagere overheden & Public Sector Entities in de SA in aanmerking komen voor behandeling als centrale

rating hoeven af te geven voor hun eigen moeder, dochter of zuster (voorzover onder toezicht staand). Deze mogen dan via de SA worden behandeld.

Voorstel is deze discretie wel te implementeren. Instellingen hebben reeds meerdere malen gevraagd hoe zij dergelijke intra-concernvorderingen moesten raten, omdat een rating van een moeder, dochter of zuster ook impliciet een rating van de instelling zelf betekent. Dit aspect speelt met name in de solo-toetsing een rol voor de IRB banken. Het heeft echter ook effect op de dochters van buitenlandse (EU) banken die ook voor IRB gaan kiezen.

5) Artikel 89 lid 1 onder h

(Monetair vereiste reserves aangehouden bij een andere bank dan de centrale bank)

Op aandringen van enkele landen heeft de EU-raadswerkgroep een vrijstelling opgenomen die betrekking heeft op monetaire reserves die door de ECB of de Centrale Bank van het lidstaat worden vereist en die niet rechtstreeks bij de centrale bank worden aangehouden, maar door middel van de tussenkomst van een andere bank. De volledige tekst luidt:

h) the exposures identified in Annex VI, paragraph 38A meeting the conditions there specified.

{ Annex VI 38A. Minimum reserves required by the ECB

Where an exposure to an institution is in the form of minimum reserves required by the European Central Bank or by the Central Bank of a Member State, to be held by the credit institution, Member States may permit the application of the risk weight that would be applied to exposures to the Central Bank of the Member State in question provided:

(a) the reserves are held in accordance with Regulation (EC) No 1745/2003 of the European Central Bank of 12 September 2003 or a subsequent replacement regulation or in accordance with national requirements in all material respects equivalent to that regulation; and

(b) in the event of the bankruptcy or insolvency of the institution where the reserves are held, the reserves will be fully repaid to the credit institution in a timely manner and will not be available to meet other liabilities of the institution. }

Deze indirecte manier van het aanhouden van monetaire reserves is in een aantal nieuwe lidstaten gewoonlijk, met name voor de kleinere banken. Bij onze IRB banken komt dit niet voor en implementatie van deze vrijstelling is derhalve niet nodig.

6) Annex 7, Part 1, §11

(Erkenning van onderpand bij qualifying revolving retail exposure)

In de Retail-portefeuille wordt als separaat onderdeel de qualifying revolving retail exposures onderscheiden (de 'credit cards'). Deze portefeuille heeft een zeer lage RW-curve. Eén van de voorwaarden waaraan retailvorderingen moet voldoen om te kwalificeren voor deze categorie is

overheid respectievelijk banken

de eis dat de vorderingen niet zijn verbonden aan een vorm van onderpand. Als de revolverende vorderingen wel zijn verbonden aan een onderpand (bv krediethypotheke) zijn het eigenlijk andere producten met andere risico's en zouden zij niet in aanmerking mogen komen voor de lagere RW-curve. Op aandringen van de Raadswerkgroep is in de CRD een mogelijkheid opgenomen om revolverende vorderingen die als onderpand een salarisrekening hebben toch te laten kwalificeren voor de lagere RW-curve. Echter, in dat geval mag het effect van het onderpand niet worden meegenomen in de LGD-schatting.⁸

Voorstel is deze discretie niet te implementeren. Ten eerste is het van belang dat de toepassing van de lagere RW-curve wordt beperkt tot vorderingen die inderdaad een lage correlatie hebben. Het toestaan van vorderingen die gekoppeld zijn aan salarisrekeningen zet de deur open voor allerlei constructies waarbij de lage RW-curve ten onrechte wordt toegepast. Dit is des te meer een punt van aandacht omdat er met name een incentive is om relatief risicovollere vorderingen (LGD hoger dan $\pm 37\%$) over te brengen naar een de lage RW-curve van revolverende retailkredieten.

7) Annex 7 Part 1 §16

(Vrijstelling van aandelenbehandeling voor aandelenbelangen in ondernemingen die nevendiensten verrichten)

In de EU is het mogelijk om aandelen in ondernemingen die nevendiensten verrichten buiten de drie IRB-methoden voor de behandeling van aandelen te laten en te wegen met 100% (als zijnde 'andere activa'). Een onderneming die nevendiensten verrichten is in de CRD gedefinieerd als een onderneming waarvan de hoofdactiviteit bestaat uit het bezit en het beheer van onroerend goed, het beheer van gegevensverwerkingsdiensten of een andere soortgelijke activiteit welke ten opzichte van de hoofdactiviteit van één of meer kredietinstellingen het karakter van een ondersteunende activiteit heeft. Het betreft hier dus verzelfstandigde of ge-outsourcete diensten van banken, al dan niet gebundeld.

Voorstel is deze discretie wel te implementeren onder de voorwaarde dat dergelijke ondernemingen niet actief zijn met een commercieel oogmerk buiten de (groep van) bank(en) die aandeelhouder is (zijn). Immers, dan is er feitelijk gewoon sprake van een aandelenbelang in een commercieel bedrijf en zijn de risico's niet anders dan een aandelenbelang in een losstaand commercieel bedrijf. Derhalve zal als voorwaarde worden gesteld dat daar deze mogelijkheid

⁸ De volledige tekst luidt: by way of derogation to paragraph (b) competent authorities may waive the requirement that the exposure be unsecured in respect of collateralised credit facilities linked to a wage account. In this case amounts recovered from the collateral shall not be taken into account in the LGD estimate.

alleen geldt voor ondernemingen die uitsluitend nevendiensten verrichten ten behoeve van die specifieke kredietinstelling, dan wel ten behoeve van een groep van kredietinstellingen die gezamenlijk eigenaar zijn van de onderneming. Voor de duidelijkheid zal worden aangegeven dat de 100% wegingsmogelijkheid niet openstaat voor aandelenbelangen in ondernemingen die conform de regeling vermogensaftrek voor directe aftrek van het kapitaal in aanmerking komen.

8) Annex VII, part 2 §5 & §7

(Ruimere erkenning garanties ten aanzien van verwateringsrisico bij gekochte handelsvorderingen)

In de EU-raadswerkgroep is ten aanzien van het Commissie voorstel een wijziging aangebracht ten aanzien van het erkennen van garanties voor verwateringsrisico bij gekochte handelsvorderingen.⁹ Dit betreft de mogelijkheid voor banken die Foundation IRB toepassen om ten aanzien van garanties voor verwateringsrisico ook andere garantiegevers te erkennen dan genoemd in het CRM framework (in casu zouden dat dan particulieren zijn of partijen met een rating van minder dan A-). Deze mogelijkheid, die ook in de Bazelse teksten beschikbaar is (voetnoot 78), was, waarschijnlijk onbedoeld, nog niet opgenomen in de CRD. Ook in onze interne nota's mbt behandeling van nationale discreties is deze mogelijkheid nog niet aan de orde geweest omdat deze in latere instantie is opgenomen.

Voorstel is om de discretie niet te implementeren. Met name het feit dat implementatie leidt tot erkenning van garanties van particulieren en tegenpartijen die een relatief slechte rating hebben en dus die eigenlijk geen soelaas bieden in geval van problemen, is argument hiervoor.

9) Annex 7, Part 2, §10 en §21

(Effect van garanties op PD of LGD bij instellingen die Advanced IRB toepassen)

Deze discretie geeft de mogelijkheid om instellingen die Advanced IRB toepassen zelf te laten kiezen voor aanpassing PD of LGD schatting voor het effect van garanties. Dit is niet eerder expliciet in consultatie geweest. In Bazel is dit ook geen expliciete nationale discretie, maar een gewoon een mogelijkheid voor de instellingen. Implementatie is in lijn met principe dat we compliant willen zijn aan Bazel én EU.

10) Annex 7, Part 3, §8

(0% weging van OTC-derivaten via een clearinghouse)

⁹ Verwateringsrisico doelt op het risico dat de pool van vorderingen die gekocht zijn kleiner wordt door bijvoorbeeld door de verkopende partij verleende rabatten aan haar klanten of doordat producten door de verkoper worden teruggenomen, waardoor de vordering teniet gaat.

Instelling mogen OTC contracten met 0% wegen als deze zijn gecleard door een clearinginstelling die optreedt als juridische tegenpartij en waarbij alle deelnemers het risico dat zij voor de clearinginstelling belichamen dagelijks volledig met zekerheden dekken, zodat een protectie wordt geboden die zowel de actuele vervangingskosten als het potentiële toekomstige risico afdekt. De gestelde zekerheden voldoen aan één van de volgende drie voorwaarden:

- a) zij komen in aanmerking voor een risicogewicht van 0%;
- b) het betreft deposito's in contanten bij de leningverstreckende kredietinstelling;
- c) het betreft door de leningverstreckende kredietinstelling uitgegeven en bij haar gedeponeerde depositocertificaten of soortgelijke instrumenten.

DNB dient er dan wel van overtuigd te zijn dat er geen gevaar bestaat dat het totaalbedrag van de risicoposities van de clearinginstelling de marktwaarde van de gestelde zekerheden overtreft.

Deze discretie is niet eerder expliciet in consultatie geweest. Het betreft een permanente voortzetting van een reeds bestaande discretie (die tijdelijk was). Er is geen reden om als gevolg van de implementatie van de CRD deze discretie niet meer toe te passen. DNB zal aan de hand van case-by-case benaderingen beoordelen of specifieke clearinghouses aan de voorwaarden voldoen.

11) Annex 7, Part 4, §99

(Toestaan dat instellingen die Advanced IRB toepassen ook het effect van conditionele garanties mogen meenemen)

Deze discretie geeft de mogelijkheid om instellingen die Advanced IRB toe te staan ook conditionele garanties in aanmerking te nemen bij de aanpassing van PD of LGD schattingen. Dit is in de Foundation IRB niet toegestaan. Niet eerder expliciet in consultatie geweest. In Bazel is dit ook geen expliciete nationale discretie, maar gewoon een mogelijkheid voor de instellingen. Implementatie is in lijn met principe dat we compliant willen zijn aan Bazel én EU.

4 AANSLUITING TUSSEN DE EERDERE CONSULTATIES EN DEZE REGELING IRB

Op basis van de twee consultatieronden met de sector kan worden geconstateerd dat er ten aanzien van de voorliggende Toezichthouderregels Kredietrisico, onderdeel IRB, slechts op enkele plekken verschil van mening bestaat met de sector over de invulling van de nationale discreties.

- Ten eerste betreft dat de wens van de sector om een ruime toepassing van de PD/LGD benadering voor aandelenposities in het bankenboek toe te staan. De sector wil de PD/LGD benadering ook mogen gebruiken in situaties waarin het technisch wel mogelijk is om een interne modellen benadering te gebruiken, maar het vanuit kosten oogpunt inefficiënt wordt geacht. Echter, naar onze mening is er voor dergelijke situaties de eenvoudige risicogewichten benadering.
- Ten tweede heeft de sector de wens om grandfathering van aandelenposities wel toe staan, ten minste voor posities in aandelen in landen die grandfathering wel toe staan. Hierbij wordt het argument van gelijk speelveld gebruikt. Echter, wij zijn van mening dat ten aanzien van aandelenposities risicogevoeligheid van de kapitaalseisen voor onze instellingen belangrijker is. Daarbij komt ook dat voor de toepassing van deze discretie door de instellingen een separate administratie moet worden opgezet om de vrijgestelde portefeuille strikt te scheiden van de portefeuille die na implementatie is ontstaan. Dergelijke scheiding lijkt ons niet efficiënt en is ook niet in lijn met het feit dat de behandeling van aandelen in overeenstemming moet zijn met het interne beheer. Immers de aandelenbelangen van voor en na implementatie zullen als één portefeuille worden beheerd.
- Ten derde betreft het de manier waarop instellingen de in de Richtlijn gestelde grenswaarde voor retail SME vorderingen moeten bewaken. Hoewel de sector heeft aangegeven te kunnen werken met het 'entiteitenbeginsel', wil men echter geen monitoring van deze harde grenswaarde over portefeuilles heen en daarmee zou een SME theoretisch binnen één entiteit al op 3 miljoen Euro kunnen komen voordat deze vanuit de retail naar de corporate portfolio wordt overgebracht. Dit is naar onze mening niet in lijn met de Richtlijn en derhalve niet acceptabel (zie toelichting op artikel 3:9).

Een element dat nog niet volledig ter consultatie aan de sector is aangeboden is de nadere invulling van 'broad compliance'. Zie hiervoor de toelichting op artikel 6:X. Deze invulling volgt deels de betreffende tekst uit het consultatiedocument van juli 2003 en is deels een uitbreiding daarop. Het onderwerp was geen onderdeel van het tweede consultatiedocument.

5 CONCEPT TOEZICHTHOUDERREGELING ONDERDEEL IRB

Hieronder is het onderdeel IRB van de concept toezichthouderregeling Kredietrisico opgenomen. Ten aanzien van de vorm wordt opgemerkt dat rekening is gehouden met de aanwijzingen voor de regelgeving, met uitzondering van de titelkopjes bij de artikelen. Deze zullen in de definitieve versie van de toezichthouderregels niet voorkomen, maar voor de consultatie met de sector worden deze ten behoeve van de duidelijkheid nog even gehandhaafd. Voor het overzicht is hieronder eerst de indeling van het Hoofdstuk IRB opgenomen. In de volledige tekst zijn verwijzingen met geel gemarkeerd. Dit heeft enkel tot doel om in de definitieve versie de verwijzingen eenvoudig te kunnen terugvinden en eventueel aan te passen. De coderingen achter de artikelnamen verwijzen naar de CRD, dus ‘art 86’ verwijst naar artikel 86 van CRD en ‘a7p1§5’ verwijst naar Annex 7, deel 1, paragraaf 5.

HOOFDSTUK 3. INTERNE RATING BENADERING

AFDELING 3.1. DEFINITIEBEPALINGEN

Artikel 3:1 definities

AFDELING 3.2 ALGEMENE VOORSCHRIFTEN VOOR DE TOEPASSING VAN INTERNE RATING BENADERINGEN

§ 3.2.1. Minimumvereisten voor het ratingsysteem en toestemming voor het gebruik daarvan voor de bepaling van kapitaaleisen

Artikel 3:2 normen aan ratingsysteem en toestemming voor gebruik daarvan voor bepaling kapitaaleisen {uitwerking van art 84(2. a t/m e)}

Artikel 3:3 eisen application package

Artikel 3:4 verbod op permanente combinatie van benaderingen

§ 3.2.2. Indeling van vorderingen in categorieën

Artikel 3:5 indeling van vorderingen in categorieën {art 86}

Artikel 3:6 indeling in categorieën: aanvullend voor overheden {art 86}

Artikel 3:7 indeling in categorieën: aanvullend voor instellingen {art 86}

Artikel 3:8 indeling in categorieën: aanvullend voor ondernemingen {art 86}

Artikel 3:9 indeling in categorieën; aanvullend voor particulieren {art 86}

Artikel 3:10 indeling in categorieën: aanvullend voor particulieren {art 86}

Artikel 3:11 indeling in categorieën aanvullend voor aandelen {art 86}

§ 3.2.3. Toestemmingen om Standaardbenadering toe te passen op onderdelen

Artikel 3:12 Vrijstellingen IRB voor 'vorderingen op centrale overheden en centrale banken' en 'vorderingen op instellingen', zoals genoemd in artikel 3 lid 1 {art 89 lid 1 onder a&b, nb kapstok moet nog worden toegezegd}

Artikel 3:13 Vrijstelling IRB voor vorderingen in verband met niet-significante bedrijfsactiviteiten en in categorieën die geen noemenswaardige omvang hebben en waarvan het risicoprofiel als laag wordt aangemerkt {art 89 lid 1 onder c, nb kapstok moet nog worden toegezegd}

Artikel 3:14 Vrijstelling IRB voor vorderingen in verband met niet-significante bedrijfsactiviteiten en in categorieën die geen noemenswaardige omvang hebben en waarvan het risicoprofiel als laag wordt aangemerkt {art 89 lid 1 onder c, nb kapstok moet nog worden toegezegd}

Artikel 3:15 intra-concern verhoudingen tussen onderdelen die onder IRB en SA {indirect aan 89, lid 1, nb kapstok moet nog worden toegezegd}

§ 3.2.4. Vereisten aan stapsgewijze invoering van de IRB

Artikel 3:16 vereisten aan gefaseerde uitrol van IRB {art 85 (1&2.)}

Artikel 3:17 vereisten aan gefaseerde uitrol van IRB {art 85 (1&2.)}

Artikel 3:18 vereisten aan gefaseerde uitrol van IRB {art 85 (1&2.)}

Artikel 3:19 vereisten aan gefaseerde uitrol van IRB {art 85 (1&2.)}

AFDELING 3.3. VOORSCHRIFTEN VOOR DE BEPALING VAN RISICOGEWOGEN POSTEN EN VERWACHTE VERLIESPOSTEN

- § 3.3.1. Algemene voorschriften voor de berekening van risicogewogen posten en verwachte verliesposten**
- Artikel 3:20 berekeningsmethoden voor risicogewogen posten onder IRB {Art 87 lid 1 en 2 en 10}
- Artikel 3:21 berekeningsmethoden voor risicogewogen posten onder IRB: gebruik van PD, LGD en M {Art 87 lid 3 t/m 5}
- Artikel 3:22 berekeningsmethoden voor risicogewogen posten onder IRB; verschil Basis en Geavanceerd {Art 87 lid 6 t/m 9}
- Artikel 3:23 Berekening verwachte verliesposten {Artikel 88}
- § 3.3.2. Risicogewogen posten voor vorderingen op centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen**
- Artikel 3:24 vorderingen op ondernemingen, instellingen en centrale overheden en centrale banken. {a7p1\$3&4}
- Artikel 3:25 risicogewogen posten: slotting methode voor SL {a7p1\$5}
- Artikel 3:26 risicogewogen posten voor gekochte kortlopende handelsvorderingen {a7p1\$6&7}
- Artikel 3:27 risicogewogen posten: kredietderivaten {a7p1\$8}
- § 3.3.3. Risicogewogen posten voor vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen**
- Artikel 3:28 vorderingen op particulieren en op kleine partijen {a7p1\$9-11}
- Artikel 3:29 risicogewogen posten voor kortlopende handelsvorderingen op retail {a7p1\$12-14}
- § 3.3.4. Risicogewogen posten voor posities in aandelen**
- Artikel 3:30 posities in aandelen: algemeen {a7p1\$15-16}
- Artikel 3:31 posities in aandelen: SRW {a7p1\$17-19}
- Artikel 3:32 Risicogewogen posten aandelen: interne modellenbenadering {a7p1\$23-24}
- Artikel 3:33 Risicogewogenposten aandelen: PD/LGD benadering {a7p1\$20-22}
- Artikel 3:34 berekeningsmethoden voor risicogewogen posten ICB {Art 87 lid 11&12}
- Artikel 3:35 berekeningsmethoden voor risicogewogen posten ICB {Art 87 lid 11&12}
- Artikel 3:36 berekeningsmethoden voor risicogewogen posten ICB {Art 87 lid 11&12}
- § 3.3.5. Risicogewogen posten voor andere activa die geen kredietverplichting zijn en voor het verwateringsrisico van gekochte kortlopende handelsvorderingen**
- Artikel 3:37 andere activa die geen kredietverplichting zijn {a7p1\$25}
- Artikel 3:38 risicogewogen posten voor het verwateringsrisico van gekochte kortlopende handelsvorderingen {a7p1\$26}
- § 3.3.6. Berekening van verwachte verliesposten**
- Artikel 3:39 berekening van verwachte verliesposten {a7p1\$27-\$28 &art 88 lid 2}
- Artikel 3:40 EL bij SL {a7p1\$29}
- Artikel 3:41 EL voor aandelen {a7p1\$30-32}
- Artikel 3:42 EL voor verwateringsrisico van kortlopende handelsvorderingen {a7p1\$33}
- Artikel 3:43 EL en voorzieningen {a7p1\$34}
- AFDELING 3.4 VOORSCHRIFTEN VOOR DE BEPALING VAN DE INPUTPARAMETERS PD, LGD EN M**

- §3.4.1. Algemene voorschriften voor inputparameters PD, LGD en M**
Artikel 3:44 inputparameters {a7p2§1}
Artikel 3:45 unlikely-to-pay indicatoren
- § 3.4.2. PD, LGD en M voor vorderingen op centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen**
Artikel 3:46 PD voor vorderingen op ondernemingen, instellingen en centrale overheden en centrale banken {a7p2§2&4}
Artikel 3:47 PD voor kortlopende handelsvorderingen {a7p2§3}
Artikel 3:48 PD: effect van garanties {a7p2§5&6}
Artikel 3:49 LGD voor Basis {a7p2§8}
Artikel 3:50 LGD voor Geavanceerd IRB {a7p2§9-10}
Artikel 3:51 M voor vorderingen op ondernemingen, instellingen en centrale overheden en centrale banken. {a7p2§12;§13;§15 nb §11 wn §14 niet in NL impl}
- § 3.4.3. PD en LGD voor vorderingen op particulieren en op kleine of middelgrote ondernemingen**
Artikel 3:52 PD voor vorderingen op particulieren en op kleine partijen {a7p2§16-19}
Artikel 3:53 LGD voor vorderingen op particulieren en op kleine partijen {a7p2§20-21}
- § 3.4.4. PD, LGD en M voor de toepassing van de PD/LGD-benadering voor posities in aandelen**
Artikel 3:54 PD voor de toepassing van de PD/LGD-benadering voor posities in aandelen {a7p2§22}
Artikel 3:55 LGD voor de toepassing van de PD/ LGD-benadering voor posities in aandelen {a7p2§23&§24}
Artikel 3:56 M voor de toepassing van de PD/ LGD-benadering voor posities in aandelen {a7p2§25}
Artikel 3:57 LGD en M bij niet-volgestorte kredietprotectie voor de toepassing van de PD/LGD-benadering voor op posities in aandelen {a7p1§22 laatste zin}
- § 3.4.5. PD, LGD en M voor het verwateringsrisico van gekochte kortlopende handelsvorderingen op ondernemingen en op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen**
Artikel 3:58 PD, LGD en M voor het verwateringsrisico
- AFDELING 3.5. VOORSCHRIFTEN VOOR DE BEPALING VAN DE INPUTPARAMETER OMVANG VAN DE VORDERING**
- § 3.5.1. Omvang van de vordering voor vorderingen op centrale overheden en centrale banken, instellingen, ondernemingen en voor vorderingen op particulieren en op kleine partijen**
Artikel 3:59 Omvang van de vordering voor vorderingen op ondernemingen, instellingen, centrale overheden en centrale banken en vorderingen op particulieren en op kleine partijen {a7p3§1&4&6&9}
Artikel 3:60 omvang van de post voor gekochte kortlopende handelsvorderingen
Artikel 3:61 Omvang van de vordering: derivaten {a7p3§5&7&8}
Artikel 3:62 Omvang van de vordering: repo's en leenposten {a7p3§10}
Artikel 3:63 Omvang vorderingen: CCF's voor Basis en Geavanceerd {a7p3§11}
Artikel 3:64 Omvang van de risicopost: veegartikel {a7p3§12}

§ 3.5.2.	Omvang van de vordering voor posities in aandelen, voor andere activa die geen kredietverplichtingen zijn en voor verwateringsrisico
Artikel 3:65	Omvang van de vordering voor posities in aandelen {a7p3\$14}
Artikel 3:66	Omvang van de vordering voor andere activa die geen kredietverplichtingen zijn {a7p1\$15}
Artikel 3:67	Omvang van de vordering voor verwateringsrisico gekochte kortlopend handels vorderingen

AFDELING 3.6. MINIMUMVEREISTEN AAN DE INTERNE RATINGSYSTEMEN

§ 3.6.1.	Algemene minimumvereisten aan de interne ratingsystemen
Artikel 3:68	Documentatie van ratingsystemen {a7p4\$32-\$36}
Artikel 3:69	Toewijzing aan ratingsysteem {a7p4\$2-\$3; §1 in definities}
Artikel 3:70	Directe ramingen van risicoparameters {a7p4\$4}
§ 3.6.2.	Structuur van ratingsystemen
Artikel 3:71	Structuur van ratingsystemen voor vorderingen op ondernemingen, instellingen en centrale overheden en centrale banken {a7p4\$5-\$13}
Artikel 3:72	Structuur van ratingsystemen voor vorderingen op particulieren en op kleine partijen {a7p4\$14-\$17}
§ 3.6.3.	Onderbrenging van debiteuren of vorderingen in klassen of groepen
Artikel 3:73	Algemene bepalingen voor de onderbrenging in klassen of groepen {a7p1\$18-\$19&\$26}
Artikel 3:74	Gebruik van modellen {a7p4\$31}
Artikel 3:75	aanvullende bepalingen voor de onderbrenging in klassen van ondernemingen, instellingen en centrale overheden en centrale banken en van vorderingen op dergelijke tegenpartijen {a7p4\$20-\$24} en Integriteit van het onderbrengingsproces voor vorderingen op ondernemingen, instellingen en centrale overheden en centrale banken {a7p4\$27-29}
Artikel 3:76	aanvullende bepalingen voor de onderbrenging in klassen of groepen van vorderingen op particulieren en op kleine partijen {a7p4\$25} en Integriteit van het onderbrengingsproces voor vorderingen op particulieren en op kleine partijen {a7p1\$30}
§ 3.6.4.	Bijhouden van gegevens
Artikel 3:77	Algemene bepalingen voor het bijhouden van gegevens {a7p4\$37}
Artikel 3:78	Aanvullende bepalingen voor het bijhouden van gegevens van vorderingen op ondernemingen, instellingen
Artikel 3:79	Aanvullende bepalingen voor het bijhouden van gegevens van vorderingen op particulieren en op kleine partijen {a7p4\$40}
§ 3.6.5.	Risicokwantificering
Artikel 3:80	Algemene ramingsvereisten {a7p4\$49-58}
Artikel 3:81	Gebruik van externe gegevens die op zich niet beantwoorden aan de definitie van wanbetaling {a7p4\$46}
Artikel 3:82	terugkeer uit positie van wanbetaling en re-aging {a7p4\$47}
Artikel 3:83	Specifieke vereisten voor PD-ramingen voor ondernemingen, instellingen en centrale overheden en centrale banken {a7p4\$59-\$66}
Artikel 3:84	Specifieke vereisten voor PD-ramingen voor vorderingen op particulieren en op kleine partijen {a7p4\$67-\$72}
Artikel 3:85	Specifieke vereisten voor eigen LGD-ramingen {a7p4\$73-\$85}

- Artikel 3:86 Specifieke vereisten voor eigen ramingen van omrekeningsfactoren {a7p4§86-§94}
- § 3.6.6. Minimumvereisten voor de beoordeling van het effect van garanties en kredietderivaten voor instellingen die Geavanceerd IRB toepassen**
- Artikel 3:87 Minimumvereisten voor de beoordeling van het effect van garanties en kredietderivaten voor instellingen die Geavanceerd IRB toepassen {a7p4§95-§103}
- § 3.6.7. Minimumvereisten voor gekochte kortlopende handelsvorderingen**
- Artikel 3:88 Minimumvereisten voor gekochte kortlopende handelsvorderingen {a7p4§104-§108}
- Artikel 3:89 alles mbt kwantificering van QPR
- § 3.6.8. Minimumvereisten voor het gebruik van de interne-modellenbenadering voor posities in aandelen**
- Artikel 3:90 Minimumvereisten voor het gebruik van de interne-modellenbenadering voor posities in aandelen {a7p4§114-}
- § 3.6.9. Stress testen en validatie van IRB-systemen en interne ramingen**
- Artikel 3:91 Bij de beoordeling van de kapitaaltoereikendheid gebruikte stresstests {a7p4§41-§42}
- Artikel 3:92 Validatie van IRB-systemen en interne ramingen {a7p4§109-§113} en 116 tot 122 (oorspronkelijk voor aandelen)
- § 3.6.10. Bepalingen ten aanzien van de interne beheersing en toezicht op IRB systemen**
- Artikel 3:93 Corp gov eisen oorsponkelijk voor aandelen IM, nu breed gebaseerd op A7p4§115
- Artikel 3:94 Bepalingen ten aanzien van Corporate Governance en toezicht op IRB systemen {a7p4§123-130}

HOOFDSTUK 6. OVERGANGS- EN SLOTBEPALINGEN

- Artikel 6:X ervaringsvereisten {invulling art 84 (3. & (4.: verkorten van ervaringsvereisten tot 1 jaar tot ultimo 2009 en 'broadly compliant')}

De volledige tekst van de toezichthouderregeling onderdeel IRB:

CONCEPT-TOEZICHTHOUDERREGELS KREDIETRISICO, ONDERDEEL IRB

DE NEDERLANDSCHE BANK N.V.

Regeling kredietrisico

Regeling van De Nederlandsche Bank N.V. van [datum] 2005, nr..., houdende regels ingevolge de Wet op het financieel toezicht met betrekking tot de minimumkapitaalvereisten voorkrediet instellingen en beleggingsondernemingen (Regeling kredietrisico)

De Nederlandsche Bank N.V.,

Na overleg met de betrokken representatieve organisaties;

Gelet op [artikel ... / de artikelen ...] van de Wet op het financieel toezicht;
Gelet op [artikel ... / de artikelen ...] van het Besluit [citeertitel van de relevante algemene maatregel van bestuur];

Gelet op de artikelen [74 tot en met 101] van richtlijn nr. [kenmerk] van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie tot herschikking van richtlijn nr. 2000/12/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 20 maart 2000 betreffende de toegang tot en de uitoefening van de werkzaamheden van kredietinstellingen (PbEG L [nummer] en artikel [20] van richtlijn nr. [kenmerk] van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie tot herschikking van richtlijn nr. 93/6/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 15 maart 1993 inzake de kapitaaltoereikendheid van beleggingsondernemingen en kredietinstellingen (PbEG L [nummer]);¹⁰

BESLUIT:

HOOFDSTUK 1. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1:1 Definities ¹¹

In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. *Besluit*: Besluit [citeertitel AMvB];
- b. *DNB*: De Nederlandsche Bank N.V.;
- c. *Wet*: Wet op het financieel toezicht;
- d.
[...]; en
[...].

Artikel 1:2 Reikwijdte

Deze regeling is van toepassing op:

¹⁰ Deze verwijzing naar de relevante Europese regelgeving zou in de definitieve toezichthouderregel kunnen worden geschrapt en in de toelichting bij de toezichthouderregel kunnen worden opgenomen. Voor de inzichtelijkheid lijkt het echter goed de verwijzing in de concept toezichthouderregels wel in de aanhef op te nemen.

¹¹ Artikelen hebben geen kopjes, tenzij dat voor de toegankelijkheid van de regeling noodzakelijk is. Voor de duidelijkheid zouden in de concept toezichthouderregels wel kopjes kunnen worden opgenomen, om per artikel het onderwerpen aan te duiden en om de volgorde van die onderwerpen te verduidelijken. Deze kopjes zouden vervolgens in de definitieve versie kunnen worden weggelaten.

- a. [...];
- b. [...]; en
- c. [...].

Artikel 1:3 Uitzonderingen op de reikwijdte

Deze regeling is niet van toepassing op:

- a. [...];
- b. [...]; en
- c. [...].

[...]

HOOFDSTUK 2. STANDAARDBENADERING

[...]

HOOFDSTUK 3. INTERNE RATING BENADERING

Afdeling 3.1. Definitiebepalingen

Artikel 3:1 definities

In dit hoofdstuk wordt verstaan onder:

- a. *Basis IRB*: de IRB benadering waarbij een instelling gebruik maakt van eigen ramingen van PD, maar géén gebruik maakt van eigen ramingen van LGD en omrekeningsfactoren;
- b. *bestuur*: personen als bedoeld in **artikel [X] van de Wet** of personen met een vergelijkbare functie bij een financiële instelling;
- c. *een onderneming die nevendiensten verricht*: een onderneming waarvan de hoofdactiviteit bestaat uit het bezitten en beheren van onroerend goed, het beheren van gegevensverwerkingsdiensten of een andere soortgelijke activiteit, die ten opzichte van de hoofdactiviteit van één of meer instellingen het karakter van een ondersteunende activiteit heeft;
- d. *financiering van inkomsten genererend vastgoed*: een financieringsmethode waarbij de terugbetalingsverplichting wordt voldaan uit de uit het vastgoedgegenereerde inkomsten zoals huurpenningen, lease-inkomsten of de verkoop van het vastgoed;
- e. *Geavanceerd IRB*: de IRB benadering waarbij een instelling gebruik maakt van eigen ramingen van PD, LGD en omrekeningsfactoren;
- f. *grondstofhandelsfinanciering*: een financieringsmethode waarbij de terugbetalingsverplichting wordt voldaan uit de verkoopopbrengsten van kortlopende activa en de debiteur verder geen onafhankelijke capaciteit heeft om de lening terug te betalen;
- g. *Interne Rating Benadering (IRB)*: de kredietrisicobenadering waarbij de kapitaalvereisten van een instelling worden bepaald aan de hand van haar interne ratingsystemen;
- h. *interne audit functie*: de onafhankelijk gepositioneerde en rechtstreeks onder de hoogste leiding ressorterende functie, die belast is met de toetsing en beoordeling van de organisatie-inrichting en het beheersingsmechanisme;
- i. *kans op wanbetaling (probability of default – PD)*: de kans dat situatie van wanbetaling zich voordoet in een periode van één jaar;
- j. *management*: personen aan wie het bestuur leidinggevende verantwoordelijkheid heeft gedelegeerd ten aanzien van (onderdelen van) de bedrijfsvoering;
- k. *objectfinanciering*: een financieringsmethode waarbij de nakoming van de terugbetalingsverplichting primair en vrijwel volledig afhankelijk is van de opbrengsten van de verbonden activa, welke als onderpand bij de lening dienen;

- l. *omrekeningsfactor (conversion factor – CF)*: de verhouding tussen het op een bepaald moment onbenutte bedrag van een kredietlijn en het naar verwachting openstaande bedrag in geval van wanbetaling;
- m. *projectfinanciering*: een financieringsmethode waarbij de nakoming van de terugbetalingsverplichting primair en vrijwel volledig afhankelijk is van de opbrengsten van het te financieren project;
- n. *Raad van Commissarissen*: personen als bedoeld in artikel ... van de Wet of personen met een vergelijkbare functie bij een financiële instelling respectievelijk een vergunninghouder als bedoeld in artikel ... van de Wet;
- o. *ratingsysteem*: een systeem dat alle methoden, processen, maatregelen en systemen omvat, die de beoordeling van het kredietrisico, de onderbrenging van debiteuren en vorderingen in klassen of groepen (rating) en de kwantificering van ramingen betreffende wanbetalingen, verliezen bij wanbetaling en omrekeningsfactoren voor een bepaald type debiteur of vordering ondersteunen;
- p. *revolverende posities*: kredietlijnen waarbij de openstaande saldi van cliënten al naar gelang hun beslissingen om te lenen en terug te betalen, mogen schommelen tot een grens die door de instelling is vastgesteld;
- q. *verlies*: met de tijdwaarde van geld rekeninghoudend economisch verlies, met inbegrip van de gevolgen van aanzienlijke kortingen en omvangrijke directe en indirecte uitwinningkosten;
- r. *verlies bij wanbetaling (loss given default – LGD)*: de verhouding tussen het verwachte verlies op een vordering als gevolg van wanbetaling en het naar verwachting uitstaande bedrag bij wanbetaling;
- s. *verwacht verlies (expected loss – EL)*: het product van de kans op wanbetaling (PD) en het verlies bij wanbetaling (LGD);
- t. *verwateringsrisico*: het risico dat een kortlopende handelsvordering afneemt door geldelijke of niet-geldelijke crediteringen aan de debiteur;
- u. *vordering*: een al dan niet voorwaardelijk activum, inclusief een post buiten de balanstelling,;
- v. *wanbetaling (default)*:
1°. de situatie waarin de instelling het onwaarschijnlijk acht dat de debiteur zijn verplichtingen jegens de instelling, de moederonderneming of één van haar dochterondernemingen volledig zal nakomen zonder dat de instelling, de moederonderneming of één van haar dochterondernemingen zal moeten overgaan tot acties zoals de uitwinning van zekerheden indien deze zijn gesteld; of
2. de situatie waarin de debiteur meer dan 90 dagen in gebreke is bij het nakomen van een aanzienlijke verplichting jegens de instelling, de moederonderneming of één van haar dochterondernemingen;
[...]; en
[...].

Afdeling 3.2 Algemene voorschriften voor de toepassing van Interne Rating Benaderingen

§ 3.2.1. Minimumvereisten voor het ratingsysteem en toestemming voor het gebruik daarvan voor de bepaling van kapitaaleisen

Artikel 3:2 normen aan ratingsysteem en toestemming voor gebruik daarvan voor bepaling kapitaaleisen (uitwerking van art 84(2) a t/m e)

1. Zonder voorafgaande toestemming van DNB mag een instelling voor de bepaling van de minimum kapitaaleisen voor kredietrisico geen gebruik maken van haar interne ratingsystemen.
2. Een instelling kan toestemming krijgen voor het toepassen van Basis IRB of van Geavanceerd IRB.

3. Toestemming wordt uitsluitend verleend indien de instelling heeft aangetoond dat de gehanteerde interne ratingsystemen deugdelijk zijn en op een betrouwbare wijze worden toegepast en indien de instelling aan de volgende voorwaarden heeft voldaan:
- de toegepaste interne ratingsystemen stellen de instelling in staat een betekenisvolle beoordeling van de debiteuren- en transactiemerken te maken en leiden tot een betekenisvolle risicodifferentiatie en een precieze en samenhangende kwantitatieve risicoraming;
 - de voor de berekening van de kapitaalvereisten gehanteerde interne ratings en ramingen van wanbetaling en de ramingen van verliezen, alsmede de daarmee samenhangende systemen en procedures spelen een essentiële rol bij het risicobeheer en de interne besluitvorming en bij de kredietacceptatie, interne kapitaalallocatie en interne beheersing van de instelling;
 - de instelling heeft een voor haar interne ratingsystemen verantwoordelijke eenheid kredietrisicobeheersing die voldoende onafhankelijk kan opereren en vrij is van beïnvloeding die het onafhankelijk opereren in gevaar brengt;
 - de instelling verzamelt en bewaart alle relevante gegevens die nodig zijn om het kredietrisico effectief te kunnen meten en beheren; en
 - de instelling documenteert haar interne ratingsystemen en de ratio achter hun ontwerp en valideert haar ratingsystemen.

Artikel 3:3 eisen application package

- Bij de formele aanvraag om toestemming als bedoeld in artikel 3:2 worden de volgende gegevens en bescheiden verschaft:
 - een algemene beschrijving van de wijze waarop de instelling de IRB toepast;
 - een risk management raamwerk;
 - een overzicht van door de instelling gehanteerde rating systemen;
 - een analyse van de impact op de solvabiliteit van de instelling bij de overgang op de IRB;
 - een eigen beoordeling (self assessment) van compliance met regelgeving.
- Een instelling die gebruik wenst te maken van de in de **artikelen 3:12 en 3:13** bedoelde vrijstellingen, voegt bij de aanvraag ook een overzicht van de vorderingen die onder de **standaardbenadering** blijven vallen. Dit overzicht gaat vergezeld met een motivatie voor deze keuze, een inschatting van het aan deze vorderingen verbonden risico en een indicatie van de relatieve omvang van deze vorderingen.

Artikel 3:4 verbod op permanente combinatie van benaderingen

- Met inachtneming van het bepaalde in de artikelen **3:12, 3:13 en 3:16** is het de instelling niet toegestaan om voor vorderingen ten aanzien waarvan toestemming voor IRB is verleend een permanente mix van Basis IRB en Geavanceerd IRB, toe te passen.
- In uitzondering op het eerste lid kunnen vorderingen als bedoeld in artikel **3:8, eerste lid**, permanent onder Basis IRB worden behandeld, ook als de instelling voor de overige vorderingen Geavanceerd IRB uitrolt.
- In uitzondering op het eerste lid, kunnen vorderingen als bedoeld in artikel 3:5, onderdeel d, uitsluitend onder Geavanceerd IRB worden behandeld, ook als de instelling voor de overige vorderingen Basis IRB invoert.

§ 3.2.2. Indeling van vorderingen in categorieën

Artikel 3:5 indeling van vorderingen in categorieën {art 86}

- Voor de toepassing van IRB wordt elke vordering ondergebracht in één van de volgende categorieën:
 - vorderingen op centrale overheden en centrale banken;
 - vorderingen op instellingen;
 - vorderingen op ondernemingen;
 - vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen;

- e. posities in aandelen;
 - f. securitisatieposities; of
 - g. overige activa die geen kredietverplichting vertegenwoordigen, inclusief de restwaarde van geleased onroerend goed, waar dit niet onder een andere categorie valt.
2. Kredietverplichtingen die niet zijn ondergebracht in één van de categorieën, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, b, of d tot en met f, vallen onder categorie c.
 3. Voor de onderbrenging van de vorderingen in de verschillende categorieën past de instelling een geschikte, in de tijd gezien consistente, methodiek toe.

Artikel 3:6 indeling van vorderingen in categorieën: aanvullend voor overheden {art 86}

In de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel a**, worden tevens de volgende vorderingen ondergebracht:

- a. vorderingen op regionale en lagere overheden die in het kader van **de standaardbenadering** worden behandeld als vorderingen op centrale overheden;
- b. vorderingen op multilaterale ontwikkelingsbanken en internationale organisaties die in het kader van **de standaardbenadering** een risicogewicht van 0% krijgen.

Artikel 3:7 indeling van vorderingen in categorieën: aanvullend voor instellingen {art 86}

In de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel b**, worden tevens de volgende vorderingen ondergebracht:

- a. vorderingen op regionale en lagere overheden die in het kader van **de standaardbenadering** niet worden behandeld als vorderingen op centrale overheden;
- b. vorderingen op publiekrechtelijke lichamen die in het kader van **de standaardbenadering** worden behandeld als vorderingen op instellingen;
- c. vorderingen op multilaterale ontwikkelingsbanken die in het kader van **de standaardbenadering** geen risicogewicht van 0% krijgen.

Artikel 3:8 indeling van vorderingen in categorieën: aanvullend voor ondernemingen {art 86}

1. In de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel c**, worden vorderingen apart geregistreerd als 'vorderingen uit hoofde van gespecialiseerde kredietverlening' als ze de volgende kenmerken bezitten:
 - a. de vordering heeft betrekking op een entiteit die speciaal ten doel heeft om activa te financieren of te beheren;
 - b. in het contract is geregeld dat de kredietverlener een grote zeggenschap heeft over de activa en de inkomsten die daarmee worden gegenereerd; en
 - c. de afbetaling van de verplichting is vooral afhankelijk van de inkomsten die met de gefinancierde activa worden gegenereerd, en niet zozeer aan de algemene betaalcapaciteit van een in breder verband opererende commerciële onderneming.
2. Een instelling maakt bij de separate registratie van deze vorderingen onderscheid in de navolgende soorten financiering:
 - a. projectfinanciering;
 - b. objectfinanciering;
 - c. grondstofhandelsfinanciering; of
 - d. financiering van inkomsten genererend vastgoed.
3. Vorderingen die de in het **eerste lid** genoemde kenmerken bezitten, maar onder geen van de categorieën, genoemd in het tweede lid, kunnen worden ondergebracht, worden voor de toepassing van IRB geregistreerd als projectfinanciering.

Artikel 3:9 indeling van vorderingen in categorieën: aanvullend voor particulieren {art 86}

1. In de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d**, worden uitsluitend vorderingen ondergebracht die voldoen aan de volgende voorwaarden:
 - a. zij hebben betrekking op een individuele persoon of individuele personen dan wel op een kleine of middelgrote onderneming. In het laatste geval bedraagt het totale bedrag dat de debiteur of de groep van verbonden debiteuren verschuldigd is aan de instelling, en aan de

- moederonderneming en haar dochterondernemingen, niet meer dan €1 miljoen. De instelling spant zich redelijkerwijs in om zich ervan te overtuigen dat aan laatstgenoemde eis is voldaan;
- b. zij worden in het interne risicobeheer van de instelling door de tijd heen gezien consistent en op dezelfde wijze behandeld;
 - c. zij worden niet op individuele basis beheerd; en
 - d. zij maken elk deel uit van een groot aantal op gelijke wijze beheerde vorderingen.
2. In de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d**, worden uitsluitend 'door onroerend goed gegarandeerde vorderingen' ondergebracht die voldoen aan de volgende voorwaarden:
- a. geen van de tegenpartijen bezit meer dan 5 onroerend goed objecten; en
 - b. geen van de in het vorige onderdeel genoemde onroerend goed objecten bestaat uit meer dan 5 wooneenheden.

Artikel 3:10 indeling van vorderingen in categorieën: aanvullend voor particulieren {art 86}

1. Binnen de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d**, wordt onderscheid gemaakt in:
 - a. door onroerend goed gegarandeerde vorderingen;
 - b. gekwalificeerde revolverende vorderingen; en
 - c. overige vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen.
2. Vorderingen worden slechts als gekwalificeerde revolverende vorderingen onderscheiden indien zij aan de volgende voorwaarden voldoen:
 - a. het gaat om posities ten opzichte van natuurlijke personen;
 - b. het gaat om revolverende en niet van zekerheden voorziene posities, welke, voorzover de kredietlijnen niet zijn aangesproken, onmiddellijk en onvoorwaardelijk door de instelling zijn op te zeggen;
 - c. de totale vordering op één enkele persoon in de subportefeuille bedraagt maximaal €100.000; en
 - d. het gebruik van een correlatiefactor van 0,04 is beperkt tot portefeuilles die gekenmerkt werden door een lage, bij die correlatie passende, volatiliteit van de verliespercentages in vergelijking met het gemiddelde niveau van hun verliespercentages, vooral in de lage PD-banden. De instelling beoordeelt daartoe de volatiliteit van de verliespercentages van zowel alle gekwalificeerde revolverende subportefeuilles afzonderlijk als de geaggregeerde gekwalificeerde revolverende portefeuille en relateert deze volatiliteit aan die van de andere subcategorieën genoemd in het eerste lid.

Artikel 3:11 indeling van vorderingen in categorieën aanvullend voor aandelen {art 86}

- In de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel e**, worden tevens de volgende vorderingen ondergebracht:
- a. indirecte posities in aandelen;
 - b. andere posities dan schulden die een achtergestelde restvordering op de activa of het vermogen van de uitgevende instelling vormen;
 - c. schuldvorderingen waarvan de belangrijkste economische kenmerken overeenkomen met die van de vorderingen die onder onderdeel b zijn genoemd.

§ 3.2.3. Toestemmingen om Standaardbenadering toe te passen op onderdelen

Artikel 3:12 Vrijstellingen IRB voor categorie a. 'vorderingen of voorwaardelijke vorderingen op centrale overheden en centrale banken' en b. 'vorderingen of voorwaardelijke vorderingen op instellingen', zoals genoemd in artikel 3 lid 1 {art 89 lid 1 onder a&b, nb kapstok moet nog worden toegezegd}

1. Aan een instelling die gebruik maakt van de IRB kan toestemming worden verleend om ten aanzien van de vorderingen die zijn ondergebracht in de categorieën genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdelen a en b**, gebruik te maken van de **Standaardbenadering**.
2. De in het eerste lid bedoelde toestemming wordt verleend, indien:
 - a. alle tegenpartijen in de categorie een externe rating hebben;

- b. het aantal materiële tegenpartijen in de categorie tot slechts enkele is beperkt; en
 - c. het voor de instelling te belastend zou zijn om voor de in het vorige onderdeel bedoelde tegenpartijen een ratingsysteem in te voeren.
3. Een instelling kan de toestemming, bedoeld in het eerste lid, niet separaat toepassen op kleine onderdelen van haar organisatie.

Artikel 3:13 Vrijstelling IRB voor vorderingen in verband met niet-significante bedrijfsactiviteiten en in categorieën die geen noemenswaardige omvang hebben en waarvan het risicoprofiel als laag wordt aangemerkt {art 89 lid 1 onder c, nb kapstok moet nog worden toegezegd}

1. Aan een instelling die gebruikt maakt van de IRB kan toestemming worden verleend om voor vorderingen in bedrijfsonderdelen en in categorieën die naar omvang en risicoprofiel als niet-materieel worden aangemerkt, gebruik te maken van de **Standaardbenadering**.
2. De in het eerste lid bedoelde toestemming wordt verleend, indien:
 - a. een instelling aantoont dat zij streeft naar een zo volledig mogelijke toepassing van IRB over de gehele instelling en dat de verzochte toestemming alleen betrekking zal hebben op bedrijfsonderdelen en categorieën die naar omvang en risicoprofiel als niet-materieel worden aangemerkt;
 - b. het totale aantal vorderingen dat op basis van de toestemming buiten IRB blijft, gemeten naar risicogewogen posten, niet meer dan 15% van de totale risicogewogen posten voor kredietrisico bedraagt; en
 - c. een instelling de in **onderdeel b** bedoelde grens continu bewaakt.
3. Het is niet toegestaan om binnen een bedrijfsonderdeel slechts een deel van een categorie vorderingen genoemd in **artikel 3:5**, onder IRB te brengen. Van dit vereiste kan worden afgeweken als de instelling kan aantonen dat het ontwikkelen van een ratingsysteem dat voldoet aan de eisen van deze regeling niet of slechts tegen tot onevenredige implementatielasten mogelijk is en als wordt aangetoond dat de keuze niet is ingegeven door redenen van kapitaalsarbitrage.

Artikel 3:14 Vrijstelling IRB voor vorderingen in verband met niet-significante bedrijfsactiviteiten en in categorieën die geen noemenswaardige omvang hebben en waarvan het risicoprofiel als laag wordt aangemerkt {art 89 lid 1 onder c, nb kapstok moet nog worden toegezegd}

1. Onder de voor de IRB relevante gegevens wordt in dit verband verstaan:
 - a. voor vorderingen die onder de categorieën, genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdelen a, b of c**, vallen: de gegevens genoemd in **artikel 3:78, tweede lid, onderdelen e en f**, en de gegevens bedoeld in **artikel 3:78, vierde lid, onderdelen e en g**, voorzover deze betrekking hebben op gerealiseerde wanbetalingen;
 - b. voor vorderingen die onder de categorie, genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d**, vallen: de gegevens, genoemd in **artikel 3:79, tweede lid, onderdelen c, d en e**, voorzover deze betrekking hebben op gerealiseerde wanbetalingen.
2. Zolang het totaal naar risicogewogen posten van de in **artikel 3:13, eerste lid**, bedoelde vorderingen onder de 10% van de totale risicogewogen posten voor kredietrisico blijft, is er geen verzameling van de voor de IRB relevante gegevens vereist.
3. Indien de in het eerste lid genoemde 10%-norm structureel wordt overschreden, verzamelt een instelling de voor de IRB relevante gegevens voor die vorderingen die zij te zijner tijd als eerste onder IRB zal brengen, indien de in **artikel 3:13, tweede lid, onderdeel b**, genoemde grens wordt overschreden.
4. Als alternatief voor de gegevensverzameling, bedoeld in het tweede lid, kan een instelling permanent de voor de IRB relevante gegevens verzamelen voor grotere onderdelen ten aanzien waarvan toestemming is verleend op basis van **artikel 3:13**.

Artikel 3:15 intra-concern verhoudingen tussen onderdelen die onder IRB en SA {indirect aan 89, lid 1, nb kapstok moet nog worden toegezegd}

Aan een op basis van **artikel 3:12 of 3:13** verleende toestemming kunnen voorwaarden worden verbonden, waaronder in ieder geval de voorwaarden dat de instelling waaraan de toestemming is verleend:

- a. procedures heeft die waarborgen dat haar kapitaaleisen niet worden beïnvloed door intra-concern transacties die enkel tot doel hebben voordeel te behalen uit verschillen tussen de beschikbare benaderingen voor de bepaling van de kapitaaleisen voor kredietrisico; en
- b. ten minste de achtergrond en motivatie van intra-concern transacties vastlegt.

§ 3.2.4. Vereisten aan stapsgewijze invoering van de IRB

Artikel 3:16 vereisten aan gefaseerde uitrol van IRB {art 85 (1&2.)}

1. Aan een instelling kan toestemming worden verleend om gebruik te maken van een gefaseerde uitrol van de IRB, indien:
 - a. de instelling over een door DNB goedgekeurd uitrolplan beschikt;
 - b. de instelling structuren heeft opgezet om de uitrol projectmatig te beheersen, waaronder de maatregel dat de uitrol vanuit een hoog managementniveau binnen de instelling wordt aangestuurd; en
 - c. op basis van het uitrolplan en de invulling van de projectstructuur redelijkerwijs mag worden verwacht dat de instelling binnen een periode van drie jaar alle daarvoor in aanmerking komende vorderingen onder de door haar gekozen vorm van de IRB heeft gebracht.
2. In het in het eerste lid genoemde uitrolplan wordt ten minste aangegeven:
 - a. welke IRB-vorm de instelling wenst in te voeren;
 - b. welke volgorde van uitrol de instelling zal hanteren, zulks onderbouwd vanuit risicomanagement en operationeel oogpunt;
 - c. wat de inzet van mensen en middelen zal zijn;
 - d. voor welke bedrijfsonderdelen op welk moment de kapitaaleisen op basis van de IRB zullen worden berekend; en
 - e. welke activiteiten, op hoofdlijnen, de instelling in een specifiek bedrijfsonderdeel nog moet uitvoeren om te kunnen overgaan tot het berekenen van de kapitaaleisen op basis van de IRB.
3. Voor het volgens de IRB berekenen van de kapitaaleisen voor een specifiek bedrijfsonderdeel of categorie als bedoeld in **artikel 3:5, eerste lid**, is afzonderlijke toestemming vereist. Het bepaalde in **artikel 3:2 en 3:3, eerste lid, onderdelen d en e**, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 3:17 vereisten aan gefaseerde uitrol van IRB {art 85 (1&2.)}

1. Voor elke vorm van gefaseerde uitrol van de IRB geldt dat:
 - a. de overgangperiode waarbinnen een gefaseerde uitrol voltooid moet zijn drie jaar is, ongeacht de vorm van de IRB die een instelling bij implementatie wil toepassen,
 - b. de overgang van Basis IRB naar Geavanceerd IRB per risicocomponent niet is toegestaan;
 - c. de uitrol van Geavanceerd IRB niet kan beginnen voordat de gefaseerde uitrol van Basis IRB volledig is voltooid;
 - d. het, door middel van een 'strategische uitrol' gedurende de uitrolperiode minimaliseren van de kapitaaleisen, niet is toegestaan; en
 - e. tijdens de uitrolperiode Pilaar 2 onverkort van toepassing is.
2. Indien IRB in een bedrijfsonderdeel wordt uitgerold ten aanzien van de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, 1 onderdeel c**, dient IRB ook te worden uitgerold over de subcategorie genoemd in **artikel 3:8, eerste lid**.
3. Vanaf het moment dat IRB op enige vordering wordt toegepast, dient dit ook op de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel e**, te worden toegepast.

Artikel 3:18 vereisten aan gefaseerde uitrol van IRB {art 85 (1&2.)}

1. Een instelling verzamelt vanaf de start van de uitrol voor alle vorderingen waarover overeenkomstig het goedgekeurde uitrolplan een vorm van de IRB uitgerold zal worden, de voor de IRB relevante gegevens, bedoeld in **artikel 3:14, eerste lid**.
2. Gedurende de uitrolperiode, evenals bij een uitbreiding van de toepassing van de IRB ná de uitrolperiode, publiceert een instelling ten minste één keer per jaar vergelijkende cijfers ten aanzien van de in dat jaar onder IRB gebrachte vorderingen.

3. Gedurende de uitrolperiode en, voorzover de uitrol niet volledig is, ook daarna is **artikel 3:15** van overeenkomstige toepassing.

Artikel 3:19

1. Bij wijzigingen en problemen die het realiseren van het uitrolplan in gevaar kunnen brengen, informeert de instelling onverwijld DNB.
2. Bij veranderde omstandigheden, die kunnen leiden tot significante afwijkingen van het goedgekeurde uitrolplan, stelt de instelling een herzien uitrolplan op en legt dat ter goedkeuring voor aan DNB. **Artikel 3:16** is van overeenkomstige toepassing.

Afdeling 3.3. Voorschriften voor de bepaling van risicogewogen posten en verwachte verliesposten

§ 3.3.1. Algemene voorschriften voor de berekening van risicogewogen posten en verwachte verliesposten

Artikel 3:20 berekeningsmethoden voor risicogewogen posten onder IRB {Art 87 lid 1 en 2 en 10}

1. De voor kredietrisico gewogen posten die verband houden met vorderingen die zijn ondergebracht in één van de categorieën genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdelen a tot en met e en g**, worden, als ze niet op het toetsingsvermogen in mindering worden gebracht, berekend op basis van de methodiek neergelegd in de **artikelen 3:24 tot en met 3:37**.
2. De risicogewogen posten voor gesecuritiseerde vorderingen en vorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel f**, worden berekend op basis van het **securitisatieraamwerk {onderafdeling 4CRD}**.
3. De voor het verwateringsrisico gewogen posten die verband houden met gekochte kortlopende handelsvorderingen, met of zonder verhaal op de verkoper, worden berekend op basis van **artikel 3:38**.

Artikel 3:21 berekeningsmethoden voor risicogewogen posten onder IRB: gebruik van PD, LGD en M {Art 87 lid 3 t/m 5}

1. Bij de berekening van risicogewogen posten wordt uitgegaan van de inputparameters voor de desbetreffende vordering. De inputparameters zijn de kans op wanbetaling (PD), het verlies bij wanbetaling (LGD), de looptijd (M) en de omvang van de vordering, zoals bepaald overeenkomstig de **afdelingen 3.4, 3.5 en 3.6**.
2. Onverminderd het vorige **lid** worden de risicogewogen posten die verband houden met alle posities die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel e**, berekend op basis van één van de methoden genoemd in de **artikelen 3:31 tot en met 3:36**.
3. Onverminderd het eerste **lid** mogen de risicogewogen posten die verband houden met vorderingen uit hoofde van de subcategorieën genoemd in **artikel 3:8, eerste lid**, worden berekend volgens de methode zoals beschreven in **artikel 3:25**.

Artikel 3:22 berekeningsmethoden voor risicogewogen posten onder IRB: verschil Basis en Geavanceerd {Art 87 lid 6 t/m 9}

1. Voor vorderingen die zijn ondergebracht in één van de categorieën genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdelen a tot en met d**, stelt een instelling eigen ramingen op van PD op basis van **artikel 3:2 en de afdelingen 3.4 tot en met 3.6**.
2. Voor vorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d**, stelt een instelling eigen ramingen op van LGD's en omrekeningsfactoren op basis van **artikel 3:2 en de afdelingen 3.4 tot en met 3.6**.
3. Een instelling die Basis IRB toepast voor vorderingen die zijn ondergebracht in één van de categorieën genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdelen a tot en met c**, past de LGD-waarden van **artikel 3:49, eerste lid** toe en past tevens de omrekeningsfactoren toe zoals bepaald op basis van **artikel 3:59 tot en met artikel 3:67 met uitzondering van artikel 3:63, tweede lid**.

4. Een instelling, die toestemming heeft gekregen voor het toepassen van Geavanceerd IRB, maakt, voor alle vorderingen die zijn ondergebracht in één van de categorieën genoemd in artikel 3:5, eerste lid, onderdelen a tot en met c, gebruik van eigen ramingen van LGD's en omrekeningsfactoren op basis van de bepalingen van artikel 3:2 en de afdelingen 3.4 tot en met 3.6.

Artikel 3:23 Berekening verwachte verliesposten {Artikel 88}

1. Bij vorderingen die zijn ondergebracht in één van de categorieën genoemd in artikel 3:5, eerste lid, onderdelen a tot en met e, worden de verwachte verliesposten berekend op basis van de methodieken die in de artikelen 3:39 tot en met artikel 3:41 staan beschreven.
2. Bij gesecuritiseerde vorderingen worden de verwachte verliesposten berekend op basis van het hoofdstuk securitisatie {onderafdeling 4CRD}
3. Bij vorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in artikel 3:5, eerste lid, onderdeel g, is de verwachte verliespost gelijk aan nul.
4. De verwachte verliesposten in verband met het verwateringsrisico van gekochte kortlopende handelsvorderingen worden berekend op basis van de methodieken genoemd in artikel 3:42.

§ 3.3.2. Risicogewogen posten voor vorderingen op centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen

Artikel 3:24 vorderingen op ondernemingen, instellingen en centrale overheden en centrale banken. {a7p1§3&4}

1. Behoudens het tweede lid en de artikelen 3:25 tot en met 3:27 worden de risicogewogen posten voor vorderingen die zijn ondergebracht in één van de categorieën genoemd in artikel 3:5, eerste lid, onderdelen a tot en met c, berekend volgens de formules 1 tot en met 4 genoemd in bijlage 5.
2. Voor vorderingen op ondernemingen waarvan de totale jaaromzet van de geconsolideerde groep waarvan de onderneming deel uitmaakt minder is dan €50 miljoen mag de instelling in plaats van formule 1 gebruik maken van formule 5 in bijlage 5 om de correlatiefactor te bepalen. Deze aangepaste correlatieformule mag niet worden toegepast op kredietverlening waarbij gebruik wordt gemaakt van structurering middels 'special purpose entities'.
3. Om bij gekochte kortlopende handelsvorderingen te kunnen bepalen of gebruik mag worden gemaakt van formule 5 in bijlage 5, wordt uitgegaan van de gewogen gemiddelde totale jaaromzet van de ondernemingen waarop de individuele handelsvorderingen in de pool betrekking hebben.
4. Indien de totale activa een relevantere indicator vormt voor de omvang van de onderneming dan de totale jaaromzet, wordt op basis van de totale activa van de geconsolideerde groep bepaald of de aangepaste correlatiefactor kan worden toegepast.

Artikel 3:25 risicogewogen posten: slotting methode voor SL {a7p1§5}

1. Indien een instelling voor één of enkele van de subcategorieën genoemd in artikel 3:8 niet kan voldoen aan de in afdeling 3.6 vastgestelde minimumvereisten voor PD-ramingen, past zij voor de bepaling van de risicogewichten voor vorderingen uit deze onderdelen tabel 1 uit bijlage 5 toe.
2. Een instelling mag aan de vorderingen met een resterende looptijd van 2,5 jaar of meer in categorie 1 van de tabel een risicogewicht van 50% toekennen en mag aan dergelijke vorderingen in categorie 2 van de tabel een risicogewicht van 70% toe kennen, mits de instelling kan aantonen dat de risicokenmerken van de vordering voor de desbetreffende categorie substantieel positiever zijn dan normaal voor die categorie.
3. Bij de toekenning van risicogewichten aan vorderingen overeenkomstig het eerste lid houden instellingen rekening met de volgende factoren:
 - a. financiële draagkracht;
 - b. politieke en juridische omgeving;

- c. kenmerken van de transactie of activa;
- d. draagkracht van de sponsor en ontwikkelaar, met inbegrip van enigerlei inkomstenstroom uit hoofde van een publiek-privaat partnerschap of garantiepakket.

Artikel 3:26 risicogewogen posten voor gekochte kortlopende handelsvorderingen {a7p1§6&7}

1. Instellingen voldoen voor gekochte kortlopende handelsvorderingen op tegenpartijen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel c**, aan de minimumvereisten van **artikel 3:88** en passen voor de bepaling van de risicogewogen posten dezelfde methodieken toe als voorgeschreven in **artikel 3:24, eerste lid**.
2. Voor gekochte kortlopende handelsvorderingen die kleiner zijn dan €100.000, aan de in **artikel 3:29, eerste lid**, gestelde voorwaarden voldoen en waarvoor het voor instellingen te belastend zou zijn om de in **afdeling 3.6** vervatte normen voor risicokwantificering van vorderingen op ondernemingen toe te passen, mag gebruik worden gemaakt van de in **afdeling 3.6** vervatte normen voor de risicokwantificering van vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen.
3. Bij gekochte kortlopende handelsvorderingen op ondernemingen mogen het restitueerbare disagio op aankopen, zekerheden of gedeeltelijke garanties die protectie tegen het eerste verlies bij verliezen bij wanbetaling, tegen verwateringsverliezen of tegen beide bieden, in **het hoofdstuk securitisatie (art 94 tot en met 101 CRD)** als eerste-verliesposities worden behandeld.

Artikel 3:27 risicogewogen posten: kredietderivaten {a7p1§8}

1. Wanneer een instelling voor een reeks vorderingen kredietprotectie biedt onder de voorwaarde dat een, in het contract tussen partijen vastgesteld, aantal wanbetalingen (n) op de vorderingen aanleiding geeft tot uitbetaling en dat deze kredietgebeurtenis de beëindiging van het contract met zich brengt, zijn de in **het hoofdstuk securitisatie (art 94 tot en met 101 CRD)** voorgeschreven risicogewichten van toepassing indien voor het product een externe kredietbeoordeling van een erkende EKBI beschikbaar is.
2. Indien er voor het product geen kredietbeoordeling van een erkende EKBI beschikbaar is, worden de risicogewichten van alle beschermde vorderingen, op $n-1$ vorderingen na, geaggregeerd, waarbij de som van de verwachte verliespost vermenigvuldigd met 12,5 en de risicogewogen post niet hoger mag zijn dan het nominale bedrag van de door het kredietderivaat geboden protectie vermenigvuldigd met 12,5.
3. De $n-1$ vorderingen die bij de aggregatie buiten beschouwing worden gelaten, betreffen iedere vordering waarvoor de risicogewogen post lager is dan de risicogewogen post voor de andere vorderingen die in de aggregatie zijn opgenomen.

§ 3.3.3. Risicogewogen posten voor vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen

Artikel 3:28 vorderingen op particulieren en op kleine partijen {a7p1§9-11}

1. Behoudens het bepaalde in het **tweede en derde lid** worden de risicogewogen posten voor vorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d, berekend volgens de **formules 6, 7 en 8 in bijlage 5**.
2. Bij door onroerend goed gegarandeerde vorderingen op particulieren of op kleine of middelgrote ondernemingen past de instelling, in plaats van **formule 6 in bijlage 5**, een correlatiefactor (R) van 0,15 toe.
3. Bij gekwalificeerde revolverende posities ten opzichte van particulieren, past de instelling, in plaats van **formule 6 in bijlage 5**, een correlatie (R) van 0,04 toe.

Artikel 3:29 risicogewogen posten voor kortlopende handelsvorderingen op retail {a7p1§12-14}

1. Een instelling past voor de bepaling van de risicogewogen posten voor gekochte kortlopende handelsvorderingen op een particulier of op een kleine of middelgrote

onderneming die is ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d**, dezelfde methodieken toe als onder **artikel 3:28** en voldoet aan de minimumvereisten van **artikel 3:88**. Tevens wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- a. de instelling heeft de kortlopende handelsvorderingen gekocht van niet-verbonden, derde verkopers en haar vordering op de debiteur van de vordering omvat geen vorderingen die rechtstreeks of middellijk hun oorsprong vinden bij de instelling zelf;
 - b. de gekochte kortlopende handelsvorderingen zijn op marktconforme wijze tot stand gekomen tussen de verkoper en de debiteur. Te ontvangen posten en kortlopende handelsvorderingen opgenomen in tegenrekeningen tussen ondernemingen die van elkaar kopen en aan elkaar verkopen, komen niet in aanmerking;
 - c. de kopende instelling heeft recht op alle opbrengsten van de gekochte kortlopende handelsvorderingen of een evenredig aandeel in de opbrengsten; en
 - d. de pool van gekochte kortlopende handelsvorderingen is voldoende gespreid. Hiertoe mag geen enkele gekochte kortlopende handelsvorderingen op één tegenpartij groter zijn dan 0,2% van de pool waarin deze is opgenomen.
2. Bij gekochte kortlopende handelsvorderingen op een particulier of op een kleine of middelgrote onderneming mogen het restitueerbare disagio op aankopen, zekerheden of gedeeltelijke garanties die protectie voor het eerste verlies bij verliezen bij wanbetaling, verwateringsverliezen of beide bieden, in **het hoofdstuk securitisatie onderdeel IRB** als eerste-verliesposities worden behandeld
3. Bij hybride pools van gekochte kortlopende handelsvorderingen op particulieren of op kleine of middelgrote ondernemingen waarbij de kopende instelling door onroerend goed gegarandeerde vorderingen en gekwalificeerde revolverende posities ten opzichte van particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen niet kan of wil onderscheiden van andere vorderingen op particulieren en op kleine of middelgrote ondernemingen, is de risicogewichtenfunctie van toepassing die de hoogste kapitaalvereisten voor deze vorderingen oplevert.

§ 3.3.4. Risicogewogen posten voor posities in aandelen

Artikel 3:30 posities in aandelen: algemeen {a7p1§15-16}

1. Voor de berekening van de risicogewogen posten voor vorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in artikel 3:5, eerste lid, onderdeel e, zijn er drie methoden beschikbaar: de eenvoudige risicogewichtenbenadering, de interne-modellenbenadering en de PD/LGD-benadering.
2. Een instelling mag verschillende benaderingen voor verschillende portefeuilles volgen wanneer de instelling deze verschillende benaderingen ook intern volgt en wanneer de verschillende benaderingen consequent worden toegepast op de verschillende portefeuilles.
3. Een instelling kan alleen gebruik maken van de PD/LGD-benadering als zij kan aantonen dat het ontwikkelen van een intern model voor die specifieke portefeuille niet mogelijk is, terwijl wel aan de voorwaarden van de PD/LGD-benadering kan worden voldaan.
4. In afwijking van het **eerste lid** mag een instelling de risicogewogen posten voor posities in aandelen van ondernemingen die nevendiensten verrichten bepalen volgens **artikel 3:37**. Deze mogelijkheid geldt alleen voor ondernemingen die uitsluitend nevendiensten verrichten op niet commerciële basis ten behoeve van de instelling, dan wel uitsluitend ten behoeve van een groep van instellingen waar de instelling deel van uit maakt, die gezamenlijk volledig eigenaar zijn van de onderneming die de nevendiensten verricht.

Artikel 3:31 posities in aandelen: SRW {a7p1§17-19}

1. Bij de eenvoudige risicogewichtenbenadering worden de risicogewogen posten voor posities in aandelen berekend volgens **formule 9 in bijlage 5**.
2. Bij de eenvoudige risicogewichtenbenadering is het toegestaan om met short cash posities en afgeleide instrumenten, die zijn opgenomen in de niet-handelsportefeuille, long posities in dezelfde individuele aandelen af te dekken, mits de eerstgenoemde instrumenten uitdrukkelijk

als dekkingsinstrumenten van specifieke posities in aandelen worden aangemerkt en mits zij nog voor ten minste één jaar dekking verschaffen. Bij posities waarvan de looptijden van elkaar verschillen, is voor de bepaling van het effect van het looptijdverschil het in **hoofdstuk 4 Kredietrisicolimitering, afdeling 4.8**, over het looptijdverschil bepaalde, van overeenkomstige toepassing

3. Andere short posities worden behandeld alsof het gaat om long posities, waarbij op de absolute waarde van elke positie het relevante risicogewicht wordt toegepast.

4. Bij de eenvoudige risicogewichtenbenadering kunnen instellingen voor een positie in aandelen met niet-volgestorte kredietprotectie rekening houden. Hiertoe wordt het risicogewicht, bedoeld in het eerste lid, vervangen door het risicogewicht berekend op basis van de toepassing van de in **artikel 3:33** beschreven methode. De minimumvereisten van **artikel 3.33** en **hoofdstuk 4 Kredietrisicolimitering, afdeling 4.7 {A8p3\$91t/m93 Substitutie PD.}** zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 3:32 Risicogewogen posities aandelen: interne modellenbenadering {a7p1\$23-24}

1. Bij de interne-modellenbenadering is de risicogewogen post voor de posities in aandelen gelijk aan het potentiële verlies op de posities in aandelen van de instelling, zoals bepaald aan de hand van interne VaR-modellen met een eenzijdig betrouwbaarheidsinterval van 99% van het verschil tussen driemaandelijke rendementen en aan de hand van een passend risicovrij percentage berekend over een lange periode, vermenigvuldigd met 12,5.

2. Een instelling neemt bij de ontwikkeling van de interne VaR-modellen de bepalingen van **artikel 3:90 in acht**.

3. Bij de interne-modellenbenadering mag op het niveau van de individuele posities in aandelen de risicogewogen post niet minder zijn dan de som van de bij de PD/LGD-benadering vereiste minimale risicogewogen post en de overeenkomstige verwachte verliespost vermenigvuldigd met 12,5.

4. Bij de interne-modellenbenadering kan een instelling voor een positie in aandelen rekening houden met een niet-volgestorte kredietprotectie. De instelling ontwikkelt een consistente en verklaarbare methodiek om het effect van niet-volgestorte kredietprotectie op de posities in aandelen te kunnen bepalen. Onverminderd het derde lid, zijn, voor zover relevant, de bepalingen van **artikel 3:87** van overeenkomstige toepassing op de niet-volgestorte kredietprotectie.

Artikel 3:33 Risicogewogen posities aandelen: PD/LGD benadering {a7p1\$20-22}

1. Bij de PD/LGD-benadering worden de risicogewogen posities berekend volgens de formules uit **artikel 3:24, eerste lid**.

2. Bij de PD/LGD-benadering bedraagt, op het niveau van de individuele positie in aandelen, de som van verwachte verliespost vermenigvuldigd met 12,5 en de risicogewogen post niet meer dan de omvang van de vordering vermenigvuldigd met 12,5.

3. Bij de PD/LGD-benadering kan de instelling voor een positie in aandelen rekening houden met een niet-volgestorte kredietprotectie, volgens de in **hoofdstuk 4 Kredietrisicolimitering, afdeling 4.7 {A8p3\$91t/m93 Substitutie PD.}** beschreven methode. De in **artikel 3:54** genoemde minimum PD's blijven van toepassing. Voor de bepaling van LGD en M geldt dan het gestelde onder **artikel 3:57**.

Artikel 3:34 berekeningsmethoden voor risicogewogen posities ICB onder IRB {Art 87 lid 11&12}

1. Als posities in een instelling voor collectieve beleggingen (ICB) voldoen aan de criteria van **artikel XX en XX van de Standaard benadering {bijlage VI, deel 1, punten 74 en 75CRD}**, en de instelling op de hoogte is van alle onderliggende vorderingen van de ICB, kijkt zij door naar de onderliggende vorderingen en berekent de risicogewogen posities en de verwachte verliesposten van de onderliggende vorderingen, op basis van de IRB-methodieken.

2. Indien aan de voorwaarden van het eerste lid, eerste zinsnede, is voldaan, maar de instelling IRB niet toe past op de categorie onderliggende vorderingen, worden de risicogewogen posities en de verwachte verliesposten als volgt berekend:

- a. bij vorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel e**, wordt de benadering van **artikel 3:31** gehanteerd. Als de instelling niet in staat of bereid is een onderscheid te maken tussen posities in 'niet ter beurse verhandelde', 'ter beurse verhandelde' en 'overige' aandelen, behandelt zij de desbetreffende vorderingen als posities in overige aandelen;
- b. bij alle overige onderliggende vorderingen wordt de in de **Standaardbenadering** beschreven benadering gehanteerd, met dien verstande dat:
 - 1° de vorderingen in een categorie worden ondergebracht welke leidt tot het risicogewicht van de trap boven de kredietkwaliteitstrap waarin de vordering normaalgesproken zou zijn ondergebracht; en
 - 2° vorderingen die worden ondergebracht in een hogere kredietkwaliteitstrap en normaalgesproken een risicogewicht van 150% zouden krijgen, een risicogewicht van 200% krijgen.

Artikel 3:35

1. Als niet wordt voldaan aan de voorwaarden, genoemd in **artikel 3:34, eerste lid, eerste zinsnede**, berekent de instelling op basis van het mandaat van de ICB de risicogewogen posten en de verwachte verliesposten van de onderliggende vorderingen, op basis van de benadering die is beschreven in **artikel 3:31, eerste lid**.
2. Ten behoeve van de berekening, bedoeld in het eerste lid, worden onderliggende vorderingen, niet zijnde posities in aandelen, rekening houdend met hun risicoprofiel, ondergebracht in één van de in **artikel 3:31, eerste lid**, genoemde categorieën. Als de instelling niet in staat of bereid is een onderscheid te maken tussen posities in 'niet ter beurse verhandelde', 'ter beurse verhandelde' en 'overige' aandelen, behandelt zij de desbetreffende onderliggende vorderingen als posities in overige aandelen. Vorderingen waarvan de onderliggende vorderingen onbekend zijn, worden eveneens behandeld als posities in overige aandelen.

Artikel 3:36

1. Als alternatief voor de in **artikel 3:34 en artikel 3:35** beschreven methodieken kan een instelling aan een derde opdracht geven de gemiddelde risicogewogen posten op basis van de onderliggende vorderingen van de ICB te berekenen en haar van de resultaten op de hoogte te brengen, mits voldoende gewaarborgd is dat de berekening en de rapportage volgens de regels plaatsvinden.
2. Voor de in het eerste lid bedoelde berekeningen worden de volgende benaderingen gevolgd:
 - a. bij vorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel e**, wordt de benadering uit **artikel 3:31, eerste lid, gevolgd**. Als de instelling niet in staat of bereid is een onderscheid te maken tussen posities in 'niet ter beurse verhandelde', 'ter beurse verhandelde' en 'overige' aandelen, behandelt zij de betreffende vorderingen als posities in overige aandelen;
 - b. bij alle overige onderliggende vorderingen wordt de in **Standaardbenadering** beschreven benadering gevolgd, met dien verstande dat:
 - 1° de vorderingen in een categorie worden ondergebracht welke leidt tot een risicogewicht van de trap boven de kredietkwaliteitstrap waarin de vordering normaal gesproken zou zijn ondergebracht; en
 - 2° vorderingen die worden ondergebracht in een hogere kredietkwaliteitstrap en normaal gesproken een risicogewicht van 150% zouden krijgen, een risicogewicht van 200% krijgen.

§ 3.3.5. Risicogewogen posten voor andere activa die geen kredietverplichting zijn en voor het verwateringsrisico van gekochte kortlopende handelsvorderingen

Artikel 3:37 andere activa die geen kredietverplichting zijn {a7p1§25}

De risicogewogen posten voor andere activa die geen kredietverplichting zijn, worden berekend volgens **formule 10 in bijlage 5**.

Artikel 3:38 risicogewogen posten voor het verwateringsrisico van gekochte kortlopende handelsvorderingen {a7p1§26}

1. De risicogewogen posten voor het verwateringsrisico van gekochte kortlopende handelsvorderingen op ondernemingen en op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen worden berekend volgens de formules, neergelegd in **artikel 3:24, eerste lid**.
2. Indien een instelling aantoonbaar is dat het verwateringsrisico te verwaarlozen is, hoeft zij hiervoor geen risicogewogen posten te berekenen.

§ 3.3.6. Berekening van verwachte verliesposten

Artikel 3:39 berekening van verwachte verliesposten {a7p1§27§28 & art 88 lid 2}

1. De verwachte verliesposten voor vorderingen die zijn ondergebracht in één van de categorieën genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdelen a tot en met d**, worden, met in aanmerking van het bepaalde in **artikel 3:40**, berekend volgens de **formules 11 en 12 in bijlage 5**.
2. Bij de berekening, bedoeld in het eerste lid, wordt bij elke vordering uitgegaan van dezelfde inputparameters voor PD, LGD en de Omvang van de vordering als bij de berekening van risicogewogen posten op basis van de **artikelen 3:20 tot en met artikel 3:22**.
3. Voor vorderingen ten aanzien waarvan wanbetaling heeft plaatsgevonden, berekenen instellingen die de Geavanceerde IRB toepassen de verwachte verliespost op basis van de instelling's beste raming van EL (EL_{BE}) in overeenstemming met **artikel 3:85, achtste lid**.

Artikel 3:40 EL bij SL {a7p1§29}

1. Indien een instelling voor vorderingen die zijn ondergebracht in één van de subcategorieën genoemd in **artikel 3:8**, gebruik maakt van de onder **artikel 3:25, eerste lid**, beschreven methode, wordt, in plaats van de toepassing van **formule 11 uit bijlage 5**, aan dergelijke vorderingen een EL-waarde toegewezen conform **tabel 2 in bijlage 5**. Deze waarde wordt vervolgens gebruikt in **formule 12 van bijlage 5**.
2. Indien een instelling voor vorderingen die zijn ondergebracht in één van de subcategorieën genoemd in **artikel 3:8** gebruik maakt van de in **artikel 3:25, tweede lid**, genoemde mogelijkheid om aan alle vorderingen van **categorie 1 van tabel 2** een preferentieel risicogewicht van 50% en aan alle vorderingen van **categorie 2 van tabel 2** een risicogewicht van 70% toe te kennen, bedraagt de EL-waarde 0% voor vorderingen van categorie 1 en 0,4% voor vorderingen van categorie 2. Deze waarde wordt vervolgens gebruikt in **formule 12 van bijlage 5**.

Artikel 3:41 EL voor aandelen {a7p1§30-32}

1. De verwachte verliesposten voor vorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel e**, waarbij de risicogewogen posten worden bepaald volgens de in **artikel 3:31** beschreven methode, worden berekend volgens **formule 13 in bijlage 5**.
2. De verwachte verliesposten voor vorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel e**, waarbij de risicogewogen posten worden bepaald volgens de in **artikel 3:32** beschreven methode, zijn gelijk aan 0%.
3. De verwachte verliesposten voor vorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel e**, waarbij de risicogewogen posten worden bepaald volgens de in **artikel 3:33** beschreven methode, worden berekend volgens **formule 14 en formule 15 in bijlage 5**. Het bepaalde in **artikel 3:39, tweede en derde lid**, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 3:42 EL voor verwateringsrisico van kortlopende handelsvorderingen {a7p1§33}

Tenzij **artikel 3:38, tweede lid**, van toepassing is, worden de verwachte verliesposten voor het verwateringsrisico van gekochte kortlopende handelsvorderingen berekend volgens **formule 16 en formule 17 in bijlage 5**. Het bepaalde in **artikel 3:39, tweede en derde lid, is** van overeenkomstige toepassing.

Artikel 3:43 EL en voorzieningen {a7p1§34}

1. De overeenkomstig de artikelen **artikel 3:39, 3:40 en 3:42** berekende verwachte verliesposten worden in mindering gebracht op de som van de met deze posten samenhangende waardeaanpassingen en voorzieningen.
2. Het disagio op gekochte kortlopende handelsvorderingen, bepaald conform **artikel 3:59, eerste lid**, wordt op dezelfde wijze behandeld als waardeaanpassingen, terwijl het agio op gekochte kortlopende handelsvorderingen, bepaald conform **artikel 3:59, eerste lid**, bij het verwachte verlies wordt geteld.
3. Verwachte verliesposten voor gesecuritiseerde vorderingen en met deze vorderingen samenhangende waardeaanpassingen en vorderingen worden niet in de berekening, bedoeld in het eerste lid, meegenomen.

Afdeling 3.4 Voorschriften voor de bepaling van de inputparameters PD, LGD en M

§3.4.1. Algemene voorschriften voor inputparameters PD, LGD en M

Artikel 3:44 inputparameters {a7p2§1}

1. De inputparameters kans op wanbetaling (PD), verlies bij wanbetaling (LGD) en looptijd (M) voor de berekening van de in **afdeling 3.3** gespecificeerde risicogewogen posten en verwachte verliesposten, worden door de instellingen geraamd met in achtneming van de in deze en in **afdeling 3.6** opgenomen voorschriften.
2. Voor de berekening van de in **afdeling 3.3** gespecificeerde risicogewogen posten en verwachte verliesposten worden de inputparameters PD en LGD uitgedrukt in decimalen en wordt de inputparameter M uitgedrukt in jaren.

Artikel 3:45 unlikely-to-pay indicatoren {a7p4§45}

Een instelling beschouwt in ieder geval de volgende elementen als indicaties dat volledige nakoming van de verplichtingen door de debiteur onwaarschijnlijk is:

- a. de instelling bestempelt de vordering op de debiteur als dubieus;
- b. de instelling gaat over tot een waardeaanpassing als gevolg van een gepercipieerde aanzienlijke vermindering van de kredietkwaliteit nadat zij de vordering op de debiteur heeft geaccepteerd;
- c. de instelling verkoopt de vordering op de debiteur met een aanzienlijk kredietgebonden economisch verlies;
- d. de instelling stemt in met een gedwongen herstructurering van de vordering op de debiteur, die wellicht zal resulteren in een geringere vordering als gevolg van de kwijtschelding, dan wel de verlening van uitstel van betaling, van de hoofdsom, de rente of, in voorkomend geval, de provisies. Dit omvat ook de gedwongen herstructurering van het aandelenkapitaal in het geval van posities in aandelen die worden beoordeeld aan de hand van een PD/LGD-benadering;
- e. de instelling heeft het faillissement van de debiteur of een soortgelijk bevel aangevraagd met betrekking tot zijn verplichting jegens de instelling, de moederonderneming of één van haar dochterondernemingen;
- f. de debiteur heeft faillissement of een soortgelijke bescherming aangevraagd of is in staat van faillissement verklaard, waardoor de terugbetaling van een verplichting jegens de instelling, de moederonderneming of één van haar dochterondernemingen niet volgens het contract zal worden terugbetaald.

§ 3.4.2. PD, LGD en M voor vorderingen op centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen

Artikel 3:46 PD voor vorderingen op ondernemingen, instellingen en centrale overheden en centrale banken {a7p2§2&4}

1. Een instelling die IRB toepast voor vorderingen die zijn opgenomen in één van de categorieën genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdelen a tot en met c**, stelt eigen PD-ramingen op, waarbij de minimumvereisten van **afdeling 3.6** in acht worden genomen.
2. De PD van een debiteur van een vordering opgenomen in één van de categorieën genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdelen b of c**, is ten minste gelijk aan 0,0003.
3. De PD voor een debiteur waar wanbetaling heeft plaatsgevonden, is gelijk aan 1.

Artikel 3:47 PD voor kortlopende handelsvorderingen {a7p2§3}

1. Voor gekochte kortlopende handelsvorderingen op ondernemingen waarvoor een instelling niet kan aantonen dat haar individuele PD-ramingen aan de minimumvereisten voor PD-ramingen voor ondernemingen, zoals opgenomen in **afdeling 3.6**, voldoen, worden, met inachtneming van **artikel 3:26, tweede lid**, de PD's bepaald volgens de volgende methoden:
 - a. de PD voor niet-achtergestelde rechten op gekochte kortlopende handelsvorderingen op ondernemingen is gelijk aan de door de instelling geraamde EL voor het wanbetalingsrisico van de gehele pool van kortlopende handelsvorderingen, gedeeld door de LGD voor deze kortlopende handelsvorderingen;
 - b. de PD voor achtergestelde rechten op gekochte kortlopende handelsvorderingen op ondernemingen is gelijk aan de door de instelling geraamde EL voor het wanbetalingsrisico van de gehele pool van kortlopende handelsvorderingen.
2. Indien een instelling de Geavanceerde IRB toepast, ontbindt zij, in afwijking van het eerste lid, haar EL-ramingen voor het wanbetalingsrisico van gekochte kortlopende handelsvorderingen op ondernemingen op betrouwbare wijze in PD's en LGD's.

Artikel 3:48 PD: effect van garanties {a7p2§5&6}

1. Een instelling die de Basis IRB toepast mag niet-volgestorte kredietprotectie overeenkomstig het bepaalde in de **CRM {artikelen 90 tot en met 93}** in aanmerking nemen.
2. Een instelling die de Geavanceerde IRB toepast, mag niet-volgestorte kredietprotectie in aanmerking nemen door hun PD's aan te passen met inachtneming van **artikel 3:50, derde lid**.

Artikel 3:49 LGD voor Basis {a7p2§8}

1. Een instelling die de Basis IRB toepast voor vorderingen die zijn ondergebracht in één van de categorieën genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdelen a tot en met c**, hanteert voor deze vorderingen de volgende LGD-waarden:
 - a. voor niet-achtergestelde vorderingen zonder toelaatbare zekerheid: 0,45;
 - b. voor achtergestelde vorderingen zonder toelaatbare zekerheid: 0,75;
 - c. ten aanzien van gedekte obligaties als omschreven in **Standaardbenadering Covered bonds {bijlage VI, deel 1, punten 65, 66 en 67}**: 0,125.
 - d. voor niet-achtergestelde gekochte kortlopende handelsvorderingen op ondernemingen: 0,45; en
 - e. voor achtergestelde gekochte kortlopende handelsvorderingen op ondernemingen: 1.
2. de instelling kan volgestorte en niet-volgestorte kredietprotectie in de LGD in aanmerking nemen overeenkomstig het bepaalde in de **CRM {artikelen 90 tot en met 93}**;

Artikel 3:50 LGD voor Geavanceerd IRB {a7p2§9-10}

1. Een instelling die de Geavanceerde IRB toepast voor vorderingen die zijn ondergebracht in één van de categorieën genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdelen a tot en met c**, stelt eigen LGD-ramingen op, waarbij de minimumvereisten van **afdeling 3.6** in acht worden genomen.

2. Indien een instelling die de Geavanceerde IRB toepast, gebruik maakt van de in artikel 3:47, eerste lid, bedoelde methoden, ontbindt zij de EL-ramingen voor wanbetalingsrisico voor gekochte kortlopende handelsvorderingen op ondernemingen op betrouwbare wijze in PD's en LGD's.
3. Een instelling die de Geavanceerde IRB toepast, kan niet-volgestorte kredietprotectie in aanmerking nemen door de PD- of LGD-ramingen aan te passen, mits de minimumvereisten van artikel 3:87 in acht worden genomen. De instelling kent aan gegarandeerde vorderingen geen zodanig aangepaste PD of LGD toe dat het aangepaste risicogewicht lager is dan dat van een vergelijkbare rechtstreekse vordering op de garantiegiver.

Artikel 3:51 M voor vorderingen op ondernemingen, instellingen en centrale overheden en centrale banken.
{a7p2§12;§13;§15 nb §11 en §14 niet in NL impl}

1. Een instelling berekent, met inachtneming van het vierde lid, elke vordering M op de volgende wijze:
 - a. voor een instrument dat onderworpen is aan een kasstroomschema, wordt M berekend volgens formule 18 in bijlage 5;
 - b. voor afgeleide instrumenten die onderworpen zijn aan een master netting overeenkomst, is M gelijk aan de gewogen gemiddelde resterende looptijd van de vordering, waarbij M ten minste gelijk is aan 1 jaar. Voor de weging van de looptijd wordt de theoretische hoofdsom van elke vordering gebruikt;
 - c. voor vorderingen die ontstaan als gevolg van retrocessieovereenkomsten dan wel verstrekte of opgenomen effecten- of grondstoffenleningen die onderworpen zijn aan een master netting overeenkomst, is M gelijk aan de gewogen gemiddelde looptijd van de transacties, waarbij M ten minste gelijk is aan 5 dagen. Voor de weging van de looptijd wordt de theoretische hoofdsom van elke vordering gebruikt;
 - d. voor gekochte kortlopende handelsvorderingen op ondernemingen, is voor opgenomen bedragen M gelijk aan de gewogen gemiddelde looptijd van de gekochte kortlopende handelsvorderingen, waarbij M ten minste gelijk is aan 90 dagen;
 - e. voor niet-opgenomen bedragen in het kader van een gecommiteerde koopfaciliteit van kortlopende handelsvorderingen op ondernemingen, geldt eveneens de in onderdeel d bedoelde waarde van M, indien de koopovereenkomst effectieve bedingen, vervroegde-aflossingsbepalingen of andere kenmerken omvat die de kopende instelling bescherming bieden tegen een significante verslechtering van de kwaliteit van de toekomstige kortlopende handelsvorderingen die zij gedurende de looptijd van de faciliteit verplicht is te kopen;
 - f. indien de effectieve beschermingsmiddelen, bedoeld in het vorige onderdeel ontbreken wordt voor niet-opgenomen bedragen in het kader van een gecommiteerde koopfaciliteit van kortlopende handelsvorderingen op ondernemingen, M berekend als de som van de langstlopende kortlopende potentiële handelsvordering in het kader van de koopovereenkomst en de resterende looptijd van de koopfaciliteit, waarbij M ten minste gelijk is aan 90 dagen,;
2. Voor kortlopende vorderingen waarvan de resterende looptijd minder is dan één jaar en die geen deel uitmaken van de doorlopende financiering door de instelling van de debiteur, is M, in afwijking van het eerste lid, onderdelen d tot en met f, ten minste gelijk aan 1 dag.
3. Voor alle andere instrumenten dan die genoemd in het eerste en tweede lid, dan wel voor alle instrumenten ten aanzien waarvan de instelling niet in staat is M op de in het eerste lid, onderdeel a, beschreven wijze te berekenen, is M gelijk aan de maximale resterende periode (in jaren) die de debiteur mag wachten om zijn contractuele verplichtingen volledig na te komen, waarbij M ten minste gelijk is aan 1 jaar.
4. Looptijdverschillen worden behandeld op de in de CRM {artikelen 91 tot en met 93} beschreven wijze.

§ 3.4.3. PD en LGD voor vorderingen op particulieren en op kleine of middelgrote ondernemingen

Artikel 3:52 PD voor vorderingen op particulieren en op kleine partijen {a7p2§16-19}

1. Een instelling die IRB toepast voor vorderingen ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d**, stelt eigen PD-ramingen op, waarbij de minimumvereisten van **afdeling 3.6** in acht worden genomen.
2. De PD van een vordering ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d**, is ten minste gelijk aan 0,0003.
3. De PD van een vordering, waarbij er sprake is van wanbetaling is gelijk aan 1.
4. Niet-volgestorte kredietprotectie kan in aanmerking worden genomen door de PD aan te passen met inachtneming van **artikel 3:53, tweede lid**.

Artikel 3:53 LGD voor vorderingen op particulieren en op kleine partijen {a7p2§20-21}

1. Een instelling die IRB toepast voor vorderingen ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d**, stelt eigen LGD-ramingen op, waarbij de minimumvereisten van **afdeling 3.6** in acht worden genomen.
2. Niet-volgestorte kredietprotectie ter dekking van een individuele vordering of een pool van vorderingen kan in aanmerking worden genomen door de PD- of LGD-ramingen aan te passen, waarbij de minimumvereisten van **artikel 3:87** in acht worden genomen. De instelling kent aan gegarandeerde vorderingen geen zodanig aangepaste PD of LGD toe dat het aangepaste risicogewicht lager is dan dat van een vergelijkbare rechtstreekse vordering op de garantieggever.

§ 3.4.4. PD, LGD en M voor de toepassing van de PD/LGD-benadering voor posities in aandelen

Artikel 3:54 PD voor de toepassing van de PD/LGD-benadering voor posities in aandelen {a7p2§22}

1. De PD wordt bepaald conform **artikel 3:46, eerste lid**. Indien een instelling niet over voldoende informatie beschikt om de in **artikel 3:1 en artikel 3:45** vervatte definitie van wanbetaling te gebruiken, worden de risicogewichten vermenigvuldigd met een factor 1,5.
2. De volgende minimumwaarden van PD zijn van toepassing:
 - a. 0,0009 voor posities in ter beurze verhandelde aandelen, waarbij de investering/belegging past in het kader van een duurzame cliëntrelatie;
 - b. 0,0009 voor posities in niet ter beurze verhandelde aandelen, waarbij het rendement van de investering/belegging berust op regelmatige en periodieke kasstromen die niet samenhangen met vermogenswinsten;
 - c. 0,004 voor posities in ter beurze verhandelde aandelen, met inbegrip van short posities als bedoeld in **artikel 3:31, tweede en derde lid**;
 - d. 0,0125 voor alle overige posities in aandelen, met inbegrip van short posities als bedoeld in **artikel 3:31 lid 2 en lid 3**;

Artikel 3:55 LGD voor de toepassing van de PD/LGD-benadering voor posities in aandelen {a7p2§23&§24}

1. Aan posities in niet ter beurze verhandelde aandelen waarvan de instelling kan aantonen dat ze zijn opgenomen in portefeuilles die voldoende zijn gespreid en waarvoor op basis van de ervaringscijfers een lager risicogewicht is gerechtvaardigd, kan een LGD van 0,65 worden toegekend.
2. Aan alle overige posities in aandelen wordt een LGD van 0,9 toegekend.

Artikel 3:56 M voor de toepassing van de PD/LGD-benadering voor posities in aandelen {a7p2§25}

Aan alle posities in aandelen wordt een M van 5 jaar toegekend.

Artikel 3:57 LGD en M bij niet-volgestorte kredietprotectie voor de toepassing van de PD/LGD-benadering voor posities in aandelen {a7p1§22 laatste zin}

In het geval een instelling voor de bepaling van de risicogewogen post rekening houdt met niet-volgestorte kredietprotectie conform **artikel 3:33, derde lid**, geldt voor de vordering op de verschaffer van het dekkingsinstrument een LGD en M conform **artikel 3:55 en artikel 3:56**.

§ 3.4.5. PD, LGD en M voor het verwateringsrisico van gekochte kortlopende handelsvorderingen op ondernemingen en op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen

Artikel 3:58 PD, LGD en M voor het verwateringsrisico

1. Een instelling stelt voor het verwateringsrisico van gekochte kortlopende handelsvorderingen op ondernemingen en op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen eigen ramingen op van EL. Afhankelijk van de behandeling onder **artikel 3:47, eerste lid**, kan deze raming op het individuele niveau van de gekochte kortlopende handelsvordering dan wel op geaggregeerd niveau van de pool worden opgesteld.
2. De PD voor het verwateringsrisico is gelijk aan de EL-raming voor het verwateringsrisico.
3. De LGD voor het verwateringsrisico is 0,75.
4. Indien de instelling Geavanceerd IRB toepast, ontbindt zij, in tegenstelling tot bovenstaande, haar EL-ramingen voor het verwateringsrisico van gekochte kortlopende handelsvorderingen op betrouwbare dan wel conservatieve wijze in PD's en LGD's.
5. De M voor het verwateringsrisico is gelijk aan 1 jaar.

Afdeling 3.5. voorschriften voor de bepaling van de inputparameter Omvang van de vordering

§ 3.5.1. Omvang van de vordering voor vorderingen op centrale overheden en centrale banken, instellingen, ondernemingen en voor vorderingen op particulieren en op kleine partijen

Artikel 3:59 Omvang van de vordering voor vorderingen op ondernemingen, instellingen, centrale overheden en centrale banken en vorderingen op particulieren en op kleine partijen {a7p3§1&4&6&9}

1. Tenzij anders is aangegeven, wordt voor vorderingen die zijn ondergebracht in de categorieën genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdelen a tot en met d**, de omvang van de vordering bepaald op basis van de bruto-waarde op de balans exclusief het effect van voorzieningen. Dit is ook van toepassing op activa die worden gekocht tegen een andere prijs dan het verschuldigde bedrag. Voor dergelijke gekochte activa wordt het verschil tussen het verschuldigde bedrag en de in de balans van instellingen opgenomen waarde disagio genoemd als het verschuldigde bedrag groter is. De instelling laat disagio buiten beschouwing.
2. Wanneer de instelling bij retrocessieovereenkomsten/verstrekke of opgenomen effecten of grondstoffenleningen van Master netting agreements gebruik maakt, wordt de omvang van de vordering berekend overeenkomstig **hoofdstuk 4 {CRM 90 tot en met 93}**.
3. Bij saldering van leningen en deposito's past de instelling voor de berekening van de omvang van de vordering de in **hoofdstuk 4 {CRM 90 tot en met 93}** beschreven methoden toe.
4. Bij lease-overeenkomsten is de omvang van de vordering gelijk aan de gediscoteerde stroom van leasebetalingen.

Artikel 3:60 omvang van de post voor gekochte kortlopende handelsvorderingen

1. De omvang die wordt gehanteerd voor de berekening van de risicogewogen posten die betrekking hebben op gekochte kortlopende handelsvorderingen, is het uitstaande bedrag van de pool van gekochte handelsvorderingen verminderd met het kapitaalvereiste voor het

verwateringsrisico maar vóór eventuele effecten van kredietrisicolimitering { hoofdstuk 4 {CRM 90 tot en met 93} CRM}.

2. De omvang van niet-aangesproken gekochte verplichtingen uit hoofde van revolverende gekochte kortlopende handelsvorderingen op ondernemingen wordt berekend door het gecommiteerde maar niet opgenomen bedrag te vermenigvuldigen met 75%.

Artikel 3:61 Omvang van de vordering: derivaten {a7p3§5&7&8}

1. Indien het gaat om een derivaten post genoemd in {bijlage IV, CRD, wordt de waarde ervan bepaald aan de hand van een van de twee methoden die in { bijlage III, CRD, behandeling van derivaten } zijn beschreven.

2. In afwijking van lid 1 worden de in behandeling van derivaten { bijlage III CRD } beschreven methoden niet gehanteerd voor op erkende beurzen verhandelde contracten en valutacontracten, met uitzondering van goudcontracten, met een oorspronkelijke looptijd van ten hoogste 14 kalenderdagen. Aan dergelijke contracten wordt een waarde van nul toegekend.

3. In afwijking van lid 1 mag een instelling een waarde van nul toe kennen aan onderhandse contracten (over-the-counter of OTC contracten) die zijn gecleard door een clearinginstelling die optreedt als juridische tegenpartij en waarbij alle deelnemers het risico dat zij voor de clearinginstelling belichamen dagelijks volledig met zekerheden dekken, zodat een protectie wordt geboden die zowel de actuele vervangingskosten als het potentiële toekomstige risico afdekt. De instelling toont aan dat de gestelde zekerheden voldoen aan één van de volgende drie voorwaarden:

- a. zij komen in aanmerking voor een risicogewicht van 0%;
- b. het betreft deposito's in contanten bij de leningverstrekende instelling;
- c. het betreft door de leningverstrekende instelling uitgegeven en bij haar gedeponeerde depositocertificaten of soortgelijke instrumenten.

Artikel 3:62 Omvang van de vordering: repo's en leenposten {a7p3§10}

Bij een positie in effecten of grondstoffen die verkocht, gedeponneerd of geleend zijn in het kader van een retrocessieovereenkomst of een verstrekte of opgenomen effecten- of grondstoffenlening, is de omvang van de vordering gelijk aan de waarde van de effecten of grondstoffen. Wanneer de in hoofdstuk 4 {CRM 90 tot en met 93} CRM deel {bijlage VIII, deel 3}, beschreven uitgebreide benadering van financiële zekerheden wordt toegepast, wordt de omvang van de vordering verhoogd met de volatiliteitsaanpassing die in hoofdstuk 4 {CRM 90 tot en met 93} CRM deel {bijlage VIII, deel 3}, voor de effecten of grondstoffen in kwestie is aangegeven.

Artikel 3:63 Omvang vorderingen: CCF's voor Basis en Geavanceerd {a7p3§11}

1. Een instelling die Basis IRB toepast, bepaalt de omvang van de vordering voor de volgende posten buiten de balanstelling door het gecommiteerde maar niet opgenomen bedrag te vermenigvuldigen met de onderstaande bijbehorende omrekeningsfactoren:

- a. voor niet-gecommiteerde kredietlijnen die door de instelling op elk tijdstip zonder opzegtermijn onvoorwaardelijk kunnen worden opgezegd of waarvoor uitdrukkelijk in automatische opzegging is voorzien, geldt een omrekeningsfactor van 0%. Om een omrekeningsfactor van 0% te mogen toepassen, moet de instelling nauwlettend de financiële situatie van de debiteur volgen en moeten de interne-controlesystemen haar in staat stellen onmiddellijk een verslechtering van de kredietkwaliteit van de debiteur te detecteren;
- b. voor kortlopend documentair krediet waaraan goederenhandel ten grondslag ligt, geldt een omrekeningsfactor van 20% voor zowel de uitgevende als de confirmerende instelling;
- c. voor andere kredietlijnen, note issuance facilities (NIFs) en revolving underwriting facilities (RUFs) geldt een omrekeningsfactor van 75%;
- d. Wanneer een post buiten de balanstelling betrekking heeft op de uitbreiding van een andere post buiten de balanstelling, wordt gebruik gemaakt van de laagste van beide omrekeningsfactoren die voor de individuele post buiten de balanstelling gelden.

2. Een instelling die Geavanceerd IRB toepast, gebruikt voor het bepalen van de omvang van de vordering van posten buiten de balanstelling eigen ramingen voor verschillende producttypen van posten buiten de balanstelling, tenzij het producttype op basis van de **indeling van posten buiten de balanstelling {bijlage II CRD}** kwalificeert als een post met volledig risico.

Artikel 3:64 Omvang van de risicopost: veegartikel {a7p3§12}

Voor alle posten buiten de balanstelling anders dan welke in **artikel 3:59 tot en met artikel 3:63** worden vermeld, wordt de omvang van de vordering bepaald op basis van de volgende percentages van de waarde: 100% als het een volledig risico item is, 50% als het een middelgroot risico item is, 20% als het een middelgroot/laag risico item is en 0% als het een laag risico is. Voor dit doel worden de posten buiten balanstelling ingedeeld in de risicocategorieën conform de **indeling van posten buiten de balanstelling {bijlage II CRD}**.

§ 3.5.2. Omvang van de vordering voor posities in aandelen, voor andere activa die geen kredietverplichtingen zijn en voor verwateringsrisico

Artikel 3:65 Omvang van de vordering voor posities in aandelen {a7p3§14}

De omvang van de vordering voor posities in aandelen is gebaseerd op de waarderingsgrondslag die ook gebruikt wordt voor de waarde die in de jaarrekening is opgenomen.

Artikel 3:66 Omvang van de vordering voor andere activa die geen kredietverplichtingen zijn {a7p1§15}

De waarde van andere activa die geen kredietverplichtingen zijn, wordt gebaseerd op de waarderingsgrondslag die ook gebruikt wordt voor de in de jaarrekening opgenomen waarde.

Artikel 3:67 Omvang van de vordering voor verwateringsrisico gekochte kortlopend handels vordering

De omvang van de post voor de berekening van de risicogewogen posten voor verwateringsrisico is het uitstaande bedrag van de pool van gekochte handelsvorderingen.

Afdeling 3.6. Minimumvereisten aan de interne ratingsystemen

§ 3.6.1. Algemene minimumvereisten aan de interne ratingsystemen

Artikel 3:68 Documentatie van ratingsystemen {a7p4§32-§36}

1. De instelling legt de opzet en operationele bijzonderheden van haar ratingsystemen schriftelijk vast. Uit de documentatie blijkt dat de in **deze afdeling** gestelde minimumeisen in acht worden genomen. In de documentatie komen, met inachtneming van de overige, specifieke vereisten in deze afdeling op het gebied van documentatie, onder meer de volgende onderwerpen aan de orde: portefeuillespreiding, ratingcriteria, verantwoordelijkheden van partijen die ratings toekennen aan debiteuren en vorderingen, de frequentie waarmee de ratings worden herbekeken, en het management toezicht op het ratingproces.

2. De instelling legt de motivering voor haar keuze van ratingcriteria en de analyse ter ondersteuning van deze keuze schriftelijk vast. De instelling documenteert alle belangrijke wijzigingen in het risicoringproces en in die documentatie wordt aangegeven welke wijzigingen in het risicoringproces zijn aangebracht na de laatste evaluatie ervan door DNB en waarom. Ook de organisatie van de toekenning van ratings, met inbegrip van de procedure voor de toekenning van ratings en de interne-beheersingsstructuur, wordt schriftelijk vastgelegd.

3. De instelling legt de intern gehanteerde specifieke definities van wanbetaling en verlies schriftelijk vast en toont aan dat deze definities consistent zijn met die in deze regeling.

4. Indien de instelling in het kader van het ratingproces of ten aanzien van eigen ramingen van statistische modellen gebruik maakt, legt zij de methodologie ervan schriftelijk vast, waarbij:
 - a. een gedetailleerd overzicht wordt gegeven van de theorie, aannamen en/of wiskundige en empirische grondslagen voor de toewijzing van ramingen aan klassen, individuele debiteuren, vorderingen of pools, alsook van de voor de opstelling van het model gebruikte gegevensbronnen;
 - b. een strikt statistische procedure, met inbegrip van out-of-time en out-of-sample prestatietests, voor de validatie van het model wordt vastgelegd; en
 - c. wordt aangegeven onder welke omstandigheden het model niet doeltreffend werkt.
5. Ook indien gebruik wordt gemaakt van een model dat verkregen is van een derde die aanvoert dat het om eigen technologie gaat, geldt de documentatieplicht en andere verplichtingen die voor ratingsystemen gelden. Het is aan de instelling om aan de eisen te voldoen.

Artikel 3:69 Toewijzing aan ratingsysteem {a7p4§2-§3; §1 in definities}

1. Indien een instelling van meerdere ratingsystemen gebruik maakt, wordt de gedachtegang achter de toewijzing van bepaalde debiteur of transactie aan een ratingsysteem schriftelijk vastgelegd en op zodanige wijze toegepast dat het risiconiveau adequaat wordt weerspiegeld.
2. De toewijzingscriteria en -procedures worden periodiek aan een nieuw onderzoek onderworpen om na te gaan of zij nog steeds adequaat zijn voor de actuele portefeuille en externe omstandigheden.

Artikel 3:70 Directe ramingen van risicoparameters {a7p4§4}

Wanneer een instelling gebruik maakt van directe ramingen van risicoparameters, mogen deze worden aangemerkt als outputs van klassen op een continue ratingschaal.

§ 3.6.2. Structuur van ratingsystemen

Artikel 3:71 Structuur van ratingsystemen voor vorderingen op ondernemingen, instellingen en centrale overheden en centrale banken {a7p4§5-§13}

1. Dit artikel heeft betrekking op ratingsystemen voor vorderingen die zijn ondergebracht in de categorieën genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdelen a, b en c**.
2. Een ratingsysteem houdt rekening met de debiteuren- en transactierisicokenmerken.
3. Een ratingsysteem heeft een ratingschaal voor debiteuren welke uitsluitend betrekking heeft op de kwantificering van het risico dat de debiteur in gebreke blijft. De ratingschaal voor debiteuren telt ten minste 7 klassen voor niet in gebreke gebleven debiteuren en ten minste één voor in gebreke gebleven debiteuren.
4. Een "debiteurenklasse" is een risicocategorie in een ratingschaal voor debiteuren van een ratingsysteem waarin debiteuren worden ondergebracht op grond van een gespecificeerd en welbepaald samenstel van ratingcriteria en waaruit PD-ramingen worden afgeleid. Een instelling legt de relatie tussen debiteurenklassen schriftelijk vast in termen van het niveau van het wanbetalingsrisico dat samenhangt met de verschillende debiteurenklassen en met vermelding van de gehanteerde criteria om de diverse risiconiveaus van elkaar te onderscheiden.
5. Een instelling waarvan de portefeuilles in een bepaald marktsegment en in een bepaald deel van de PD-verdeling zijn geconcentreerd, zorgen ervoor dat er binnen dat deel genoeg debiteurenklassen zijn om ongewenste concentraties van debiteuren in één bepaalde klasse te vermijden. Significante concentraties in één klasse worden gemotiveerd door middel van overtuigend empirisch bewijsmateriaal waaruit blijkt dat de debiteurenklasse een redelijk smalle PD-bandbreedte bestrijkt en dat het wanbetalingsrisico dat aan alle in de desbetreffende klasse ondergebrachte debiteuren verbonden is, binnen die bandbreedte valt.

6. Bij een instelling die Geavanceerd IRB toepast omvat een ratingsysteem een afzonderlijke ratingschaal voor faciliteiten waarin uitsluitend met de LGD verband houdende transactiekenmerken worden weerspiegeld.
7. Bij een instelling die Geavanceerd IRB toepast omvat een ratingsysteem een afzonderlijke ratingschaal voor faciliteiten waarin uitsluitend met de omrekeningsfactor verband houdende transactiekenmerken worden weerspiegeld.
8. Een "faciliteitsklasse" is een risicocategorie in een schaal voor vorderingen van een ratingsysteem waarin vorderingen worden ondergebracht op grond van een gespecificeerd en welbepaald samenstel van ratingcriteria en waaruit ofwel LGD-ramingen, ofwel ramingen van omrekeningsfactoren worden afgeleid. De definitie van de klasse omvat een beschrijving van de wijze waarop een vordering in een klasse wordt ondergebracht en van de gehanteerde criteria om de risiconiveaus van de diverse klassen van elkaar te onderscheiden.
9. Significante concentraties in één faciliteitsklasse worden gemotiveerd door middel van overtuigend empirisch bewijsmateriaal waaruit blijkt dat de faciliteitsklasse een redelijk smalle LGD- of omrekeningsfactorbandbreedte bestrijkt en dat het risico dat aan alle in de desbetreffende klasse ondergebrachte vorderingen verbonden is, binnen die bandbreedte valt.
10. Een instelling die voor de toekenning van risicogewichten voor één van de subcategorieën als genoemd in **artikel 3:8** de in **artikel 3:25, eerste lid**, beschreven methode toepast, is voor deze vorderingen vrijgesteld van de verplichting om een ratingschaal voor debiteuren te hanteren welke uitsluitend het wanbetalingsrisico kwantificeert van de debiteur. In afwijking van het **tweede lid** hebben de instellingen voor deze vorderingen ten minste 4 klassen voor niet in gebreke gebleven debiteuren en ten minste één voor in gebreke gebleven debiteuren.

Artikel 3:72 Structuur van ratingsystemen voor vorderingen op particulieren en op kleine partijen{a7p4\$14-\$17}

1. Dit artikel heeft betrekking op ratingsystemen voor vorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d**.
2. Ratingsystemen weerspiegelen zowel het debiteuren- als het transactierisico en houden rekening met alle relevante debiteuren- en transactiekenmerken. Instellingen mogen de bepalingen ten aanzien van de definitie van wanbetaling, zoals gegeven in **artikel 3:1 en artikel 3:45** op faciliteitsniveau toepassen.
3. Het risico is op zodanige wijze gedifferentieerd dat het aantal vorderingen in een gegeven klasse of groep toereikend is voor een zinvolle kwantificering en validatie van de verlieskenmerken op het niveau van de klasse of groep. De vorderingen en debiteuren zijn op zodanige wijze over de klassen of groepen verdeeld dat buitensporige concentraties worden vermeden.
4. Een instelling toont aan dat de onderverdeling in klassen of groepen in een zinvolle risicodifferentiatie resulteert, een groepering van voldoende homogene vorderingen oplevert en een accurate en consequente raming van de verlieskenmerken op het niveau van de klasse of groep mogelijk maakt. Voor gekochte kortlopende handelsvorderingen weerspiegelt de groepering de overnemingspraktijken van de verkoper en de heterogeniteit van hun cliënten.
5. Bij de indeling in klassen of groepen houden instellingen rekening met de volgende risicobepalende factoren van vorderingen:
 - a. debiteurenrisicokenmerken;
 - b. transactierisicokenmerken, met inbegrip van product- of zekerhedentypen of beide. De instelling besteedt uitdrukkelijk aandacht aan gevallen waarin verschillende vorderingen worden gedekt door hetzelfde onderpand;
 - c. achterstalligheid, tenzij de instelling ten genoegen van DNB aantoont dat achterstalligheid geen bepalende factor voor het risico van de vordering is.

§ 3.6.3. Onderbrenging van debiteuren of vorderingen in klassen of groepen

Artikel 3:73 Algemene bepalingen voor de onderbrenging in klassen of groepen {a7p4§18-§19&§26}

1. Een instelling past specifieke definities, procedures en criteria toe voor de onderbrenging van debiteuren of vorderingen in klassen of groepen van een ratingsysteem.
2. De definities en criteria van de klassen of groepen zijn voldoende gedetailleerd om degenen die ratings toekennen in staat te stellen op consistente wijze debiteuren of vorderingen waaraan vergelijkbare risico's verbonden zijn, in dezelfde klasse of groep onder te brengen. Deze consistentie geldt voor alle divisies, afdelingen en geografische locaties van de instelling.
3. De documentatie van het ratingproces stelt derden in staat te begrijpen hoe debiteuren of vorderingen in klassen of groepen worden ondergebracht, de onderbrenging in klassen en groepen te reconstrueren en te oordelen of een onderbrenging in een bepaalde klasse of groep terecht is.
4. De criteria van de klassen en groepen sluiten tevens aan bij de door de instelling toegepaste interne normen voor de verstrekking van leningen en bij haar gedragslijnen voor de aanpak van dubieuze debiteuren en probleemfaciliteiten.
5. Bij de onderbrenging van debiteuren en vorderingen in klassen of groepen houdt een instelling rekening met alle relevante informatie. Deze informatie is actueel en stelt de instelling in staat de toekomstige ontwikkeling van de vordering te voorspellen. Hoe minder informatie een instelling bezit, hoe voorzichtiger zij te werk gaat bij de onderbrenging van vorderingen in debiteuren- en faciliteitsklassen of -groepen. Indien een instelling gebruik maakt van een externe rating als primaire factor voor de toekenning van een interne rating, houdt zij ook rekening met andere relevante informatie.
6. Bij de onderbrengingen in klassen of groepen leggen instellingen schriftelijk vast in welke situaties de inputs of outputs van het onderbrengingsproces door middel van subjectieve inschatting kunnen worden vervangen en welk personeel voor de goedkeuring van deze vervanging verantwoordelijk is. Deze vervanging en het daarvoor verantwoordelijke personeel worden door de instellingen gedocumenteerd. Instellingen analyseren de ontwikkeling van de vorderingen waarvan de onderbrenging is vervangen. Deze analyse omvat de beoordeling van de ontwikkeling van vorderingen waarvan de rating door een bepaalde persoon is vervangen, waarbij voor alle verantwoordelijke personeelsleden verantwoording wordt afgelegd.

Artikel 3:74 Gebruik van modellen {a7p4§31}

- Indien een instelling gebruik maakt van statistische modellen en andere mechanische methoden om debiteuren dan wel vorderingen in debiteuren- of faciliteitsklassen of -groepen onder te brengen, dan:
- a. toont zij aan dat het model een goede voorspelkracht heeft en dat de kapitaalvereisten niet vertekend zijn als gevolg van het gebruik ervan. De inputvariabelen vormen een redelijke en doelmatige basis voor de resulterende prognoses. Het model wordt niet gekenmerkt door vertekeningen van betekenis;
 - b. beschikt zij over een procedure voor de validatie van de in het model in te voeren gegevens, waarbij onder meer de juistheid, volledigheid en relevantie van die gegevens worden getoetst;
 - c. toont zij aan dat de voor de opstelling van het model gebruikte gegevens representatief zijn voor de bestaande populatie van debiteuren of vorderingen van de instelling;
 - d. voorziet zij in een regelmatige modelvalidatiecyclus die een bewaking van de prestatie en stabiliteit van het model, een herbeoordeling van de modelspecificatie en een toetsing van de modeloutputs aan de uitkomsten omvat;
 - e. vult zij het statistische model aan met subjectieve inschattingen en menselijk toezicht om de op basis van het model verkregen onderbrengingen te toetsen en toe te zien op een oordeelkundig gebruik van de modellen. De toetsingsprocedures zijn erop gericht de met de gebreken van het model samenhangende fouten op te sporen en te beperken. Bij subjectieve inschattingen wordt rekening gehouden met alle relevante informatie die niet door het model

in aanmerking wordt genomen. De instelling legt schriftelijk vast hoe de subjectieve inschatting en de modelresultaten worden gecombineerd.

Artikel 3:75 aanvullende bepalingen voor de onderbrenging in klassen van ondernemingen, instellingen en centrale overheden en centrale banken en van vorderingen op dergelijke tegenpartijen {a7p4\$20-\$24} en Integriteit van het onderbrengingsproces voor vorderingen op ondernemingen, instellingen en centrale overheden en centrale banken {a7p4\$27-29}

1. In aanvulling op het bepaalde in **artikel 3:73 en artikel 3:74** gelden voor de onderbrenging in klassen van vorderingen en debiteuren van vorderingen die zijn ondergebracht in de categorieën genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdelen a tot en met c**, tevens de bepalingen uit **dit artikel**.
2. Elke debiteur wordt in het kader van het kredietacceptatieproces in een debiteurenklasse ondergebracht. Aan elke individuele rechtspersoon op wie de instelling een vordering heeft, wordt een aparte rating toegekend. De instelling toont aan dat zij een acceptabele gedragslijn heeft voor de behandeling van individuele debiteuren en groepen verbonden debiteuren.
3. Verschillende vorderingen op dezelfde debiteur worden in dezelfde debiteurenklasse ondergebracht, ongeacht of het karakter van elke specifieke transactie verschillen vertoont. Uitzonderingen hierop, waarbij verschillende vorderingen op dezelfde debiteur in meerdere klassen worden ondergebracht, zijn:
 - a. het transferrisico, dat afhankelijk is van het feit of de vorderingen in de lokale dan wel in een buitenlandse valuta luiden;
 - b. wanneer de behandeling van met een vordering samenhangende garanties kan worden weerspiegeld door de onderbrenging in een andere debiteurenklasse.
4. Ingeval een instelling Geavanceerd IRB toepast, wordt elke vordering in het kader van het kredietacceptatieproces tevens in een faciliteitsklasse ondergebracht.
5. Een instelling die voor de toekenning van risicogewichten voor de subcategorieën genoemd in **artikel 3:8** de in **artikel 3:25 eerste lid** beschreven methoden toepast, brengt elk van deze vorderingen conform **artikel 3:71, tiende lid** in een klasse onder.
6. De onderbrengingen en periodieke evaluaties van onderbrengingen worden verricht of goedgekeurd door een onafhankelijke partij die geen onmiddellijk voordeel heeft bij de beslissingen om krediet te verstrekken.
7. De onderbrengingen worden ten minste jaarlijks door de instelling bijgewerkt. Risicovolle debiteuren en probleemvorderingen worden veelvuldiger aan een nieuw onderzoek onderworpen. De instelling gaat over tot een herziening van de onderbrenging zodra belangrijke informatie over de debiteur of vordering beschikbaar komt.
8. De instelling beschikt over een doeltreffende procedure voor de verzameling en actualisering van relevante informatie over debiteurenkenmerken die op PD's van invloed zijn en over transactiekenmerken die op LGD's en omrekeningsfactoren van invloed zijn.

Artikel 3:76 aanvullende bepalingen voor de onderbrenging in klassen of groepen van vorderingen op particulieren en op kleine partijen {a7p4\$25} en Integriteit van het onderbrengingsproces voor vorderingen op particulieren en op kleine partijen {a7p1\$30}

1. In aanvulling op het bepaalde in **artikel 3:73 en 3:74** geldt voor de onderbrenging in klassen van vordering die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d**, dat elke vordering in het kader van het kredietacceptatieproces in een klasse of groep wordt ondergebracht.
2. De instelling gaat ten minste eenmaal per jaar over tot de actualisering van de onderbrengingen in debiteuren- en faciliteitsklassen. Risicovolle debiteuren en probleemvorderingen worden veelvuldiger aan een nieuw onderzoek onderworpen. Instellingen gaan over tot een herziening van de onderbrenging zodra belangrijke informatie over de debiteur of vordering beschikbaar komt.
3. De instelling gaat ten minste eenmaal per jaar over tot de analyse van de verlieskenmerken en de achterstalligheidssituatie van elke onderscheiden risicogroep.

4. De instelling onderzoekt tevens ten minste eenmaal per jaar de status van een representatieve steekproef van individuele vorderingen uit elke groep om erop toe te zien dat vorderingen nog steeds in de juiste groep ondergebracht zijn.

§ 3.6.4. Bijhouden van gegevens

Artikel 3:77 Algemene bepalingen voor het bijhouden van gegevens {a7p4§37}

Een instelling verzamelt en bewaart de gegevens over de aspecten van hun interne ratings zoals voorgeschreven bij de **Pilaar 3 {artikelen 145 tot en met 149 CRD}**

Artikel 3:78 Aanvullende bepalingen voor het bijhouden van gegevens van vorderingen op ondernemingen, instellingen en centrale overheden en centrale banken {a7p4§38-§39}

1. In aanvulling op het bepaalde in **artikel 3:77** gelden ten aanzien van het bijhouden van gegevens van vorderingen die zijn ondergebracht in de categorieën genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdelen a tot en met c**, de aanvullende bepalingen uit **dit artikel**.
2. De volgende gegevens worden door de instelling verzameld en opgeslagen:
 - a. de volledige ratinghistorie van debiteuren en erkende garantiegivers;
 - b. de data waarop de ratings zijn toegekend;
 - c. de belangrijkste gegevens en methoden die werden gehanteerd om de ratings te bepalen;
 - d. de voor de toekenning van de rating en ramingen verantwoordelijke personen en modellen;
 - e. de in gebreke gebleven debiteuren en vorderingen met een betalingsachterstand;
 - f. de datum waarop en omstandigheden waaronder debiteuren in gebreke zijn gebleven en vorderingen een betalingsachterstand hebben opgelopen;
 - g. gegevens over de PD's en de gerealiseerde wanbetalingspercentages die met ratingklassen en ratingmigraties samenhangen;
3. Een instelling die Basis IRB toepast, verzamelt gegevens over vergelijkingen tussen gerealiseerde LGD's en de in **artikel 3:49** opgenomen waarden en tussen gerealiseerde omrekeningsfactoren en de in **artikel 3:63**, opgenomen waarden.
4. Een instelling die Geavanceerd IRB toepast verzamelt ook de volgende gegevens en slaat deze op:
 - a. volledige historische gegevens over de met elke ratingschaal samenhangende faciliteitsratings en ramingen van LGD's en omrekeningsfactoren;
 - b. de data waarop de ratings zijn toegekend en de ramingen zijn verricht;
 - c. de belangrijkste gegevens en methoden die werden gehanteerd om de faciliteitsratings en de ramingen van de LGD's en omrekeningsfactoren te bepalen;
 - d. de voor de toekenning van de faciliteitsrating en de ramingen van de LGD's en omrekeningsfactoren verantwoordelijke personen en modellen;
 - e. gegevens over de met elke vordering met een betalingsachterstand samenhangende geraamde en gerealiseerde LGD's en omrekeningsfactoren;
 - f. voor de instellingen die via de LGD met de kredietrisicoverminderende gevolgen van garanties of kredietderivaten rekening houden, gegevens over de LGD van de vordering voor en na de beoordeling van de gevolgen van een garantie of kredietderivaat;
 - g. gegevens over de verliescomponenten van elke vordering met een betalingsachterstand.

Artikel 3:79 Aanvullende bepalingen voor het bijhouden van gegevens van vorderingen op particulieren en op kleine partijen {a7p4§40}

1. In aanvulling op het bepaalde in **artikel 3:77** gelden ten aanzien van het bijhouden van gegevens van vorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d**, tevens de bepalingen uit **dit artikel**.
2. De volgende gegevens worden door de instelling verzameld en opgeslagen:
 - a. de bij het proces van de onderbrenging van vorderingen in klassen of groepen gebruikte gegevens;

- b. gegevens over de geraamde PD's, LGD's en omrekeningsfactoren die samenhangen met de vorderingsklassen of -groepen;
- c. het percentage van in gebreke gebleven debiteuren en vorderingen met een betalingsachterstand;
- d. voor vorderingen met een betalingsachterstand, de gegevens over de klassen of groepen waarin de vordering was ondergebracht in het jaar voordat zij een betalingsachterstand vertoonde en de gerealiseerde uitkomsten voor de LGD en de omrekeningsfactor;
- e. de gegevens over de verliespercentages voor gekwalificeerde revolverende posities ten opzichte van particulieren en kleine partijen.

§ 3.6.5. Risicokwantificering

Artikel 3:80 Algemene ramingsvereisten {a7p4§49-58}

1. In de eigen ramingen door een instelling van de risicoparameters PD, LGD, omrekeningsfactor en EL is met alle relevante gegevens, informatie en methoden rekening gehouden. De ramingen zijn verricht op grond van historische ervaring en empirisch bewijsmateriaal en niet louter gebaseerd op subjectieve overwegingen. De ramingen zijn aannemelijk en intuïtief en gebaseerd op de wezenlijke determinanten van de respectievelijke risicoparameters. Hoe minder gegevens een instelling bezit, hoe voorzichtiger zij te werk gaat bij het verrichten van haar ramingen.
2. De instelling is in staat haar verlieservaring in termen van PD, LGD en omrekeningsfactor (of verlies, wanneer EL-ramingen worden gehanteerd) te ontbinden in de factoren die zij als de determinanten van de respectieve risicoparameters beschouwt. De instelling toont aan dat haar ramingen gebaseerd zijn op een langdurige ervaring.
3. Er wordt rekening gehouden met wijzigingen die zich gedurende de in deze afdeling genoemde waarnemingsperioden in de leningspraktijk of de invorderingsprocedure hebben voorgedaan. In de ramingen van de instelling wordt tevens rekening gehouden met de gevolgen van technische vooruitgang en met nieuwe gegevens en andere inlichtingen zodra deze beschikbaar komen. Ten minste eenmaal per jaar en telkens als nieuwe relevante informatie aan het licht komt, onderwerpen de instellingen hun ramingen aan een nieuw onderzoek.
4. De populatie van de vorderingen die in aanmerking worden genomen in de gegevens voor het verrichten van de ramingen, de leningsnormen die werden toegepast toen de gegevens werden gegenereerd, en andere relevante kenmerken zijn vergelijkbaar met die van de vorderingen en normen van de instelling. De instelling toont tevens aan dat de economische of marktvoorwaarden die aan de gegevens ten grondslag liggen, relevant zijn voor de actuele en voorzienbare voorwaarden. Het aantal in de steekproef opgenomen vorderingen en de voor de kwantificering gehanteerde periode waarop de gegevens betrekking hebben, zijn van dien aard dat de instelling kan vertrouwen op de juistheid en deugdelijkheid van haar ramingen.
5. Een instelling telt bij haar ramingen een voorzichtigheidsmarge op die in verhouding staat tot de verwachte foutmarge van de ramingen.
6. Indien een instelling voor de berekening van risicogewichten andere ramingen hanteert dan voor interne doeleinden worden gebruikt, wordt dit gedocumenteerd en wordt de redelijkheid ervan aangetoond.
7. Een instelling die gebruik maken van gegevens die verzameld zijn vóór de implementatiedatum van deze regeling en die op zich niet beantwoorden aan de definitie van wanbetaling of verlies, tonen aan dat verzamelde gegevens op zodanige wijze zijn aangepast dat zij grotendeels beantwoorden aan de definities van wanbetaling of verlies.
8. Indien een instelling gebruik maakt van een datapool van verschillende instellingen, toont zij aan dat:
 - a. de ratingsystemen en -criteria van de overige instellingen die tot de datapool hebben bijgedragen, vergelijkbaar zijn met de hare;
 - b. de datapool representatief is voor de portefeuille waarvoor de gegevens uit de pool worden gebruikt;

- c. de instelling die de gegevens uit de datapool consequent in de tijd gebruikt voor haar permanente ramingen.
9. Indien een instelling gebruik maakt van een datapool van verschillende instellingen, blijft zij verantwoordelijk voor de integriteit van haar ratingsystemen. De instelling toont aan dat zij over voldoende interne kennis van haar ratingsystemen beschikt, waardoor zij effectief in staat is het ratingproces te bewaken en te controleren.

Artikel 3:81 Gebruik van externe gegevens die op zich niet beantwoorden aan de definitie van wanbetaling {a7p4§46}
Een instelling die gebruik maakt van externe gegevens die op zich niet beantwoorden aan de definitie van wanbetaling, toont aan dat adequate aanpassingen zijn verricht om algemene overeenstemming met de definitie van wanbetaling te bewerkstelligen.

Artikel 3:82 terugkeer uit positie van wanbetaling en re-aging {a7p4§47}

1. Indien de instelling oordeelt dat een debiteur of vordering die eerder in een toestand van wanbetaling verkeerde, thans in een zodanige toestand verkeert dat de definitie van wanbetaling niet langer van toepassing is, kent zij aan de debiteur of vordering een rating van een vordering zonder betalingsachterstand toe. Hiertoe ontwikkelt de instelling specifieke procedures. Mocht de definitie van wanbetaling later toch van toepassing blijken, dan wordt aangenomen dat er zich opnieuw een wanbetaling heeft voorgedaan.
2. Een instelling heeft tevens specifieke procedures voor het aanpassen van het terugbetalingsschema van vorderingen die in betalingsachterstand zijn, maar waar nog geen situatie van wanbetaling heeft plaatsgevonden.

Artikel 3:83 Specifieke vereisten voor PD-ramingen voor ondernemingen, instellingen en centrale overheden en centrale banken {a7p4§59-§66}

1. In aanvulling op het bepaalde in **artikel 3:80 tot en met artikel 3:82** gelden voor de PD ramingen voor debiteuren van vorderingen die zijn ondergebracht in de categorieën genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdelen a tot en met c** tevens de bepalingen uit dit artikel.
2. Een instelling raamt de PD per debiteurenklasse op basis van gemiddelden over een lange periode van de jaarlijkse wanbetalingspercentages.
3. Indien een instelling voor de raming van PD's gebruik maakt van gegevens over de interne ervaring met wanbetaling, toont zij in haar analyse aan dat in de ramingen de overnemingsnormen en de eventuele verschillen tussen het ratingsysteem dat de gegevens heeft gegenereerd en het huidige ratingsysteem, worden weerspiegeld. Wanneer de overnemingsnormen of de ratingsystemen gewijzigd zijn, telt de instelling een grotere voorzichtigheidsmarge bij haar PD-raming.
4. Indien een instelling haar interne klassen relateert of koppelt aan een schaal die door een EKBI of soortgelijke organisaties wordt toegepast en vervolgens de voor de klassen van de externe organisatie waargenomen wanbetalingsgraad toekent aan de door haar gehanteerde klassen zijn de volgende voorwaarden van toepassing:
 - a. de koppeling wordt gebaseerd op een vergelijking van de interne ratingcriteria met de criteria die door de externe organisatie worden gehanteerd en op een vergelijking van de interne en externe ratings van gewone debiteuren;
 - b. de criteria van de externe organisatie welke aan de voor de kwantificering gebruikte gegevens ten grondslag liggen, hebben uitsluitend betrekking op het wanbetalingsrisico en houden geen rekening met de transactiekennmerken;
 - c. in de analyse van de instelling is een vergelijking van de definities van wanbetaling opgenomen, met inachtneming van de voorschriften van **artikel 3:1, artikel 3:45 en artikel 3:82**; en
 - d. de instelling documenteert de grondslag voor de koppeling.
5. Indien een instelling gebruik maakt van statistische voorspellingsmodellen voor wanbetaling, dan mag zij PD's ramen als het gewone gemiddelde van de ramingen van de kans op wanbetaling voor individuele debiteuren van een bepaalde klasse. Wanneer de instelling

voor deze doeleinden gebruik maakt van waarschijnlijkheidsmodellen voor wanbetaling, wordt voldaan aan de in **artikel 3:74** gespecificeerde normen.

6. Wanneer een instelling PD-ramingstechnieken toepast, mag dat alleen met ondersteunende analyses, waarbij de instelling het belang van subjectieve overwegingen betreft bij het combineren van de resultaten van de toepassing van technieken en bij het aanbrengen van aanpassingen om rekening te houden met de beperkingen waaraan de technieken en de informatie onderhevig zijn.

7. De duur van de gebruikte onderliggende historische waarnemingsperiode is voor ten minste één bron gelijk aan minimum vijf jaar, ongeacht of een instelling voor haar PD-raming gebruik maakt van externe gegevens, interne gegevens, datapools of een combinatie van deze drie bronnen. Indien de waarnemingsperiode voor één van de bronnen een langere periode omspant en deze gegevens relevant zijn, dan wordt van deze langere periode gebruik gemaakt. Dit is ook van toepassing op de PD/LGD-benadering van aandelen.

Artikel 3:84 Specifieke vereisten voor PD-ramingen voor vorderingen op particulieren en op kleine partijen {a7p4\$67-\$72}

1. In aanvulling op het bepaalde in **artikelen 3:80 tot en met 3:82** gelden voor PD-ramingen voor vorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid onderdeel d** tevens de bepalingen uit dit artikel.

2. Een instelling raamt de PD per debiteurenklasse of -groep op basis van gemiddelden van jaarlijkse wanbetalingspercentages.

3. In afwijking **van het tweede lid** kunnen PD-ramingen ook worden afgeleid van gerealiseerde verliezen en passende LGD-ramingen.

4. Een instelling beschouwt interne gegevens voor de onderbrenging van vorderingen in klassen of groepen als de primaire informatiebron voor de inschatting van de verlieskenmerken. Een instelling mag externe gegevens, met inbegrip van gegevens uit datapools, of statistische modellen gebruiken voor kwantificeringsdoeleinden, mits kan worden aangetoond dat er een sterke band bestaat tussen:

a. de door de instelling gevolgde procedure voor de onderbrenging van vorderingen in klassen of groepen en de door de externe gegevensbron gevolgde procedure;

b. het interne risicoprofiel van de instelling en de samenstelling van de externe gegevens.

5. Indien een instelling gemiddelde ramingen over een lange periode van PD's en LGD's voor vorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d**, afleidt uit een raming van het totale verlies en een adequate PD- of LGD-raming, dan voldoet de procedure voor de raming van de totale verliezen aan de in **deze afdeling** vastgelegde algemene normen voor de raming van de PD en de LGD en spoort het resultaat met het in **artikel 3:85, tweede lid** vervatte concept van de LGD.

6. De duur van de gebruikte onderliggende historische waarnemingsperiode is voor ten minste één bron gelijk aan minimum vijf jaar, ongeacht of een instelling voor haar inschatting van verlieskenmerken gebruik maakt van externe gegevens, interne gegevens, datapools of een combinatie van deze drie bronnen. Indien de waarnemingsperiode voor één van de bronnen een langere periode omspant en deze gegevens relevant zijn, dan wordt van deze langere periode gebruik gemaakt. Een instelling behoeft geen even groot belang te hechten aan historische gegevens indien zij kan aantonen dat recentere gegevens een betere voorspeller zijn van de verliespercentages.

7. De tijdens de looptijd van de vorderingen verwachte wijzigingen in de risicoparameters, zogenaamde seasoning effects, worden door de instellingen aangegeven en geanalyseerd.

Artikel 3:85 Specifieke vereisten voor eigen LGD-ramingen {a7p4\$73-\$85}

1. In aanvulling op het bepaalde in **artikelen 3:80 tot en met 3:82** gelden voor LGD-ramingen tevens de bepalingen uit dit artikel.

2. Een instelling raamt de LGD per faciliteitsklasse of -groep op basis van de gemiddelde gerealiseerde LGD's per faciliteitsklasse of -groep en maken daarbij gebruik van alle in de

gegevensbronnen waargenomen gevallen van wanbetaling: het naar wanbetalingsgraad gewogen gemiddelde.

3. Een instelling maakt gebruik van LGD-ramingen die rekening houden met een economische neergang indien deze conservatiever zijn dan het gemiddelde over een lange periode. Indien wordt verwacht dat een ratingsysteem gerealiseerde LGD's per klasse of groep oplevert welke constant zijn in de tijd, past de instelling haar ramingen van de risicoparameters per klasse of groep aan om het effect van een economische neergang op het kapitaal te beperken.

4. Een instelling houdt bij de raming van LGD rekening met de mate waarin het risico van de vordering eventueel afhankelijk is van dat van de zekerheid of de zekerheidsgever. Gevallen waarin er sprake is van een significante afhankelijkheid worden op voorzichtige wijze benaderd.

5. Bij de raming van de LGD houdt de instelling rekening met valutamismatches tussen de onderliggende verplichting en de onderliggende zekerheid

6. Indien in de LGD-ramingen met het bestaan van zekerheden rekening wordt gehouden, worden deze ramingen niet uitsluitend gebaseerd op de geraamde marktwaarde van de zekerheid. In de LGD-ramingen wordt rekening gehouden met de gevolgen van het potentiële onvermogen van de instelling om vlot beschikkingsmacht over de zekerheden te verkrijgen en deze uit te winnen.

7. Indien een instelling niet aan de in **hoofdstuk 4 {CRM 90 tot en met 93 bijlage VIII CRM deel 2}** vastgestelde minimumvereisten voor zekerheden voldoet, mag in de LGD-ramingen geen rekening worden gehouden met het bedrag dat deze zekerheden naar verwachting zullen opbrengen.

8. In het specifieke geval van een vordering waarbij reeds sprake is van wanbetaling, maakt de instelling gebruik van de som van haar beste raming van het voor die vordering verwachte verlies in het licht van het heersende economische klimaat en de status van de vordering en de mogelijkheid van additionele onverwachte verliezen gedurende de uitwinperiode.

9. Indien onbetaalde achterstallige provisies in de winst- en verliesrekening van de instelling zijn geactiveerd, dan worden zij bij de waarde van de vordering en het verlies van de instelling geteld.

10. De LGD-ramingen voor vorderingen die zijn ondergebracht in de categorieën genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdelen a tot en met c**, zijn gebaseerd op gegevens die voor ten minste één bron betrekking hebben op een periode van minimum zeven jaar. Indien de waarnemingsperiode voor één van de bronnen een langere periode omspant en deze gegevens relevant zijn, dan wordt van deze langere periode gebruik gemaakt.

11. De LGD-ramingen voor vorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d**, zijn gebaseerd op gegevens over een periode van ten minste vijf jaar. Een instelling behoeft geen even groot belang te hechten aan historische gegevens indien zij kan aantonen dat recentere gegevens een betere voorspeller zijn van de verliespercentages.

12. In afwijking van **het tweede lid** mogen LGD-ramingen voor vorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d**, worden afgeleid van gerealiseerde verliezen en adequate PD-ramingen.

Artikel 3:86 Specifieke vereisten voor eigen ramingen van omrekeningsfactoren {a7p4\$86-\$94}

1. In aanvulling op het bepaalde in **artikelen 3:80 tot en met 3:82** gelden voor ramingen van omrekeningsfactoren tevens de bepalingen uit dit artikel.

2. Een instelling raamt de omrekeningsfactoren per faciliteitsklasse of -groep op basis van de gemiddelde gerealiseerde omrekeningsfactoren per faciliteitsklasse of -groep en maken daarbij gebruik van alle in de gegevensbronnen waargenomen gevallen van wanbetaling: het naar wanbetalingsgraad gewogen gemiddelde.

3. Een instelling maakt gebruik van ramingen van omrekeningsfactoren welke passend zijn voor een economische neergang indien deze conservatiever zijn dan het gemiddelde over een

lange periode. Indien wordt verwacht dat een ratingsysteem gerealiseerde omrekeningsfactoren per klasse of groep oplevert welke constant zijn in de tijd, past de instelling haar ramingen van de risicoparameters per klasse of groep aan om het effect van een economische neergang op het kapitaal te beperken.

4. In de door de instelling geraamde omrekeningsfactoren wordt rekening gehouden met de mogelijkheid dat de debiteur nog opnemingen verricht tot en na het plaatsvinden van een gebeurtenis waardoor wanbetaling ontstaat. In de raming van de omrekeningsfactor wordt een grotere voorzichtigheidsmarge ingebouwd wanneer er redelijkerwijze een sterkere positieve correlatie kan worden verwacht tussen de wanbetalingsfrequentie en de omvang van de omrekeningsfactor.

5. Bij de raming van omrekeningsfactoren houdt een instelling rekening met haar specifieke gedragslijnen en strategieën voor het rekeningenbeheer en de betalingsverwerking. De instelling houdt ook rekening met hun vermogen en bereidheid om verdere opnemingen te voorkomen in situaties die niet als wanbetaling worden beschouwd, zoals inbreuken op overeenkomsten of andere gebeurtenissen waardoor technisch gesproken wanbetaling ontstaat.

6. De instelling beschikt over adequate systemen en procedures om de bedragen van de faciliteiten, de actuele uitstaande bedragen uit hoofde van gecommiteerde kredietlijnen en wijzigingen in uitstaande bedragen per debiteur en per klasse te controleren. De instelling is in staat de uitstaande saldi dagelijks te controleren.

7. De ramingen van de omrekeningsfactor van vorderingen die zijn ondergebracht in de categorieën genoemd in artikel 3:5, eerste lid, onderdelen a tot en met c, zijn gebaseerd op gegevens die voor ten minste één bron betrekking hebben op een periode van minimum zeven jaar. Indien de waarnemingsperiode voor één van de bronnen een langere periode omspant en deze gegevens relevant zijn, dan wordt van deze langere periode gebruik gemaakt.

8. De ramingen van de omrekeningsfactoren voor vorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in artikel 3:5, eerste lid onderdeel d, zijn gebaseerd op gegevens over een periode van ten minste vijf jaar. Een instelling behoeft geen even groot belang te hechten aan historische gegevens indien zij kan aantonen dat recentere gegevens een betere voorspeller zijn van de verliespercentages.

§ 3.6.6. Minimumvereisten voor de beoordeling van het effect van garanties en kredietderivaten voor instellingen die Geavanceerd IRB toepassen

Artikel 3:87 Minimumvereisten voor de beoordeling van het effect van garanties en kredietderivaten voor instellingen die Geavanceerd IRB toepassen {a7p4§95-§103}

1. Een instelling hanteert welomschreven criteria voor de categorieën garantiegivers die zij in aanmerking nemen bij de berekening van risicogewogen posten.

2. Voor in aanmerking genomen garantiegivers zijn artikel 3:73, artikel 3:75 en artikel 3:76 van overeenkomstige toepassing.

3. Een garantie is:

- a. schriftelijk bevestigd;
- b. niet opzegbaar door de garantiegiver;
- c. van kracht tot de verplichting volledig is nagekomen rekening houdend met het bedrag en de geldigheidsduur van de garantie, en
- d. juridisch afdwingbaar jegens de garantiegiver in een rechtsgebied waar de garantiegiver activa bezit om in beslag te nemen en een beslissing ten uitvoer te leggen.

Ook garanties waarbij er sprake is van voorwaarden waaronder de garantiegiver niet kan worden verplicht zijn verbintenis na te komen (voorwaardelijke garanties), mogen in aanmerking worden genomen. De instelling toont aan dat in de onderbrengingscriteria voldoende rekening is gehouden met elke potentiële vermindering van het risicolimiterende effect.

4. Een instelling hanteert duidelijk gespecificeerde criteria voor de aanpassing van klassen, groepen of LGD-ramingen en, in het geval van garanties ter dekking van vorderingen die zijn

ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d**, voor de aanpassing van de procedure voor de onderbrenging van vorderingen in klassen of groepen, teneinde recht te doen aan de gevolgen van garanties voor de berekening van risicogewogen activa. Deze criteria voldoen aan de minimumvereisten van **artikel 3:73, artikel 3:75 en artikel 3:76**.

5. De criteria hebben betrekking op:

- a. het vermogen en de bereidheid van de garantieggever om zijn verplichtingen uit hoofde van de garantie na te komen;
- b. het vermoedelijke tijdschema van eventuele betalingen van de garantieggever;
- c. de mate waarin het vermogen van de garantieggever om zijn verplichtingen uit hoofde van de garantie na te komen samenhangt met het vermogen van de debiteur om terug te betalen; en
- d. de mate waarin er enig restrisico ten aanzien van de debiteur blijft bestaan.

6. De in deze afdeling neergelegde minimumvereisten voor garanties gelden ook voor single-name kredietderivaten. Ingeval er sprake is van een verschil tussen de onderliggende verplichting en de referentieverplichting van het krediet derivaat of de verplichting waarnaar wordt gekeken om uit te maken of er zich een kredietgebeurtenis heeft voorgedaan, zijn de vereisten van **hoofdstuk 4 {CRM 90 tot en met 93} CRM {bijlage VIII, deel 2, punt 20}**, van toepassing. In het geval van vorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d**, is dit punt van toepassing op de procedure voor de onderbrenging van vorderingen in klassen of groepen.

7. In aanvulling op het vierde lid hebben de criteria voor het effect van kredietderivaten betrekking op de uitbetalingsstructuur van het krediet derivaat en voorzien in een voorzichtige inschatting van de gevolgen daarvan voor de omvang en het tijdschema van uitwinningen. De instelling houdt rekening met de mate waarin er andere vormen van restrisico blijven bestaan.

§ 3.6.7. Minimumvereisten voor gekochte kortlopende handelsvorderingen

Artikel 3:88 Minimumvereisten voor gekochte kortlopende handelsvorderingen {a7p4§104-§108}

1. De structuur van de faciliteit voor gekochte kortlopende handelsvorderingen waarborgt dat de instelling onder alle voorzienbare omstandigheden de effectieve eigendom van en beschikkingsmacht over alle overdrachten van contanten uit hoofde van de kortlopende handelsvorderingen heeft.
2. Wanneer de betalingen van de debiteur rechtstreeks aan een verkoper of beheerder geschieden, verifieert de instelling regelmatig of deze betalingen volledig en met inachtneming van de contractuele afspraken plaatsvinden. Onder beheerder wordt een instelling verstaan die het dagelijkse beheer verzorgt van een pool van gekochte kortlopende handelsvorderingen of de onderliggende kredietvorderingen.
3. De instelling beschikt over procedures om te waarborgen dat het eigendom van de kortlopende handelsvorderingen en kasontvangsten beschermd is tegen gerechtelijke uitstellen of juridische verzetsprocedures die de leninggever lange tijd kunnen beletten om de kortlopende handelsvorderingen te liquideren of over te dragen, dan wel om de beschikkingsmacht over de kasontvangsten te verkrijgen.
4. De instelling bewaakt zowel de kwaliteit van de gekochte kortlopende handelsvorderingen als de financiële positie van de verkoper en beheerder. Met name:
 - a. beoordeelt de instelling de samenhang tussen de kwaliteit van de gekochte kortlopende handelsvorderingen en de financiële positie van zowel de verkoper als de beheerder en beschikt zij over interne gedragslijnen en procedures die voldoende bescherming bieden tegen onvoorziene omstandigheden, waarbij onder meer ook een interne rating aan elke verkoper en beheerder wordt toegekend;
 - b. bestaan er in de instelling duidelijke en effectieve gedragslijnen en procedures om uit te maken of een verkoper of een beheerder toelaatbaar is. De instelling draagt zorg voor periodieke evaluaties van verkopers en beheerders om de juistheid van hun verslagen na te gaan, fraude of operationele tekortkomingen op te sporen, en de kwaliteit van het kredietbeleid

- van de verkoper en van het inningsbeleid en de inningsprocedures van de beheerder te verifiëren. De bevindingen van deze evaluaties worden op schrift gesteld;
- c. beoordeelt de instelling de kenmerken van de pools van gekochte kortlopende handelsvorderingen, met inbegrip van te veel betaalde voorschotten, de precedents van de verkoper op het gebied van achterstallige betalingen, dubieuze vorderingen en voorzieningen voor dubieuze vorderingen, betalingsvoorwaarden en potentiële tegenrekeningen;
 - d. bestaan er in de instelling effectieve gedragslijnen en procedures voor de bewaking op geaggregeerde basis van concentraties van vorderingen op eenzelfde debiteur, zowel binnen pools van gekochte kortlopende handelsvorderingen als voor alle pools van gekochte kortlopende handelsvorderingen samen; en
 - e. ziet de instelling erop toe dat zij van de beheerder tijdig voldoende gedetailleerde verslagen ontvangt over de saldo-analyse en de verwatering van kortlopende handelsvorderingen om de inachtneming van haar toelatingscriteria en voorschotbeleid met betrekking tot gekochte kortlopende handelsvorderingen te kunnen waarborgen, en voorziet zij tevens in een doeltreffend instrument voor de bewaking en bevestiging van de verkoopsvoorwaarden van de verkoper en de verwatering.
5. De instelling beschikt over systemen en procedures om verslechtingen in de financiële positie van de verkoper en in de kwaliteit van de gekochte kortlopende handelsvorderingen in een vroeg stadium te detecteren, alsook om zich aandienende problemen pro-actief aan te pakken. In de instelling bestaan met name duidelijke en effectieve gedragslijnen, procedures en informatiesystemen om inbreuken op overeenkomsten vast te stellen, en tevens duidelijke en effectieve gedragslijnen en procedures om juridische stappen te ondernemen en om te gaan met gekochte kortlopende handelsvorderingen die problemen opleveren.
6. De instelling volgt duidelijke en effectieve gedragslijnen en procedures voor de controle van gekochte kortlopende handelsvorderingen, krediet en contanten. Met name worden in schriftelijk vastgelegde interne gedragslijnen alle wezenlijke onderdelen van het programma voor de aankoop van kortlopende handelsvorderingen gespecificeerd, met inbegrip van voorschotpercentages, toelaatbare zekerheden, benodigde documentatie, concentratiegrenzen, en de wijze waarop kasontvangsten moeten worden behandeld. Daarbij wordt op passende wijze rekening gehouden met alle relevante en belangrijke factoren, met inbegrip van de financiële positie van de verkoper en de beheerder, risicoconcentraties en de tendens van de kwaliteit van de gekochte kortlopende handelsvorderingen en het klantenbestand van de verkoper. Aan de hand van interne systemen wordt gewaarborgd dat de fondsen slechts tegen de gespecificeerde zekerheden en bewijsstukken worden verstrekt.
7. De instelling beschikt over een effectieve interne procedure voor de toetsing van de inachtneming van alle interne gedragslijnen en procedures. De procedure omvat:
- a. regelmatige beoordelingen van alle kritieke fases van het programma van de instelling voor de aankoop van kortlopende handelsvorderingen;
 - b. verificatie van de scheiding van taken, enerzijds tussen de beoordeling van de verkoper en beheerder en de beoordeling van de debiteur en anderzijds tussen de beoordeling van de verkoper en beheerder;
 - c. de beoordeling ter plaatse van de verkoper en beheerder;
 - d. de toetsing van de transactieverwerking, met bijzondere nadruk op de kwalificaties, de ervaring, het personeelsbestand en de ondersteunende automatiseringssystemen.

Artikel 3:89 alles mbt kwantificering van QPR

1. In aanvulling op de vereisten in **artikel 3:80 tot en met artikel 3:86** gelden voor de risicokwantificering van gekochte kortlopende handelsvorderingen de vereisten uit dit artikel.
2. In de ramingen met betrekking tot gekochte kortlopende handelsvorderingen wordt rekening gehouden met alle relevante informatie waarover de instelling beschikt ten aanzien van de kwaliteit van de onderliggende vorderingen, met inbegrip van gegevens over soortgelijke pools welke afkomstig zijn van de verkoper, de kopende instelling of externe bronnen. De instelling toetst alle van de verkoper afkomstige gegevens waarvan zij gebruik maakt.

3. In het geval van gekochte kortlopende handelsvorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel c**, mag een instelling, in plaats van de PD, de EL per debiteurenklasse ramen op basis van gemiddelden over een lange periode van de jaarlijkse gerealiseerde wanbetalinggraden.
4. Indien een instelling gemiddelde ramingen van PD's en LGD's voor gekochte kortlopende handelsvorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel c**, afleidt uit een EL-raming en een adequate PD- of LGD-raming, dan voldoet de procedure voor de raming van de totale verliezen aan de in **deze afdeling** vastgelegde algemene normen voor de raming van de PD en de LGD en spoort het resultaat met het in **artikel 3:85, tweede lid** vervatte concept van de LGD.
5. In tegenstelling tot **artikel 3:84, vierde lid**, mag een instelling voor gekochte kortlopende handelsvorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d**, gebruik maken van externe en interne referentiegegevens. De instelling gebruikt alle relevante gegevensbronnen als vergelijkingspunt.
6. Bij gekochte kortlopende handelsvorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d**, mag een instelling van externe en interne referentiegegevens gebruik maken om de LGD's te ramen.
7. Ten aanzien van de bepaling van het effect van garanties of kredietderivaten is **artikel 3:87, vijfde en zevende lid**, van overeenkomstige toepassing op gekochte kortlopende handelsvorderingen

§ 3.6.8. Minimumvereisten voor het gebruik van de interne-modellenbenadering voor posities in aandelen

Artikel 3:90 Minimumvereisten voor het gebruik van de interne-modellenbenadering voor posities in aandelen {a7p4§114}

1. Bij de ontwikkeling van een intern model voor berekening van de kapitaalvereisten voor posities in aandelen op basis van een interne-modellen benadering, **conform artikel 3:32**, voldoet de instelling aan de normen van dit artikel.
2. Bij de constructie van VaR-modellen voor de raming van potentiële driemaandelijkse verliezen kan de instelling gebruik maken van kwartaalgegevens of van gegevens met een kortere tijdshorizon die in kwartaalgegevens worden omgezet met behulp van een analytisch adequate methode die berust op empirische gegevens en op een goed doordachte en gedocumenteerde redenering en analyse. Bij een dergelijke benadering wordt voorzichtig en consistent in de tijd te werk gegaan. Wanneer slechts beperkte relevante gegevens beschikbaar zijn, past de instelling adequate voorzichtigheidsmarges toe;
3. In de gehanteerde modellen wordt op adequate wijze rekening gehouden met alle risico's van betekenis waaraan het aandelenrendement onderhevig is, met inbegrip van zowel het algemene marktrisico als het specifieke risico van de aandelenportefeuille van de instelling.
4. Het interne model sluit aan bij het risicoprofiel en de complexiteit van de aandelenportefeuille van de instelling. Wanneer een instelling posities van betekenis bezit met waarden die van zeer non-lineaire aard zijn, worden de interne modellen zodanig opgesteld dat zij de aan dergelijke instrumenten verbonden risico's op adequate wijze weergeven;
5. De interne modellen geven een adequate verklaring van de historische koersvariatie en geven zowel de omvang als de wijzigingen in de samenstelling van de potentiële concentraties weer.
6. In de ramingen van de volatiliteit van het rendement van posities in aandelen wordt rekening gehouden met alle relevante en beschikbare gegevens, inlichtingen en methoden. Er wordt gebruik gemaakt van aan een onafhankelijk onderzoek onderworpen interne gegevens of van gegevens uit externe bronnen, met inbegrip van datapools;
7. De koppeling van afzonderlijke posities aan indicatoren, marktindexen en risicofactoren is aannemelijk, intuïtief en conceptueel gezond;
8. De raming van het potentiële verlies is bestand tegen ongunstige marktontwikkelingen die relevant zijn voor het risicoprofiel op lange termijn van het specifieke aandelenbezit van de

instelling. De gehanteerde gegevens zijn van dien aard dat zij voorzichtige, statistisch betrouwbare en deugdelijke verliesramingen opleveren die niet enkel op subjectieve overwegingen gebaseerd zijn. De instelling combineert empirische analyse van beschikbare gegevens met op diverse factoren gebaseerde aanpassingen om voldoende realistische en voorzichtige modeloutputs te verkrijgen.

9. De populatie van de vorderingen die vertegenwoordigd zijn in de voor de raming gehanteerde gegevens, sluit nauw aan bij of is ten minste vergelijkbaar met die van de posities in aandelen van de instelling. De gegevens die zijn gebruikt om de rendementsspreiding weer te geven, hebben betrekking op de langste steekproefperiode waarvoor gegevens beschikbaar zijn die representatief zijn voor het risicoprofiel van de specifieke posities in aandelen van de instelling

§ 3.6.9. Stress testen en validatie van IRB-systemen en interne ramingen

Artikel 3:91 Bij de beoordeling van de kapitaaltoereikendheid gebruikte stresstests {a7p4§41-§42}

1. Een instelling beschikt over deugdelijke procedures voor het verrichten van stresstests bij de beoordeling van hun kapitaaltoereikendheid. Een instelling verricht stresstests voor zowel het risico in de kredietportefeuille als voor het risico in de aandelenportefeuille. Bij het verrichten van stresstests wordt nagegaan welke mogelijke gebeurtenissen of toekomstige veranderingen in economische omstandigheden ongunstige gevolgen kunnen hebben voor de kredietrisicoposities van de instelling en wordt beoordeeld in hoeverre de instelling tegen dergelijke veranderingen bestand is.
2. Een instelling verricht regelmatig een stresstest met betrekking tot het kredietrisico om na te gaan welke gevolgen bepaalde specifieke omstandigheden hebben voor haar totale kapitaalvereisten voor het kredietrisico. De stresstest is relevant en redelijk conservatief en ten minste wordt het effect wordt onderzocht van een scenario waarbij wordt uitgegaan van een milde recessie waarin er twee opeenvolgende kwartalen geen groei plaatsvindt. De instelling gaat na welke veranderingen haar ratings in het kader van de stresstest-scenario's ondergaan. De portefeuilles die worden onderworpen aan de stresstest, bevatten de overgrote meerderheid van alle kredietrisicoposities van een instelling.
3. Een instelling verricht regelmatig een stresstest met betrekking tot het risico van aandelen posities. De instelling past op hun modellen, inclusief volatiliteitsanalyses, hypothetische of historische worst-case scenario's toe. De instelling toont aan dat de gesimuleerde schok een voorzichtige raming van de potentiële verliezen over een relevante markt- of conjunctuurcyclus op lange termijn oplevert. De stresstests moeten voor posities die worden behandeld onder de interne modellen benadering als bedoeld in **artikel 3:32** of de PD/LGD-benadering als bedoeld in **artikel 3:33** inzicht geven in de effecten in de staart van de verdeling, voorbij het voor de modellering gebruikte betrouwbaarheidsniveau.

Artikel 3:92 Validatie van IRB-systemen en interne ramingen {a7p4§109-§113} en 116 tot 122 (oorspronkelijk voor aandelen)

1. Een instelling beschikt over deugdelijke systemen om de juistheid en consistentie van ratingsystemen of interne modellen, voor posities in aandelen, de processen en de raming van alle relevante risicoparameters te valideren.
2. De instelling toont aan dat het interne validatieproces haar in staat stelt de werking van de interne rating- en risico-inschattingssystemen op consequente en zinvolle wijze te beoordelen. Hiertoe worden alle wezenlijke onderdelen van de interne rating- en risico-inschattingssystemen, het modelleringsproces en de validatie gedocumenteerd. Dit met inbegrip van de verantwoordelijkheden van de bij de modellering betrokken partijen, de goedkeuring van het model en de procedures voor de validatie van het model.
3. Een instelling vergelijkt regelmatig de gerealiseerde mate van wanbetaling met de PD-ramingen voor elke klasse. Wanneer de gerealiseerde mate van wanbetaling buiten het voor de

desbetreffende klasse verwachte bereik vallen, onderzoeken instellingen specifiek welke de redenen zijn voor de afwijking.

4. Instellingen die van eigen ramingen van LGD's of omrekeningsfactoren gebruik maken, voeren ook voor deze ramingen een onderzoek als genoemd in het vorige lid uit.
5. Voor posities in aandelen vergelijken instellingen de feitelijke rendementen op aandelen, berekend aan de hand van gerealiseerde en niet-gerealiseerde winsten en verliezen, regelmatig met de modelramingen.
6. Bij de in het derde tot en met vijfde lid bedoelde vergelijkingen wordt gebruik gemaakt van historische gegevens die een zo lang mogelijke periode bestrijken. De instelling documenteert de bij deze vergelijkingen gehanteerde methoden en gegevens. Dit onderzoek en deze documentatie worden ten minste eenmaal per jaar geactualiseerd.
7. Een instelling maakt tevens gebruik van andere kwantitatieve validatie-instrumenten en van vergelijkingen met relevante externe gegevensbronnen. Bij een dergelijk onderzoek wordt uitgegaan van gegevens die passend zijn voor de portefeuille, regelmatig worden geactualiseerd en betrekking hebben op een relevante waarnemingsperiode. Bij de interne beoordelingen van de werking van hun ratingsystemen gaat de instelling uit van een zo lang mogelijke periode.
8. De voor de kwantitatieve validatie gehanteerde methoden en gegevens zijn consistent in de tijd. Wijzigingen in de raming- en validatiemethoden en in de gegevens, zowel gegevensbronnen als bestreken periodes, worden beargumenteerd en gedocumenteerd.
9. Een instelling heeft deugdelijke interne normen vastgesteld voor de gevallen waarin gerealiseerde PD's, LGD's, omrekeningsfactoren, totale verliezen waarbij van EL gebruik wordt gemaakt en de feitelijke rendementen op aandelen, in significante mate van de verwachtingen afwijken om twijfel te doen ontstaan omtrent de juistheid van de ramingen. In deze normen wordt rekening gehouden met conjunctuurcycli en met een soortgelijke systematische variabiliteit van de wanbetalingservaring en van de rendementen op aandelen. Wanneer de gerealiseerde waarden de verwachte waarden blijven overtreffen, stellen de instellingen hun ramingen opwaarts bij om met hun wanbetalings- en verlieservaring rekening te houden. Alle aanpassingen die naar aanleiding van deze onderzoeken van de ratingsystemen of interne modellen worden aangebracht, worden beargumenteerd en gedocumenteerd en zijn in overeenstemming met de interne normen voor de evaluatie en aanpassingen van ratingsystemen en interne modellen.

§ 3.6.10. Bepalingen ten aanzien van de interne beheersing en toezicht op IRB systemen

Artikel 3:93 Corp gov eisen oorspronkelijk voor aandelen IM, nu breed gebaseerd op A7p4§115

Ten aanzien van de ontwikkeling en het gebruik van interne ratingsystemen en modellen voor posities in aandelen, stelt de instelling met inachtneming van de overige bepalingen in **deze afdeling**, gedragslijnen, procedures en beheersingsmaatregelen vast om de integriteit van het ratingsysteem en het modelleringsproces te waarborgen. Deze gedragslijnen, procedures en beheersingsmaatregelen omvatten ten minste de volgende elementen:

- a. volledige integratie van het interne ratingsysteem en de interne modellen voor posities in aandelen in de algemene managementinformatiesystemen van de instelling en in het beheer van de portefeuille. De interne ratingsystemen en modellen voor posities in aandelen zijn volledig geïntegreerd in het risicomangement indien zij met name worden gebruikt voor: de interne goedkeuring van nieuwe posities, de meting en beoordeling van het rendement van de portefeuille (met inbegrip van het voor risico's gecorrigeerde rendement); de allocatie van economisch kapitaal aan posities, de evaluatie van de totale kapitaaltoereikendheid en het positiebeheer;
- b. beproefde managementsystemen, procedures en controlefuncties die een periodieke en onafhankelijke analyse van alle onderdelen van het interne ratingsysteem en modelleringsproces waarborgen, met inbegrip van de goedkeuring van herzieningen in het ratingsysteem of het model voor posities in aandelen, de validatie van inputs en de evaluatie van resultaten, zoals directe verificatie van risicoberekeningen. In het kader van deze analyses

worden de juistheid, volledigheid en adequaatheid van inputs en uitkomsten beoordeeld en gaat de aandacht vooral uit naar, enerzijds, het detecteren en beperken van mogelijke fouten die uit bekende gebreken voortvloeien, en, anderzijds, het opsporen van onbekende gebreken van het ratingsysteem of het model voor posities in aandelen. Deze analyses kunnen worden verricht door een functie binnen de instelling die onafhankelijk is van de functies die verantwoording afleggen over commerciële Of financiële prestaties of door een onafhankelijke derde;

- c. adequate systemen en procedures voor de bewaking van de risicolimieten, gebaseerd op de interne ratingsystemen en modellen voor posities in aandelen;
- d. de voor het ontwerp en de toepassing van het ratingsysteem of het model voor posities in aandelen verantwoordelijke eenheden zijn functioneel onafhankelijk van de functies die verantwoording afleggen over commerciële Of financiële prestaties; en
- e. de voor enigerlei aspect van het ratingsysteem of modelleringsproces verantwoordelijke partijen beschikken over adequate kwalificaties.

Artikel 3:94 Bepalingen ten aanzien van Corporate Governance en toezicht op IRB systemen {a7p4§123-130}

1. Alle wezenlijke aspecten van het rating- en het ramingsproces worden goedgekeurd door de het bestuur of een speciaal aangewezen comité daarvan en het management van de instelling. Deze partijen hebben een algemeen begrip van de ratingsystemen van de instellingen en een diepgaand begrip van de daarmee samenhangende managementverslagen.
2. Het management stelt het bestuur of een speciaal aangewezen comité daarvan in kennis van wezenlijke wijzigingen in of uitzonderingen op algemeen gebruikelijke gedragslijnen welke een invloed van betekenis hebben op de werking van de ratingsystemen van de instelling.
3. Het bestuur of een speciaal aangewezen comité daarvan en het management hebben een goed inzicht in de opzet en de werking van de ratingsystemen. Zij worden regelmatig, maar ten minste twee keer per jaar, door de voor de kredietrisicobeheersing verantwoordelijke functie op de hoogte gebracht van de werking van het ratingproces, de terreinen waarop verbeteringen noodzakelijk zijn, en de vorderingen die zijn gemaakt bij het verhelpen van eerder geconstateerde gebreken. Het management is belast met het waarborgen van het naar behoren functioneren van de ratingsystemen in de operationele zin.
4. Een op interne ratings gebaseerde analyse van het kredietrisicoprofiel van de instelling vormt een essentieel onderdeel van de managementverslaggeving aan het bestuur of een speciaal aangewezen comité daarvan en het management van de instelling . Bij de verslaggeving wordt ten minste melding gemaakt van het risicoprofiel per klasse, de migratie van de ene klasse naar de andere, de raming van de relevante parameters per klasse en een vergelijking tussen gerealiseerde wanbetalingsgraden en eigen ramingen van LGD's en omrekeningsfactoren enerzijds en de verwachtingen en de resultaten van stresstests anderzijds. De frequentie van de verslaggeving hangt af van de betekenis van de informatie, het type informatie en het niveau van de ontvanger.
5. De raad van commissarissen houdt toezicht op de vervulling van de ingevolge dit hoofdstuk op het bestuur rustende taken. Daartoe beoordeelt de raad op hoofdlijnen de organisatie-inrichting en de beheersingsmechanismen die door de instelling, onder leiding van het bestuur zijn ingesteld. Een op interne ratings gebaseerde analyse van het kredietrisicoprofiel van de instelling vormt een essentieel onderdeel van de managementverslaggeving aan de raad van commissarissen. De raad van commissarissen wordt in kennis gesteld van wezenlijke wijzigingen in of uitzonderingen op algemeen gebruikelijke gedragslijnen welke een invloed van betekenis hebben op de werking van de ratingsystemen van de instelling.
6. De met de kredietrisicobeheersing belaste functie is onafhankelijk van de functies die verantwoording afleggen over commerciële Of financiële prestaties en brengt rechtstreeks verslag uit aan het bestuur. De eenheid is verantwoordelijk voor de opzet of selectie, tenuitvoerlegging, controle en werking, in technische en procedurele zin, van de

ratingsystemen. Zij produceert en analyseert regelmatig verslagen over de output van de ratingsystemen.

7. De met de kredietrisicobeheersing belaste functie heeft onder meer de volgende taken:
 - a. testen en bewaken van klassen en groepen;
 - b. produceren en analyseren van beknopte verslagen over de ratingsystemen van de instelling;
 - c. ten uitvoer leggen van procedures om te verifiëren dat de definities van klasse en groep in alle afdelingen en geografische gebieden consequent worden toegepast;
 - d. evalueren en documenteren van alle wijzigingen in het ratingproces, met opgave van de redenen voor de wijzigingen;
 - e. evalueren van de ratingcriteria om na te gaan of zij het risico adequaat blijven voorspellen. Wijzigingen in het ratingproces, de criteria of de afzonderlijke ratingparameters worden gedocumenteerd en bijgehouden;
 - f. actief deelnemen aan de opzet of selectie, tenuitvoerlegging en validatie van de modellen die in het kader van het ratingproces worden gebruikt.
 - g. toezicht houden op de modellen die in het kader van het ratingproces worden gebruikt; en
 - h. doorlopend onderzoeken en aanpassen van de modellen die in het kader van het ratingproces worden gebruikt.
8. Instellingen moeten potentiële belangenconflicten die als gevolg van bovengenoemde taken ontstaan binnen de met kredietrisicobeheersing belaste functies door middel van adequate functiescheiding beheersen;
9. In afwijking van het zevende lid mogen instellingen die in overeenstemming met artikel 3:80, achtste en negende lid gebruik maken van gegevens uit datapools, met inachtneming van bepalingen met betrekking tot uitbesteding in de Regeling Organisatie en Beheersing, de volgende taken uitbesteden:
 - a. produceren van informatie die relevant is voor het testen en bewaken van klassen en groepen;
 - b. produceren van beknopte verslagen over de ratingsystemen van de instelling;
 - c. produceren van informatie die relevant is voor het evalueren van de ratingcriteria om na te gaan of zij het risico blijven voorspellen;
 - d. documenteren van alle wijzigingen in het ratingproces, de criteria of de afzonderlijke ratingparameters;
 - e. produceren van informatie die relevant is voor het doorlopend onderzoeken en aanpassen van de modellen die in het kader van het ratingproces worden gebruikt.
10. De Interne audit functie voert ten minste elk jaar een beoordeling uit ten aanzien van de door de instelling toegepaste ratingsystemen en de in het kader daarvan verrichte activiteiten, met inbegrip van de activiteiten van de met de kredietrisicobeheersing belaste functie en de raming van de PD's, LGD's, EL's en omrekeningsfactoren. Bij de beoordeling wordt onder meer gelet op de inachtneming van alle toepasselijke minimumvereisten in dit hoofdstuk.
11. De interne audit functie kan voor de in lid 10 bedoelde beoordeling gebruik maken van onafhankelijke interne of externe deskundigen.

[...]

HOOFDSTUK 4. KREDIETRISICOLIMITERING

[...]

HOOFDSTUK 5. SECURITISATIE

[...]

HOOFDSTUK 6. OVERGANGS- EN SLOTBEPALINGEN

Artikel [...] Overgangsregeling

Artikel 6:X ervaringsvereisten {invulling art 84 (3. & (4): verkorten van ervaringsvereisten tot 1 jaar tot ultimo 2009 en 'broadly compliant'}

1 Tot aan 31 december 2009 kan DNB de op grond van **artikel XX van XX {84 lid 3 CRD}** vereiste periode van 3 jaar terugbrengen tot 1 jaar, voor instellingen die Basis IRB willen implementeren. DNB zal deze versoepeling slechts toepassen indien een instelling voor de interne meting en beheersing van de kredietrisico's van desbetreffende IRB-categorieën van vorderingen in dat jaar een ratingsysteem en schattingen van de risicoparameters hebben gebruikt welke nagenoeg volledig in lijn is geweest met de vereisten in **afdeling 3.6**.

2 Tot aan 31 december 2008 kan DNB de op grond van **artikel XX van XX {84 lid 4 CRD}** vereiste periode van 3 jaar terugbrengen tot 2 jaar, voor instellingen die Geavanceerd IRB willen implementeren. DNB zal deze versoepeling slechts toepassen indien een instelling voor de interne meting en beheersing van de kredietrisico's eigen ramingen van LGD's en/of omrekeningsfactoren heeft samengesteld en gebruikt. In het voorlaatste jaar voor implementatie moeten deze ramingen in grote lijnen hebben voldaan aan de vereisten in **afdeling 3.6**. In het laatste jaar voor implementatie moeten deze ramingen nagenoeg volledig hebben voldaan aan de vereisten in **afdeling 3.6**.

Artikel [...] Intrekking [regeling / regelingen] ¹²

De regeling [naam bestaande regeling van DNB (Stcrt. [jaar], [nummer].)] wordt ingetrokken [met ingang van ...].

Artikel [...] Inwerkingtreding

[Deze regeling treedt in werking met ingang van 1 januari [2007 / 2008]. / Deze regeling treedt in werking met ingang van de tweede dag na de dagtekening van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst. / Deze regeling treedt in werking met ingang van de eerste dag van de [tweede / derde / ...] kalendermaand na de dagtekening van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst.]

Artikel 23 Citeertitel

Deze regeling wordt aangehaald als: Regeling Kredietrisico.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

*De Nederlandsche Bank N.V.
Amsterdam, [datum] 2006*

¹² Met een nieuwe regeling van DNB kunnen alleen bestaande regelingen van DNB worden ingetrokken en dus niet regelingen van een hoger niveau (bijvoorbeeld een ministeriële regeling of een algemene maatregel van bestuur, of een lagere regeling (een gepubliceerde beleidsregel. Heeft een regeling geen officiële citeertitel, dan geldt het volgende model: "De regeling van [De Nederlandsche Bank NV] van [datum], [tot ... / houdende regels ...] (Stcrt. [jaar], [nummer]."

BIJLAGE 5 BIJ REGELING KREDIETRISICO

FORMULES EN TABELLEN MET BETREKKING TOT DE BEREKENING VAN RISICOGEWOGEN POSTEN EN VERWACHTE VERLIES POSTEN BIJ DE TOEPASSING VAN IRB

A. Formules

I. Formules behorende bij artikel 3:24: Risicogewogen posten voor vorderingen op centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen

Formule 1: correlatiefactor voor centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen

Correlatie (R) =

$$0.12 \times (1 - \text{EXP}(-50 * PD)) / (1 - \text{EXP}(-50)) + 0.24 * [1 - (1 - \text{EXP}(-50 * PD)) / (1 - \text{EXP}(-50))]$$

EXP(x) staat voor e^x

Formule 2: looptijdsaanpassing voor centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen

$$\text{Looptijdfactor (b)} = (0.11852 - 0.05478 * \ln(PD))^2$$

Formule 3: risicogewicht voor centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen

Risicogewicht (RW) =

$$\left(LGD * N \left[(1 - R)^{-0.5} * G(PD) + (R / (1 - R))^{0.5} * G(0.999) \right] - PD * LGD \right) * (1 - 1.5 * b)^{-1} * (1 + (M - 2.5) * b) * 12.5 * 1.06$$

$N(x)$ staat voor de cumulatieve verdelingsfunctie van een standaardnormale willekeurige variabele (d.w.z. de kans dat een normale willekeurige variabele met een gemiddelde van nul en een variantie van één kleiner is dan of gelijk aan x). $G(z)$ staat voor de inverse cumulatieve verdelingsfunctie van een standaardnormale willekeurige variabele (d.w.z. x heeft een zodanige waarde dat $N(x) = z$).

Formule 4: risicogewogen post voor centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen

Risicogewogen post = RW \times omvang van de vordering

Voor PD = 0 geldt: Risicogewogen post = 0

Voor PD = 1 geldt: a) Risicogewogen post = 0 voor instelling Basis IRB toepast

b) Risicogewogen post = maximum van 0 en $12,5 * (LGD - EL_{BE})$
voor instellingen die Geavanceerd IRB toepassen

Formule 5: correlatiefactor voor kleine ondernemingen die in de categorie ondernemingen zijn ondergebracht

Correlatie (R) =

$$0.12 \times (1 - EXP(-50 * PD)) / (1 - EXP(-50)) + 0.24 * \\ [1 - (1 - EXP(-50 * PD)) / (1 - EXP(-50))] \\ - 0.04 * (1 - (S - 5) / 45)$$

In deze formule staat S voor de totale jaaromzet in miljoen euro, waarbij
€5 miljoen <= S <= €50 miljoen.

Een opgegeven omzet van minder dan €5 miljoen wordt behandeld als een omzet van €5 miljoen.

II. Formules behorende bij artikel 3:28: Risicogewogen posten voor vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen

Formule 6: correlatiefactor voor vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen

Correlatie (R) =

$$0.03 \times (1 - EXP(-35 * PD)) / (1 - EXP(-35)) + 0.16 * \\ [1 - (1 - EXP(-35 * PD)) / (1 - EXP(-35))]$$

Formule 7: Risicogewicht voor vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen

Risicogewicht (RW):

$$LGD * N \left[(1 - R)^{-0.5} * G(PD) + (R / (1 - R))^{0.5} * G(0.999) \right] - PD * LGD * 12.5 * 1.06$$

Formule 8: Risicogewogen post voor vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen

Risicogewogen post = RW × omvang van de vordering

Voor PD = 1; Risicogewogen post = maximum van 0 en $12,5 * (LGD - EL_{BE})$

III. Formule behorende bij artikel 3:31: risicogewogen posten voor posities in aandelen op basis van de eenvoudige risicogewichtenbenadering

Formule 9: risicogewogen posten voor posities in aandelen

Risicogewogen post = $RW \times$ omvang van de vordering

Waarbij het risicogewicht (RW) verschillende waarden kan aannemen:

- i) 190% voor posities in niet ter beurze verhandelde aandelen waarvan de instelling kan aantonen dat ze zijn opgenomen in portefeuilles die voldoende zijn gespreid en waarvan op basis van de ervaringscijfers een lager risicogewicht is gerechtvaardigd.
- ii) 290% voor posities in ter beurze verhandelde aandelen.
- iii) 370% voor alle overige posities in aandelen.

IV. Formule behorende bij artikel 3:37: Risicogewogen posten voor andere activa die geen kredietverplichting zijn

Formule 10: Risicogewogen posten voor andere activa die geen kredietverplichting zijn

Risicogewogen post = $100\% \times$ omvang van de vordering

V. Formules behorende bij artikel 3:39: Verwachte verliesposten voor vorderingen op centrale overheden en centrale banken, instellingen, ondernemingen en voor vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen

Formule 11: Verwacht verlies

Verwacht verlies (EL) = $PD \times LGD$

Formule 12: Verwachte verliespost

Verwachte verliespost = $EL \times$ omvang van de vordering

VI. Formules behorende bij artikel 3:41: Verwachte verliesposten voor posities in aandelen

Formule 13: Verwachte verliesposten voor posities onder de eenvoudige risicogewichtenbenadering

Verwachte verliespost = $EL \times$ omvang van de vordering

Daarbij gelden de volgende waarden voor verwachte verlies (EL):

- i) 0,8% voor posities in niet ter beurze verhandelde aandelen die zijn opgenomen in portefeuilles die voldoende zijn gespreid
- ii) 0,8% voor posities in ter beurze verhandelde aandelen
- iii) 2,4% voor alle overige posities in aandelen

Formule 14: Verwachte verlies voor posities onder de PD/LGD benadering

Verwacht verlies (EL) = $PD \times LGD$

Formule 15: Verwachte verliespost voor posities onder de PD/LGD benadering

Verwachte verliespost = EL × omvang van de vordering

VII. Formules behorende bij artikel 3:42: Verwachte verliesposten voor het verwateringsrisico van kortlopende handelsvorderingen

Formule 16: Verwacht verlies voor verwateringsrisico

Verwacht verlies (EL) = PD × LGD

Formule 17: Verwachte verliespost

Verwachte verliespost = EL × omvang van de vordering

VIII. Formules behorende bij artikel 3:51: M voor vorderingen op centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen

Formule 18:

$$M = \text{MAX}\{1; \text{MIN}\{\sum_t t * CF_t / \sum_t CF_t ; 5\}\}$$

waarbij CF_t staat voor de kasstromen (hoofdsom, rentebetalingen en provisies) die de debiteur in periode t contractueel verplicht is te betalen.

B. Tabellen

I. Tabel behorende bij artikel 3:25: risicogewichten voor gespecialiseerde kredietverlening op basis van de *supervisory slotting* methode

Tabel 1

Resterende looptijd	Categorie 1	categorie 2	categorie 3	Categorie 4	categorie 5
Minder dan 2,5 jaar	50%	70%	115%	250%	0%
Ten minste 2,5 jaar	70%	90%	115%	250%	0%

II. Tabel behorende bij artikel 3:40: percentages voor verwacht verlies voor gespecialiseerde kredietverlening op basis van de *supervisory slotting* methode

Tabel 2

Resterende looptijd	categorie 1	categorie 2	categorie 3	categorie 4	categorie 5
Minder dan 2,5 jaar	0%	0,4%	2,8%	8%	50%
Ten minste 2,5 jaar EL	0,4%	0,8%	2,8%	8%	50%

TOELICHTINGEN OP ARTIKELEN IRB

Algemene toelichting

Het hoofdstuk IRB betreft alle voorschriften die specifiek betrekking hebben op de toepassing van IRB. Het hoofdstuk bestaat uit vijf afdelingen. In de eerste afdeling worden definitiebepalingen gegeven, daarna volgen in afdeling 3.2 de algemene voorschriften waaronder instellingen hun interne rating systeem mogen gebruiken voor de berekening van de kapitaalseisen voor kredietrisico. In die afdeling wordt ook ingegaan op de indeling van alle vorderingen in een limitatief aantal categorieën. Verder wordt ingegaan op mogelijke vrijstellingen van IRB voor onderdelen van een instelling en op de mogelijkheid om IRB gefaseerd uit te rollen.

Afdelingen 3.3, 3.4 en 3.5 geven de structuur aan van de methodiek die instellingen moeten toepassen voor het bepalen van de kapitaalseisen voor kredietrisico. Afdeling 3.3 betreft de voorschriften voor de bepaling van de risicogewogen posten en de verwachte verliesposten. In deze afdeling wordt bijvoorbeeld aangegeven welke risicocurves instellingen moeten gebruiken voor specifieke soorten vorderingen. In afdeling 3.4 wordt vervolgens aangegeven op welke wijze de inputparameters PD, LGD en M moeten worden bepaald voor de verschillende risicocurves en in afdeling 3.5 wordt aangegeven hoe instellingen de inputparameter Omvang van de vordering moeten bepalen voor verschillende soorten vorderingen.

Afdeling 3.6 geeft de minimum vereisten weer waaraan de ratingsystemen en ramingen van de inputparameters van de instellingen moeten voldoen om te mogen worden gebruikt voor de bepaling van de kapitaalseisen. In deze afdeling wordt onder andere ingegaan op de structuur van het ratingsysteem, de dataveren, de kwantificering van de inputparameters, de validatie van de IRB-methoden en de interne beheersing rond de toepassing van IRB.

Ten slotte wordt in Hoofdstuk 6 Overgangsbepalingen ingegaan op de versoepeling van het in de AMvB opgenomen ervaringsvereiste.

Artikelsgewijze toelichting

Toelichting bij artikel 3:1

Onderdeel 4 (*financiering van inkomsten genererend vastgoed*)

Voorbeelden van de vastgoed waar deze financieringsmethode betrekking op heeft, zijn: kantoorpanden, winkelcentra, fabriekshallen, hotels, woningen of appartementen. De terugbetaling wordt voldaan uit de huurpeningen, lease-inkomsten of de verkoop van het vastgoed.

Onderdeel 11 (*objectfinanciering*)

Voorbeelden van de activa waar deze financieringsmethode betrekking op heeft, zijn: schepen, vliegtuigen, treinwagons. Deze activa dienen tevens als onderpand voor de lening.

Onderdeel 13 (*projectfinanciering*)

Voorbeelden die vallen onder deze financieringsmethode zijn:

- financiering van infrastructurele projecten, en
- financiering van bepaalde productiefaciliteiten.

De lener is vaak een special purpose vehikel.

Onderdeel 15 (*ratingsysteem*)

IT-systemen zijn een belangrijk onderdeel van een ratingsysteem van een instelling. Echter, een ratingsysteem beperkt zich niet slechts tot de IT-systemen. Het ratingsysteem omvat tevens alle controlemaatregelen, het verzamelen van gegevens en alle andere voorkomende methoden en processen voor de beoordeling van het kredietrisico en de onderbrenging van debiteuren en vorderingen in klassen of groepen (rating) en de kwantificering van bepaalde ramingen.

Onderdeel 21 (*wanbetaling*)

De periode van achterstalligheid begint te lopen zodra een debiteur een aanbevolen kredietlimiet heeft overschreden, een kredietlimiet is aanbevolen die lager is dan het uitstaande bedrag, of zonder toestemming krediet heeft opgenomen. Onder een aanbevolen kredietlimiet wordt een kredietlimiet verstaan die ter kennis van de debiteur is gebracht.

Toelichting bij artikel 3:2

Instellingen mogen hun interne ratingsystemen pas gebruiken voor de berekening van de kapitaalseisen voor kredietrisico na goedkeuring van DNB. In lid twee wordt aangegeven dat een instelling de keuze heeft uit twee varianten van IRB: Basis IRB en Geavanceerde IRB. In de basis variant gebruikt de instelling voor de berekening van de kapitaalseisen voor kredietrisico de PD's die voortvloeien uit haar interne ratingsysteem. Voor de inputvariabelen LGD en Omvang van de vordering maakt zij gebruik van de door de Regeling gegeven waarden en berekeningswijzen. In de geavanceerde variant van IRB gebruikt de instelling voor de berekening van de kapitaalseisen voor kredietrisico haar interne ratingsysteem niet alleen voor de bepaling van PD's, maar ook voor de bepaling van de inputvariabelen LGD en Omvang van de vordering.

Conform de Richtlijn moet het door de instelling gehanteerde rating systeem aan bepaalde minimum vereisten voldoen. In **artikel 3:2, derde lid** worden deze eisen in algemene zin weergegeven. Deze eisen zien op een betrouwbare, adequate en consistente toepassing van ratingsystemen, welke een instelling in staat stelt om op betekenisvolle wijze risico's differentiëren en te kwantificeren. De voor de kapitaalsvereiste gehanteerde ratingsystemen moeten een essentiële rol spelen in de bedrijfsvoering van de instelling. De instelling moet processen hebben die zien op een adequate interne beheersing, gegevensverzameling en documentatie rondom de werking van het ratingsysteem. In **afdeling 3.6** worden deze minimum vereisten nader uitgewerkt.

Toelichting bij artikel 3:3

Om een goedkeuring van de toepassing van IRB voor de berekening van de kapitaalseisen voor kredietrisico te kunnen krijgen dient een instelling een verzoek daartoe aan DNB te doen. DNB neemt een dergelijk verzoek formeel in behandeling als zij naar haar oordeel voldoende informatie heeft ontvangen van de instelling. In de **beleidsregel inzake het aanvraagpakket** wordt door DNB aangegeven welke informatie een instelling moet overleggen alvorens DNB een formeel verzoek in behandeling kan nemen. Deze informatie betreft:

1. Formele aanvraag tot gebruik interne rating systemen;
2. Algemene beschrijving IRB implementatie;
3. Risk management raamwerk;
4. Overzicht rating systemen;
5. Impact op solvabiliteit van overgang op IRB benadering;
6. Eigen beoordeling (self assessment) van compliance met regelgeving.

Een instelling levert in eerste instantie alleen deze informatie aan DNB. Na een beoordeling van deze informatie zal DNB, voor alle of slechts een aantal interne rating systemen, de meer gedetailleerde informatie opvragen.

DNB hanteert als uitgangspunt dat de aanlevering van de gevraagde informatie niet mag leiden tot onnodige administratieve lasten voor de instelling. Daarom mag een instelling daar waar mogelijk gebruik maken van reeds beschikbare interne documentatie. Bovendien geeft interne documentatie meer inzicht in de interne behandeling van specifieke onderwerpen, dan speciaal voor DNB geschreven notities. Indien gevraagd wordt om informatie die reeds in een eerder stadium door de instelling aan DNB is toegezonden, dan kan uiteraard worden volstaan met een verwijzing naar deze informatie. Deze behoeft dus niet nogmaals overlegd te worden.

De interne documentatie van instellingen zal niet altijd in bestaande vorm direct bruikbaar (leesbaar) zijn voor de toezichthouders. Instellingen dienen daarom bij het samenstellen van het application package indien nodig de documentatie (geschikt) te maken voor een beoordeling door DNB. Dit kan bijvoorbeeld door het toevoegen van een leeswijzer, waarin DNB en eventueel ook buitenlandse toezichthouders door de documentatie wordt geleid en waarin wordt aangegeven waar verbanden tussen de verschillende documenten bestaan. Doet de instelling dit niet, dan kan de beoordeling vertraging oplopen en dat is, gelet op de krappe tijdslijnen, een risico voor tijdige implementatie.

Indien het verzoek van de instelling in het kader van artikel 129 van de Richtlijn als een gezamenlijk verzoek van alle entiteiten binnen de EU worden gedaan zal DNB het verzoek behandelen conform artikel 129 en de procedurele uitwerking daarvan door het Committee of European Banking Supervisors (CEBS).

Toelichting bij artikel 3:4

Ter voorkoming van kapitaalsarbitrage is het niet toegestaan om de verschillende varianten in combinatie met elkaar te gebruiken, anders dan wanneer dit volgt uit expliciete vrijstellingen voor IRB of de gefaseerde uitrol van IRB. Uitzonderingen hierop zijn situaties waarin de instelling Basis IRB toepast. Dat moet dan in combinatie met Geavanceerd IRB voor de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid onderdeel d** (vorderingen op particulieren en kleine en middelgrote ondernemingen ook wel de 'retail portefeuille' genoemd) daar er voor deze categorie geen Basis variant is opgenomen in de regelgeving. Daarnaast is toegestaan om de subcategorie 'vorderingen uit hoofde van gespecialiseerde kredietverlening' ('Specialized Lending') permanent onder Basis IRB te behandelen, ook als de instelling voor de overige categorieën Geavanceerd IRB uitrolt.

Toelichting bij artikel 3:5 tot en met 3:11

Om IRB voor de berekening van de kapitaalseisen juist te kunnen toepassen moeten instellingen hun vorderingen onderbrengen in de verschillende categorieën. Deze categorieën sluiten in grote lijnen aan bij de verschillende portefeuilles die instellingen ook in hun interne risicomangement zullen onderscheiden: a) overheden, b) banken en effecteninstellingen, c) ondernemingen d) retail en e) aandelen. Verder zijn er nog twee andere categorieën: f) securitisatieposities en g) overige activa. Binnen de categorie ondernemingen worden ook nog vier verschillende subcategorieën inzake Specialized lending onderscheiden, dit betreffen projectfinanciering, objectfinanciering, grondstofhandelsfinanciering en financiering van inkomsten genererend vastgoed. In de retailportfolio wordt nader onderscheid gemaakt tussen

door onroerend goed gegarandeerde vorderingen (hypotheken), gekwalificeerde revolverende vorderingen (onder andere credit cards) en overige vorderingen.

Voor de verschillende categorieën gelden verschillende formules en verschillende minimum vereisten. Derhalve is het van belang dat instellingen procedures ontwikkelen om op een zorgvuldige en consistente wijze al haar vorderingen in één van deze categorieën onder te brengen.

De instellingen spannen zich redelijkerwijs in om de in **artikel 3:9, eerste lid, onderdeel a**, genoemde grens van €1 miljoen voor uitzettingen op kleine of middelgrote ondernemingen (zogenaamde Small and Medium Enterprises of SME's) te bewaken. DNB geeft enige flexibiliteit ten aanzien van de controle van deze grens, om te voorkomen dat instellingen geheel nieuwe informatiesystemen moeten bouwen om perfect compliance te bereiken. Dit doelt op het feit dat het lastig zal zijn om voor SME's die in de retail worden behandeld op geconsolideerde basis met volledige zekerheid de totale exposure op een groep van verbonden SME's vast te stellen. Dit vereist namelijk dat dergelijke posten individueel uniek identificeerbaar zijn, en dat is veelal niet de praktijk in een retailportefeuille. DNB zal daarom van een instelling verwachten dat zij de genoemde grens bewaakt per zelfstandig opererende entiteit.

Bewaking op niveau van een zelfstandig opererende entiteit is naar het oordeel van DNB een goede middenweg. Immers binnen een dergelijke entiteit zou de totale positie in verschillende retail subclasses op één tegenpartij, eventueel bestaande uit meerdere verbonden entiteiten, toch bekend moeten zijn, zeker als het een tegenpartij betreft die in het totaal naar een bedrag van €1 miljoen gaat.

Een ander aspect ten aanzien van de bewaking van de grenswaarde van €1 miljoen is de samenloop van kredietverlening aan de SME en de eigenaar of eigenaren. In principe wordt van een instelling verwacht dat zij bij de bewaking van de grenswaarde ook zakelijke vorderingen betrekken die formeel zijn verstrekt aan de eigenaren, maar die materieel een zakelijk karakter hebben. Hierbij kan worden gedacht aan specifieke ondernemersfaciliteiten. Indien er sprake is van faciliteiten die primair een niet-zakelijk karakter hebben, zoals woninghypotheken, dan hoeft de instelling deze niet te betrekken in de bewaking van de grenswaarde van €1 miljoen.

DNB vindt het verder acceptabel dat bij overschrijdingen van de grens er niet direct volledig op basis van Corporate rating systematiek wordt gewerkt, maar dat slechts de corporate curve moet worden gebruikt om het kapitaalsbeslag te berekenen. DNB wil dit echter slechts tijdelijk toestaan. Als een SME-exposure structureel boven de €1 miljoen blijft, dan zal een bank, uit oogpunt van goed risicomanagement, voor deze SME-exposure ook de Corporate Rating systematiek moeten gaan toepassen.

Ten aanzien van de opname in de retailportefeuille wordt in **artikel 3:9, eerste lid, onderdelen c en d**, aangegeven dat vorderingen onderdeel moeten zijn van een groot aantal op gelijke wijze beheerde vorderingen en dat ze niet op individuele basis mogen worden beheerd, zoals met vorderingen op ondernemingen het geval is. Deze voorwaarden zijn het gevolg van het feit dat in de retailportefeuille de inputvariabelen niet op individuele basis hoeven te worden bepaald, maar dat daarvoor de gemiddelde waarde mag worden genomen van de groep waarin deze is opgenomen. Belangrijk is dan dat deze groepen voldoende homogeen zijn qua inputvariabelen. Indien een vordering feitelijk op individuele basis wordt beheerd gelijk aan het beheer van ondernemingen, is er geen sprake van een retailbehandeling waarvoor men de groepswaarden mag gebruiken. De instelling moet dergelijke vorderingen behandelen onder de

categorie genoemd in **artikel 3:5 eerste lid, onderdeel c** (vorderingen op ondernemingen) en de waarden voor de inputvariabelen bepalen op individuele basis.

In het kader van de retailportfolio wordt in **artikel 3:10, tweede lid**, nader ingegaan op de eisen die aan de behandeling van revolverende kredieten worden gesteld. Deze eisen zijn tweeledig. Enerzijds worden er eisen gesteld aan de aard van de individuele vorderingen zelf: alleen aan natuurlijke personen (vorderingen op kleine of middelgrote onderneming kwalificeren niet), revolverend, zonder zekerheden en direct opzegbaar en niet groter dan €100 000. Onbenutte kredietlijnen mogen worden aangemerkt als kredietlijnen die onvoorwaardelijk kunnen worden opgezegd indien de instelling deze kredietlijnen krachtens de daaraan verbonden voorwaarden mag opzeggen in de mate dat dit toegestaan wordt door de wetgeving inzake consumentenbescherming en aanverwante wetgeving. Anderzijds worden er eisen gesteld aan de groep als geheel. Deze eisen zien met name op het feit dat het gebruik van de lage correlatiefactor van 0,04 in overeenstemming is met de onderliggende risico's van de subportefeuille. Een belangrijk aspect daarbij is de volatiliteit van de verliespercentages, met name in de lage PD-banden. De instelling zal dat moeten aantonen aan DNB. De behandeling als gekwalificeerde revolverende positie moet in overeenstemming zijn met de onderliggende risicokenmerken van de subportefeuille. De instelling zal de volatiliteit van de verliespercentages beoordelen van zowel alle gekwalificeerde revolverende subportefeuilles afzonderlijk als de geaggregeerde gekwalificeerde revolverende portefeuille en deze volatiliteit relateren aan die van de andere subcategorieën van de retailportefeuille. Indien een revolverende vordering niet aan deze eisen voldoet, moet de vordering worden opgenomen onder overige vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote partijen.

In **artikel 3:11** wordt aangegeven dat naast aandelen ook andere posities dan direct aandelenkapitaal worden ondergebracht in de aandelencategorie. Dit betreffen indirecte posities in aandelen, zoals aandelenderivaten, maar ook schuldposities die de economische substantie van aandelen herbergen, zoals vorderingen die zover zijn achtergesteld dat zij in economische zin als aandelen kunnen worden beschouwd, dit betreft bijvoorbeeld de zogenaamde Tier-1 schuldinstrumenten uitgegeven door andere instellingen. Ook vorderingen die niet zijn achtergesteld, maar waarbij de economische karakteristieken gelijk zijn aan die van aandelen moeten worden opgenomen in de aandelencategorie. Hierbij valt te denken aan schuldinstrumenten waarvan de uitbetaling eeuwigdurend kan worden uitgesteld ("perpetuele leningen") en schuldinstrumenten die worden uitbetaald in, een al dan niet vooraf vaststaand aantal, aandelen ("convertibles") waarbij de conversievoorwaarden van de "convertibles" en de marktomstandigheden een rol spelen bij de vraag of de schuldinstrumenten als aandelen moeten worden gezien.

Toelichting bij artikel 3:12

De instellingen die IRB toepassen hebben de mogelijkheid om hun vorderingen op overheden en/of vorderingen op instellingen buiten IRB te houden en onder de Standaardbenadering te behandelen. Om gebruik te maken van deze mogelijkheid moet expliciet toestemming worden gevraagd. Om te voorkomen dat instellingen die opteren voor IRB grote delen van hun risico's buiten IRB houden worden op basis van de Richtlijn twee strikte voorwaarden gesteld aan deze toestemming. Ten eerste moet het aantal materiële tegenpartijen beperkt zijn en ten tweede moet het voor de instelling te belastend zijn om voor deze tegenpartijen een ratingsysteem in te voeren

De invulling van de subjectieve begrippen 'beperkt', 'materiële' en 'te belastend', is afhankelijk van het te beoordelen geval, maar deze mogelijkheid is bedoeld voor kleine, stabiele

portefeuilles met slechts enkele tegenpartijen, waar de ontwikkeling van een risicogevoelig risicomanagement-raamwerk onrendabel is. Om toch enige mate van risicogevoeligheid te introduceren wordt vereist dat de tegenpartijen beschikken over een externe rating.

Het toestaan van het gebruik van de Standaardbenadering voor vorderingen op overheden en/of vorderingen op instellingen zal worden beoordeeld op het hoogste geconsolideerde niveau van een instelling. DNB is niet voornemens om een specifieke aantal tegenpartijen te noemen, omdat dat naar haar oordeel niet aansluit bij de 'principle based' benadering van de Richtlijn. Indien er over de hele instelling genomen een beperkt aantal tegenpartijen zijn, dan mogen ze onder de Standaardbenadering worden behandeld. Is dit niet het geval, dan moet de instelling een IRB-systeem ontwikkelen en de categorie onder IRB brengen.

Aangezien een volledige uitrol van IRB in de gehele instelling te prefereren is boven een fragmentarische toepassing van IRB, zal een toestemming slechts in uitzonderlijke gevallen worden gegeven.

Toelichting bij artikel 3:13 tot en met 3:14

De mogelijkheid bestaat om niet-materiële bedrijfsactiviteiten c.q. categorieën vorderingen buiten IRB te houden. Om gebruik te maken van deze mogelijkheid moet expliciet toestemming worden gevraagd. Deze mogelijkheid heeft grote invloed op de mate van uitrol van IRB binnen een instelling. DNB acht het dan ook van belang om het gebruik van deze mogelijkheid te toetsen aan een aantal criteria en daaraan een aantal voorwaarden te verbinden.

Bij de invulling van deze mogelijkheid wordt ervan uitgegaan dat IRB volledig wordt uitgerold over de instelling. DNB gaat er vanuit dat een instelling die opteert voor IRB, IRB volledig zal uitrollen, tenzij de instelling aantoont dat een specifiek bedrijfsonderdeel of een categorie vorderingen genoemd in **artikel 3:5, eerste lid** niet materieel is. Het ligt voor de hand materialiteit in eerste instantie te bepalen op basis van een percentage van de risicogewogen posten volgens de Standaardbenadering. Dit is echter niet het enige kenmerk dat in de beoordeling moet worden betrokken. Andere kenmerken die duiden op relevantie zijn intern toegewezen kapitaal, een schatting van de risicogewichten volgens IRB, voorzieningen voor kredietverliezen en het aandeel van de niet onder IRB gebrachte vorderingen in de totale netto (rente)baten. Uitzondering hierop is de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel e**, waarvoor de bepaling van materialiteit reeds in de Richtlijn is vastgelegd.

De in **artikel 3:13, tweede lid, onderdeel b** genoemde grens van 15% wordt bepaald exclusief de anderszins buiten IRB gehouden vorderingen, zoals immateriële posities in aandelen, waarvoor in **de Wet/AmvB** op basis van de Richtlijn een separate vrijstelling geldt als de posities kleiner zijn dan 10% van het toetsingsvermogen van de instelling. Het is de verhouding tussen de RWA van de vorderingen die op basis van deze vrijstelling buiten IRB blijven (teller) en de RWA van alle andere vorderingen, voor zover niet op een andere manier van IRB vrijgesteld (noemer). Dit percentage zal op het niveau van de gehele instelling worden bepaald en niet per bedrijfsonderdeel of categorie. Het is niet de bedoeling dat een instelling deze 15% omgekeerd interpreteert, ofwel dat slechts 85% van de naar risicogewogen activa onder IRB hoeft te worden gebracht. Het streven is 100%, maar in bepaalde gevallen kan een deel van de activa buiten IRB blijven. Tevens is het niet de bedoeling dat instellingen deze 15% aangrijpen om één of enkele grotere onderdelen buiten IRB te houden. De mogelijkheid is bedoeld voor verschillende kleinere bedrijfsonderdelen van de instelling, waarvoor het ontwikkelen en implementeren van een IRB systeem dat voldoet aan de eisen van deze regeling niet, of slechts tegen onevenredige implementatielasten mogelijk is.

Om te voorkomen dat een instelling haar organisatie gaat opknippen in een groot aantal 'niet-significante' bedrijfsonderdelen, zal de definitie van bedrijfsonderdeel moeten aansluiten op de definities die in het risicomanagement van de instelling gebruikelijk zijn. Indicatoren voor bedrijfsonderdelen zouden kunnen zijn: Raroc, bonussystematiek, geïntegreerd management, verantwoordelijkheid bij één manager. Dit aspect zal expliciet aandacht krijgen als een beroep wordt gedaan op de vrijstelling op basis van materialiteit.

In **artikel 3:13, derde lid**, wordt aangegeven dat binnen een bedrijfsonderdeel IRB in principe volledig moet worden geïmplementeerd. Ondanks dit principe, erkent DNB dat er ruimte moet zijn voor een ruime benadering van de term 'bedrijfsonderdeel'. Het ontbreken van een nadere invulling in Bazel en de EU laat deze insteek ook toe. Een ongeclausuleerde toepassing van de mogelijkheid om vorderingen op basis van materialiteit buiten IRB te houden, zet de deur naar kapitaalarbitering open en is derhalve vanuit de optiek van DNB niet gewenst. DNB zal derhalve in eerste instantie een volledige uitrol binnen een bedrijfsonderdeel verwachten, maar van dit principe kan worden afgeweken als een bank kan aantonen dat dit onevenredig veel lasten met zich meebrengt en als tevens wordt aangetoond dat er geen sprake is van kapitaalarbitering.

Materialiteit is geen statisch gegeven, derhalve kan het voor komen dat vorderingen die in eerste instantie buiten IRB blijven op basis van materialiteit op een later tijdstip toch onder IRB moeten worden gebracht. Derhalve wordt in **artikel 3:14**, vereist dat instellingen ook over de delen van hun portefeuille die buiten IRB blijven op basis van materialiteit, bepaalde IRB relevante gegevens verzamelen. Voordeel van dergelijke eisen is dat instellingen bewust IRB voorbereiden voor delen van de portefeuille die nu nog vrijgesteld zijn maar in de toekomst misschien onder IRB gebracht moeten worden. Tevens bevordert deze eis een zo breed mogelijke toepassing van IRB binnen een instelling. IRB relevante gegevens betreffen gegevens met betrekking tot gerealiseerde wanbetalingen, LGD's en omrekeningsfactoren. Om die gegevens te kunnen verzamelen moeten instellingen voor die onderdelen een definitie van default hebben opgesteld die in overeenstemming is met de IRB definitie. Als alternatief voor de verzameling van de voor de IRB relevante gegevens, gebaseerd op **artikel 3:14, tweede lid** kan een instelling permanent de voor de IRB relevante gegevens verzamelen voor grotere onderdelen ten aanzien waarvan toestemming is verleend op basis van **artikel 3:13**. Bij de term 'grotere onderdelen' moet daarbij worden gedacht aan bijvoorbeeld een deelportefeuille van 5% of meer.

Toelichting bij artikel 3:15

De invoering van Bazel II heeft tot gevolg dat de kapitaalseisen risicogevoeliger worden. De risicogevoeligheid hangt af van de toe te passen benadering, waarbij de geavanceerde IRB de meest risicogevoelige is. In de geavanceerde IRB krijgen lage risico's een lagere weging en hoge risico's een hogere weging dan bijvoorbeeld in de Standaardbenadering. In geval een instelling in zijn geheel één bepaalde benadering toepast, is dit geen bezwaar: gemiddeld genomen is de kapitaalshoeveelheid in verhouding met de aanwezige risico's. Echter, indien een instelling verschillende benaderingen naast elkaar gebruikt moet vanuit prudentieel oogpunt worden voorkomen dat de instelling haar kapitaal probeert te minimaliseren door zoveel mogelijk lage risico's onder IRB te behandelen en zoveel mogelijk hoge risico's onder de Standaardbenadering. Een instelling zou dit met name kunnen doen door intra-concern transacties. Het is niet de bedoeling om intra-concern transacties tussen onderdelen die gebruikmaken van verschillende benaderingen te verbieden, dat zou een te grote negatieve uitwerking hebben op de normale bedrijfsvoering van instellingen. Het is echter wel van

belang dat instellingen strikte procedures hebben rond intra-concern transacties en dat de achtergrond van intra-concern transacties wordt gedocumenteerd, zodat kan worden vastgesteld dat intra-concerntransacties niet zijn ingegeven door redenen van kapitaalsarbitrage.

Toelichting bij artikel 3:16 tot en met 3:19

Als een instelling IRB wil gaan toepassen is de verwachting dat zij dit doet voor haar gehele bedrijf, tenzij vorderingen expliciet zijn vrijgesteld van IRB. Echter, instellingen krijgen de mogelijkheid om IRB gefaseerd in te voeren. In **artikel 3:16 tot en met 3:19** wordt aangegeven onder welke voorwaarden een dergelijke gefaseerde uitrol wordt toegestaan.

In **artikel 3:16** wordt aangegeven dat een instelling die van deze mogelijkheid gebruik gaat maken, voorafgaande aan de uitrol van IRB een plan moet op te stellen waarin zij aangeeft op welke wijze de instelling IRB binnen de gehele organisatie zal gaan uitrollen. In het uitrolplan wordt aangegeven voor welke bedrijfsonderdelen op welk moment de kapitaalseisen op basis van IRB zullen worden berekend. Tevens geeft het uitrolplan op hoofdlijnen aan welke activiteiten de instelling in een specifiek bedrijfsonderdeel nog moet uitvoeren om te kunnen overgaan tot het berekenen van de kapitaalseisen op basis van IRB. Conform de Richtlijn zal de toezichthouder het uitrolplan moeten goedkeuren. Het beoordelen van het uitrolplan van een instelling zal per definitie een case-by-case benadering vergen.

Als de instelling van mening is dat de uitrol in een specifiek bedrijfsonderdeel of categorie is voltooid, moet zij expliciet goedkeuring krijgen van DNB om de kapitaalseisen voor dat specifieke onderdeel op basis van IRB te mogen berekenen. Hiertoe zal de instelling naast een formeel verzoek ook actuele informatie ten aanzien van de kapitaalsimpact en de Eigen beoordeling, zoals bedoeld in **artikel 3:3, eerste lid, onderdeel d en e**, moeten overleggen. Het is evident dat daarbij dezelfde eisen gelden als voor de andere onderdelen die al onder IRB zijn gebracht.

Gezien het feit dat het uitrollen van IRB een belangrijke en complexe aangelegenheid zal zijn is het van belang dat de instelling de uitrol projectmatig beheerst en vanaf een hoog managementniveau binnen de instelling aanstuurt. Een uitrolplan zal nauwkeurig en realistisch moeten zijn en op basis van het plan, de projectstructuur en de beoogde inzet van mensen en middelen moet de verwachting gerechtvaardigd zijn dat de instelling binnen de in **artikel 3:17** genoemde periode van drie jaar de uitrol kan voltooien. Een instelling kan er ook voor kiezen om via Basis IRB door te ontwikkelen naar Geavanceerd IRB. In die tweede stap heeft de instelling wederom een maximale periode van drie jaar om van de ene naar de andere benadering te komen. Echter, een instelling die begint in de Basis IRB kan pas door ontwikkelen naar geavanceerd IRB als zij de uitrol van Basis IRB volledig heeft voltooid. De bepalingen hebben niet tot gevolg dat een instelling die er voor kiest om direct Geavanceerd IRB toe te passen, een uitrolperiode van zes jaar heeft.

Een andere belangrijk uitgangspunt bij het beoordelen van een uitrolplan is dat de snelheid en volledigheid van de uitrol van IRB niet uitsluitend worden bepaald door motieven ten aanzien van het kapitaalsbeslag. Zoals aangegeven in **artikel 3:17, eerste lid, onderdeel e**, is tijdens de uitrolperiode **Pilaar 2** onverkort van toepassing. Een te laag kapitaalniveau, als gevolg van een vertraagde uitrol, kan door DNB worden hersteld door middel van een aanvullende kapitaaleis.

Om te voorkomen dat binnen die periode een hele snelle uitrol over 'low risk' bedrijfsonderdelen (met potentieel veel kapitaalsverlichting) wordt gecombineerd met een onnodig langzame uitrol over 'high risk' bedrijfsonderdelen (met potentieel veel kapitaalsverzwaring), zijn in **artikel 3:17, tweede en derde lid** twee bepalingen opgenomen die

direct volgen uit de Bazelse afspraken. Daarnaast zal DNB onder andere beoordelen of er een bepaalde regelmaat en tempo in de uitrol wordt nagestreefd, welke onderbouwd is vanuit risico management en operationeel oogpunt.

In **artikel 3:18** wordt aangegeven dat instellingen voor al hun vorderingen waarover zij op basis van het uitrolplan IRB willen gaan toepassen, vanaf het moment van de start van de uitrol ten minste gegevens verzamelen die relevant zijn voor de toepassing van IRB. Dit bevordert een uitrol binnen drie jaar en stimuleert risicogebaseerd management. Daarnaast zijn de eisen aan de datahistorie oplopend: om ultimo 2009 aan datavereisten te voldoen moeten banken die Basis IRB toepassen niet 2 maar 5 jaar data hebben. Banken die Geavanceerd IRB toepassen moeten altijd 5 jaar PD-data hebben en 7 jaar voor LGD- en omrekeningsfactor-data, met uitzondering van de vorderingen in categorie d., zoals genoemd in artikel 3 lid 1. Het genoemde vereiste zorgt ervoor dat een deel van deze data interne data is (en dus relevanter voor de situatie van de specifieke bank). Deze eis impliceert dat een instelling bij de start van de uitrol van IRB voor alle bedrijfsonderdelen en categorieën vorderingen waarover men wil uitrollen, een compliant definitie van wanbetaling moet hebben evenals een systeem om wanbetaling, LGD en omrekeningsfactoren te bepalen en vast te leggen.

Het publiceren van vergelijkende cijfers tijdens de gefaseerde uitrol is geregeld in **artikel 3:18, tweede lid**. In situaties waarin na de uitrolperiode toch een uitbreiding van de toepassing van IRB plaatsvindt, wordt door middel van dit lid, gewaarborgd dat de instelling ook dan vergelijkende cijfers publiceert.

In **artikel 3:19** wordt aangegeven dat de feitelijke uitrol kan worden beïnvloed door toekomstige gebeurtenissen zoals wijzigingen in het risicoprofiel van de bestaande vorderingen c.q. markten de ontwikkeling van nieuwe markten, het aangaan van fusies en het doen van overnames. Hiervan dient de instelling DNB onverwijld te informeren.

Toelichting op artikel 3:20 tot en met 3:22

Zoals aangegeven in **artikel 3:5** worden in de IRB alle vorderingen onderverdeeld in verschillende categorieën. Voor deze categorieën gelden verschillende risicocurves. In **artikel 3:20** wordt aangegeven in welke artikelen deze risicocurves zijn opgenomen.

Een specifiek aspect bij de bepaling van de risicogewogen posten is de behandeling van gekochte kortlopende handelsvorderingen. Voor deze vorderingen moeten ten eerste risicogewogen posten worden berekend voor het kredietrisico (het risico dat de onderliggende debiteuren niet willen of kunnen betalen). Afhankelijk van de uiteindelijke debiteur van de handelsvordering, worden deze vorderingen ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel c**, (vorderingen op ondernemingen) dan wel in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d**, (vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen). Naast risicogewogen posten voor het kredietrisico moeten ook risicogewogen posten worden berekend voor het verwateringsrisico dat met dergelijke vorderingen gepaard gaat (het risico dat de onderliggende debiteuren het volle bedrag niet hoeven te betalen). Het verwateringsrisico betreft feitelijk niet direct een kredietrisico. Het betreft het risico dat een kortlopende handelsvordering afneemt door geldelijke of niet-geldelijke crediteringen aan de debiteur, zoals bij voorbeeld kortingen bij snelle betaling of kortingen bij afwijkende kwaliteit of zelfs retounering van goederen. Deze twee specifieke aspecten hebben een enigszins afwijkende behandeling, welke steeds in specifieke artikelen wordt aangegeven.

Gesecuritiseerde vorderingen en de vorderingen die zijn ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, lid 1, onderdeel f**, (securitisatieposities) worden niet volgens de

voorschriften van **dit hoofdstuk** behandeld, maar zijn onderworpen aan de voorschriften van het **hoofdstuk securitisatie**.

In **artikel 3:21** wordt aangegeven dat voor de berekening van de risicogewogen posten wordt uitgegaan van de inputparameters die gelden voor de desbetreffende vordering. De inputparameters zijn de kans op wanbetaling (PD), het verlies bij wanbetaling (LGD), de looptijd (M) en de omvang van de vordering. Deze inputparameters worden bepaald op basis de voorschriften in **afdeling 3.4, 3.5 en 3.6**. Op het gebruik van deze inputparameters zijn twee uitzonderingen. De eerste betreft de behandeling van posities in aandelen. Voor de bepaling van de risicogewogen posten voor aandelen zijn drie methoden beschikbaar, namelijk de PD/LGD-benadering, de eenvoudige risicogewichtenbenadering en de methode waarbij instellingen een interne-modellenbenadering toepassen. De twee laatstgenoemde methoden gaan niet uit van reeds eerder genoemde inputparameters om de risicogewogen posten voor aandelen te bepalen. Ook voor vorderingen ondergebracht in de subcategorieën genoemd in **artikel 3:8** is er een methode beschikbaar die niet uitgaat van al de genoemde input parameters. Dit betreft de zogenaamde 'Supervisory Slotting', waarbij instellingen voor vorderingen uit deze subcategorie, aan de hand van specifieke criteria eenvoudige risicogewichten kunnen toewijzen aan de vorderingen.

Artikel 3:22 gaat in op het verschil tussen Basis IRB en Geavanceerd IRB. Voor zowel Basis IRB als Geavanceerd IRB geldt dat instellingen zelf voor alle vorderingen een raming van de kans op wanbetaling (PD) moeten opstellen. Ook geldt dat voor zowel Basis IRB als Geavanceerd IRB instellingen voor de vorderingen ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d**, (vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen) eigen ramingen moeten opstellen van het verlies bij wanbetaling (LGD) en de omrekeningsfactoren voor de bepaling van de Omvang van de vordering. Het verschil tussen Basis IRB en Geavanceerd IRB komt feitelijk tot uitdrukking in de toepassing van IRB op vorderingen in de categorieën genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdelen a, b en c**, (de vorderingen op centrale overheden en centrale banken, vorderingen op instellingen en vorderingen op ondernemingen). Instellingen die Basis IRB toepassen gebruiken voor het bepalen van het verlies bij wanbetaling (LGD) en de omrekeningsfactoren voor de bepaling van de Omvang van de vordering, de waarden die in deze regeling worden voorgeschreven. Instellingen die Geavanceerd IRB toepassen moeten ook voor deze inputparameters eigen ramingen opstellen.

Toelichting op artikel 3:23

Voor de bepaling van de kapitaalisen is naast de berekening van de risicogewogen posten ook de bepaling van de verwachte verliesposten relevant. Een instelling moet alle verwachte verliesposten bij elkaar optellen en aftrekken van de met deze posten samenhangende waardeaanpassingen en voorzieningen. Op basis van **artikel 57 onderdeel q van CRD** wordt voor de solvabiliteitstoetsing een negatieve uitkomst afgetrokken van het toetsingsvermogen van de instelling. De exacte methodiek om de verwachte verliespost te berekenen is afhankelijk van de categorie waarin de vordering is opgenomen. **Artikel 3:23** verwijst door naar de specifieke artikelen. Voor vorderingen op centrale overheden & centrale banken, vorderingen op instellingen, vorderingen op ondernemingen en vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen wordt de methodiek beschreven in **artikel 3:39 en 3:40**. Voor vorderingen die in de categorie posities in aandelen zijn ondergebracht worden de verwachte verliesposten bepaald conform **artikel 3:41**. De verwachte verliesposten voor het verwateringsrisico van gekochte kortlopende handelsvorderingen wordt beschreven in **artikel 3:42**. Net als voor de risicogewogen posten worden voor securitisatieposities de verwachte

verliesposten bepaald conform **het hoofdstuk securitisatie** en niet via **dit hoofdstuk**. De verwachte verliespost van overige activa die geen kredietverplichtingen zijn is nul.

Toelichting op artikel 3:24

Artikel 3:24 gaat in op de formules om de risicogewogen posten te bepalen. Voor vorderingen uit de categorieën centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen gelden dezelfde IRB-formules. Deze IRB-formules worden gegeven in **bijlage 5**. De IRB-formules zijn gebaseerd op het zogenaamde Asymptotic Single Risk Factor model. In dat model wordt, op basis van bepaalde aannames en met inachtneming van de risicokarakteristieken van de instellingsspecifieke portefeuille de omvang van het verlies bepaald in een situatie die naar verwachting met een kans van 1 op 1000 kan voorkomen. Dat verlies wordt vertaald in een risicogewicht en dat risicogewicht leidt vervolgens tot de risicogewogen post.

Op basis van de PD van de vordering wordt eerst een correlatiefactor berekend, die varieert voor de categorieën centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen van 0,12 bij een hoge PD tot 0,24 bij een lage PD. Ratio achter deze PD-afhankelijke variatie van de correlatiefactor is dat bij lage kredietwaardigheid (hoge PD's) er vooral sprake is van idiosyncratisch kredietrisico en derhalve een lage onderlinge samenhang van de kredietrisico's. Bij vorderingen met een hoge kredietwaardigheid is er juist sprake van grote onderlinge samenhang van de kredietrisico's en derhalve een hoge correlatie.

Vervolgens wordt een looptijdsfactor berekend. Deze looptijdsfactor heeft tot doel de risicogewogen post te verhogen naarmate de looptijd van de vordering langer is. Dit weerspiegelt het risico van een verandering van de kredietwaardigheid gedurende de periode waarvoor de kapitaalseisen worden berekend (het zogenaamde migratie-risico). Dat is hoger voor vorderingen die langer lopen. De looptijdsfactor kent een dalend verloop ten opzichte van PD. Dat geeft weer dat de impact van het risico op verlaging van de kredietwaardigheid gedurende de looptijd voor vorderingen die een lagere kredietwaardigheid hebben minder groot is dan voor vorderingen die een hoge kredietwaardigheid hebben.

De formule voor het risicogewicht bestaat uit vier delen. In het eerste deel:

$$LGD * N\{(1-R)^{0,5} * G(PD) + (R/(1-R))^{0,5} * G(0,999)\}$$
 wordt op basis van de PD en LGD van de vordering een potentieel verlies berekend dat hoort bij de grens van het 99,9%-betrouwbaarheidsinterval, dat komt overeen met een verlies in een situatie die statistisch gezien één op de duizend keer voorkomt. In het tweede deel: $-PD * LGD$ wordt dit potentiële verlies gecorrigeerd voor het verwachte verlies onder de huidige omstandigheden, zodat de risicogewichten, en derhalve de kapitaalseisen, alleen worden gebaseerd op het 'onverwachte verlies', zijnde dat deel van het potentiële verlies dat uitgaat boven het huidige reeds verwachte verlies. In het derde deel: $(1-1,5*b)^l * (1+(M-2,5)*b)$ wordt het risicogewicht verhoogd om het *downgrade*-risico mee te nemen. Ten slotte worden er in het laatste deel: $*12,5*1,06$ nog twee factoren toegepast waarbij de eerste tot doel heeft om van kapitaalseisen te komen tot risicogewichten. De tweede factor is de multiplier, die zo is gekozen dat het totale kapitaalsniveau in het bancaire systeem naar verwachting stabiel blijft.

De risicogewogen post voor een vordering wordt bepaald door de omvang van de vordering te vermenigvuldigen met het risicogewicht dat bij een bepaalde vordering hoort. Er zijn twee specifieke gevallen waarin de IRB-formules wiskundig niet werken. Dat is wanneer PD gelijk is aan 0 en wanneer PD gelijk is aan 1. In beide gevallen leiden de formules niet tot een uitkomst. Daarom is bepaald dat voor een PD van nul (hetgeen alleen kan voorkomen bij vorderingen op de overheid) het risicogewicht nul is. Immers, er is geen kans op wanbetaling. Bij een PD

van 1 zijn er twee mogelijkheden, afhankelijk van de vorm van IRB die wordt toegepast. Indien een instelling Basis IRB toepast dan is het risicogewicht nul. Ratio hierachter is dat in geval van wanbetaling er voor die specifieke vordering geen onzekerheid meer is over het mogelijke verlies, immers dat verlies heeft zich al voor gedaan. Past een instelling Geavanceerd IRB toe, dan is het risicogewicht nul, tenzij de zogenaamde "beste schatting van het verwachte verlies in geval van wanbetaling onder de huidige omstandigheden" (de EL_{BE}) zoals bepaald conform de voorschriften in lid 8 van artikel 3:85) hoger is dan de LGD. In dat laatste geval is het risicogewicht 12,5 keer het verschil tussen de LGD en de EL_{BE} , ofwel, moet men het volledige verschil in kapitaal aanhouden.

Lid 2 bepaalt dat voor vorderingen op ondernemingen die een omzet hebben tot maximaal € 50 miljoen en zijn opgenomen in de categorie ondernemingen instellingen gebruik mogen maken van een aangepaste correlatie formule. In deze formule varieert de correlatiefactor niet alleen met de PD, maar ook met de omvang van de totale jaaromzet van de geconsolideerde groep waarvan de onderneming deel uitmaakt. Waar omzet geen relevante indicator is voor de omvang, bijvoorbeeld bij een startende onderneming, dient de totale activa als indicator te worden gebruikt. Voor deze ondernemingen varieert de correlatie van 0,08 voor een hoge PD tot 0,20 bij een lage PD, afhankelijk van de omvang van de onderneming. Deze aangepaste correlatieformule is bedoeld voor kleine ondernemingen en niet voor kredietverlening aan grote ondernemingen. Het idee hierachter is dat de kredietrisico's van kleine ondernemingen minder onderlinge samenhang vertonen dan de kredietrisico's van grote ondernemingen. Om kapitaalsarbitrage te voorkomen waarbij bijvoorbeeld kredietverlening aan grote ondernemingen wordt gestructureerd als vorderingen op special purpose vehikels die een omzet of activa hebben die lager is dan € 50 miljoen, worden vorderingen waarbij gebruik wordt gemaakt van special purpose constructies uitgesloten van het gebruik van de aangepaste correlatieformule.

Toelichting op artikel 3:25

Artikel 3:25 behandelt de berekening van de risico gewogen posten aan de hand van de zogenaamde *supervisory slotting* methode voor vorderingen uit hoofde van gespecialiseerde kredietverlening. Voor dit type vordering is een speciale methode ontwikkeld die, net als in de Standaardbenadering risicogewichten toekent aan vorderingen op basis van een aantal risicokenmerken. Reden hiervoor is dat bij de ontwikkeling van het Bazelse Raamwerk bleek dat instellingen met name bij dit type vordering problemen hadden om eigen ramingen op te stellen van PD, LGD en Omvang van de post.

Om de *supervisory slotting* methode voor vorderingen uit hoofde van gespecialiseerde kredietverlening te kunnen toepassen maken instellingen voor de vorderingen in deze subcategorie onderscheid in projectfinanciering, objectfinanciering, grondstofhandelsfinanciering en financiering van inkomsten genererend vastgoed. Het kan voorkomen dat een vordering wel is ingedeeld in de subcategorie gespecialiseerde kredietverlening omdat de vordering voldoet aan de voorwaarden, maar niet valt binnen de definities van de genoemde soorten gespecialiseerde kredietverlening. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als er een project wordt gefinancierd waarbij er geen fysieke activa zijn, maar toch aan de overige voorwaarden wordt voldaan. In dat geval wordt de vordering voor de toepassing van IRB beschouwd als projectfinanciering.

De *supervisory slotting* methode moet worden toegepast per onderdeel van de subcategorie en mag derhalve niet per vordering worden toegepast. Het kan dus zijn dat een instelling bijvoorbeeld voor projectfinanciering en objectfinanciering gebruik maakt van de gewone IRB-

methodiek en voor grondstofhandelsfinanciering en de financiering van inkomsten genererend vastgoed de *supervisory slotting* methode toepast.

Als de resterende looptijd 2,5 jaar of meer is, maar de kenmerken van de vordering substantieel positiever zijn dan normaal voor die categorie, mag de instelling de toe te kennen risicogewichten in categorie 1 en 2 verlagen tot respectievelijk 50% en 75% lening. Daarmee komen de risicogewichten voor deze twee categorieën overeen met de risicogewichten voor leningen die een looptijd hebben van korter dan 2,5 jaar.

In **het derde lid** wordt aangegeven dat instellingen bij de toekenning van de risicogewichten aan de hand van een viertal criteria moeten beoordelen of de kredietkwaliteit van de post 'sterk', 'goed', 'voldoende' of 'zwak' is. De beoordelingscriteria zijn financiële draagkracht, politieke en juridische omgeving, kenmerken van de transactie of activa en de draagkracht van de sponsor en ontwikkelaar, met inbegrip van enigerlei inkomstenstroom uit hoofde van een publiek-privaat partnerschap of garantiepakket. Binnen het Bazels raamwerk is een nadere invulling van deze criteria beschikbaar, welke in de tabel in bijlage 1 bij deze toelichting is opgenomen. Conform de afspraken binnen het Committee of European Banking Supervisors geeft DNB deze criteria als richtlijn voor de door de instellingen te kiezen operationalisering van de in **artikel 3:25** opgenomen beoordelingscriteria. In de tabel wordt aangegeven welke aspecten voor instellingen van belang zijn en wat de kenmerken van deze aspecten zouden moeten zijn om tot een oordeel van 'sterk', 'goed', 'voldoende' en 'zwak' te kunnen komen. Voor de verschillende onderdelen worden verschillende beoordelingsaspecten gegeven voor de verschillende factoren. Deze aspecten sluiten aan bij de aard van de leningen en de risicomangementpraktijk van instellingen. Zo moet bijvoorbeeld bij projectfinanciering de factor financiële draagkracht onder andere worden beoordeeld aan de hand van de marktcondities zoals het aantal aanbieders en de comparatieve voordelen van de kredietnemer ten opzichte van de concurrenten. Bij grondstoffenhandelsfinanciering wordt bij de factor financiële draagkracht met name gekeken naar de mate van over-collateralisatie.

Toelichting op artikel 3:26

Als een instelling kortlopende handelsvorderingen heeft gekocht van derden, bijvoorbeeld door factoringactiviteiten, wordt het kredietrisico met name bepaald door de kredietwaardigheid van de onderliggende handelsdebiteuren die in de gekochte pool van handelsvorderingen zijn opgenomen. De risicogewogen posten voor dergelijke pools van gekochte kortlopende handelsvorderingen worden derhalve bepaald op basis van de karakteristieken van de onderliggende handelsdebiteuren. Hiertoe dient de instelling te voldoen aan een aantal minimum vereisten die genoemd worden in **artikel 3:88**. Deze vereisten richten zich onder meer op het zekerstellen van de effectieve eigendom en beschikkingsmacht over de overdracht van de contanten die uit hoofde van de vorderingen worden ontvangen en de effectieve bewaking van het kredietrisico in de pool.

De onderliggende handelsdebiteuren kunnen tegenpartijen zijn die worden ondergebracht in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel c** (ondernemingen) of in de categorie genoemd in **artikel 3:5, eerste lid, onderdeel d** (particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen). In het geval van ondernemingen worden de risicoparameters in principe bepaald op individueel niveau van de debiteur (*bottom-up*) in overeenstemming met de vereisten in **afdeling 3.6** voor risicokwantificering van vorderingen op ondernemingen. Echter, als de *bottom-up* bepaling voor de instelling te belastend zou zijn, bij voorbeeld als de aankoop van de pool van gekochte handelsvorderingen meer een tijdelijk karakter heeft, ter voorbereiding van een securitisatie, mag de instelling gebruik maken van de *top-down*

benadering, waarbij de risicoparameters, in overeenstemming met **artikel 3:47** en de vereisten in **afdeling 3.6** voor de risicokwantificering van vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen, worden bepaald op basis van de pool als geheel. Hiertoe moet de pool van handelsvorderingen wel voldoen aan dezelfde voorwaarden als gelden voor gekochte handelsvorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen en mag geen enkele handelsvordering in de pool groter zijn dan €100.000. Om te bepalen of in dat geval ook nog de aangepaste correlatieformule mag worden gebruikt, moet de instelling kijken naar de gewogen gemiddelde omzet van de ondernemingen in de onderliggende pool.

Het kan bij gekochte kortlopende handelsvorderingen voorkomen dat de verkopende partij kredietprotectie verstrekt. Dat kan in verschillende vormen, zoals een verkoopprijs die lager is dan de nominale waarde van de vorderingen (disagio) of in de vorm van andere zekerheden die de instelling beschermen tegen de eerste verliezen uit de pool. In tegenstelling tot de normale behandeling conform de bepalingen van dit hoofdstuk mogen deze posities ook worden behandeld als eerste-verliesposities conform de bepalingen van **het hoofdstuk securitisatie**.

Toelichting op artikel 3:27

De bepaling van de risicogewogen posten voor verkochte kredietderivaten die gelijktijdig protectie bieden op meerdere vorderingen, en na in het contract opgenomen een specifiek aantal wanbetalingen tot uitbetaling komen (zogenaamde *basket*-producten) wordt beschreven in **artikel 3:27**. Het eerste lid bepaalt dat indien het product een kredietbeoordeling heeft van een EKBI, de risicogewichten van **het hoofdstuk securitisatie** moeten worden toegepast.

Indien er geen kredietbeoordeling van een EKBI beschikbaar is moet de instelling de risicogewogen post zelf bepalen. Daartoe moet men eerst van alle vorderingen onder het contract de risicogewogen post bepalen en deze rangschikken op grootte. Vervolgens laat men het n-1 aantal vorderingen met de laagste risicogewogen posten buiten beschouwing en telt men de risicogewogen posten van de overgebleven vorderingen bij elkaar op. Ter illustratie een voorbeeld: in geval van een kredietderivaat dat protectie biedt voor bijvoorbeeld 25 vorderingen waarbij met de 5e wanbetaling het contract tot uitbetaling komt, moet dus eerst voor alle 25 vorderingen de risicogewogen post worden bepaald. Dan worden de 4 laagste risicogewogen posten buiten beschouwing gelaten en worden de overige 21 risicogewogen posten bij elkaar opgeteld.

De som van de verwachte verliespost vermenigvuldigd met 12,5 en de op de hierboven beschreven wijze bepaalde risicogewogen post is gemaximeerd op het nominale bedrag van de door het kredietderivaat geboden protectie vermenigvuldigd met 12,5.

Toelichting op artikel 3:28

De bepaling van de risicogewogen posten voor vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen heeft de zelfde structuur en achtergrond als de bepaling van de risicogewogen posten voor centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen. Er zijn echter twee verschillen. Ten eerste zijn de correlatiefactoren verschillend, ten tweede wordt er geen rekening gehouden met het *downgrade*-risico.

Elk van de subcategorieën heeft een eigen correlatiefactor. De correlatiefactor van door onroerend goed gedekte vorderingen en die van gekwalificeerde revolverende vorderingen variëren niet met de PD en zijn respectievelijk 0,15 en 0,04. De correlatiefactor voor de overige

vorderingen die zijn ondergebracht in deze categorie is wel afhankelijk van de PD en varieert van 0,03 bij een hoge PD tot 0,16 bij een lage PD. Deze correlatiefactoren zijn een weerspiegeling van het feit dat de kredietrisico's van vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen in vergelijking tot vorderingen op bijvoorbeeld grote ondernemingen minder onderlinge samenhang vertonen. Binnen de categorie vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen vertonen de kredietrisico's van hypothecaire vorderingen de meeste samenhang en die van revolverende kredieten de minste.

Omdat bij de bepaling van de risicogewogen posten voor het kredietrisico van vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen geen rekening wordt gehouden met het risico dat de kredietwaardigheid afneemt gedurende de periode waarvoor de kapitaalseisen worden berekend (het zogenaamde *downgrade*-risico) hoeft de instellingen voor de bepaling van de risicogewogen posten geen berekeningen uit te voeren met betrekking tot de looptijd (M) of looptijdsaanpassing.

Opgemerkt wordt dat er geen specifiek voorschrift is ten aanzien van de situatie dat de PD gelijk is aan nul. Reden hiervoor is dat deze situatie per definitie niet kan voorkomen. De PD is namelijk minimaal 0,03. Voor de situatie dat de PD gelijk is aan 1 is wel een voorschrift gegeven. Dat komt overeen met de behandeling onder Geavanceerd IRB van vorderingen op centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen.

Toelichting op artikel 3:29

Zoals in de toelichting op [artikel 3:26](#) reeds aangegeven zijn er voor de bepaling van de risicogewogen posten voor het kredietrisico van een pool van gekochte handelsvorderingen specifieke bepalingen. Aangezien het kredietrisico met name wordt bepaald door de kredietwaardigheid van de onderliggende handelsdebiteuren die in de gekochte pool van handelsvorderingen zijn opgenomen, worden de risicogewogen posten voor dergelijke pools derhalve bepaald op basis van de karakteristieken van de onderliggende handelsdebiteuren.

Overeenkomstig de pools met zakelijke handelsvorderingen moet hiertoe voldaan worden aan de minimum vereisten die genoemd worden in [artikel 3:88](#). Deze vereisten zien onder meer op het zekerstellen van het effectieve eigendom en de beschikkingsmacht over de overdracht van de contanten die uit hoofde van de vorderingen worden ontvangen en de effectieve bewaking van het kredietrisico in de pool. Aanvullend gelden er voor pools met '*retail*'-handelsvorderingen nog voorwaarden die onder meer betrekking hebben op de oorspong van de vorderingen, de totstandkoming van de vorderingen en de spreiding binnen de pool. Deze aanvullende eisen zijn nodig om een juiste werking van de *top-down*-benadering mogelijk te maken. In de *top-down*-benadering worden de risicoparameters, in overeenstemming met de vereisten in [afdeling 3.6](#) voor de risicokwantificering van vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen, bepaald op basis van de pool van handelsvorderingen als geheel.

Net als bij zakelijke handelsvorderingen kan het voorkomen dat de verkopende partij kredietprotectie verstrekt op de pool met *retail*-handelsvorderingen. Ook hier mogen dan, in tegenstelling tot de normale behandeling conform de bepalingen van dit hoofdstuk, deze posities ook worden behandeld als eerste-verliesposities conform de bepalingen van [het hoofdstuk securitisatie](#)

In geval er sprake is van gemengde pools, moet de instelling de pool onderverdelen naar risicocurve of anders de risicogewichtenfunctie toepassen die de hoogste kapitaalseisen oplevert.

Toelichting op artikel 3:30

Voor de bepaling van de risicogewogen posten voor posities in aandelen zijn drie methoden beschikbaar de eenvoudige risicogewichtenbenadering, de methode waarbij instellingen een interne-modellenbenadering toepassen en de PD/LGD-benadering.

Uitzondering hierop zijn aandelenposities in ondernemingen die nevendiensten verrichten. Conform de definitie van de richtlijn is een onderneming die nevendiensten verricht een onderneming waarvan de hoofdactiviteit bestaat uit het bezit en het beheer van onroerend goed, het beheer van gegevensverwerkingsdiensten of een andere soortgelijke activiteit welke ten opzichte van de hoofdactiviteit van een of meer instellingen het karakter van een ondersteunende activiteit heeft. Dergelijke posities krijgen een eenvoudige risicogewicht van 100% toegewezen conform de behandeling van overige activa die geen kredietverplichtingen zijn. Het is van belang om de werking van dit artikel te beperken tot ondernemingen die ook daadwerkelijk als intern ondersteunende dienstverlener werken (al dan niet voor een groep van instellingen) en niet voor derden op een commerciële basis actief zijn. In dat geval bestaat er namelijk een hoger commercieel risico dat de lage weging van 100% niet rechtvaardigt.

Toelichting op artikel 3:31

De meest eenvoudige benadering voor de bepaling van de risicogewogen posten voor posities in aandelen is de eenvoudige risicogewichten benadering. Bij deze benadering wordt de risicogewogen post bepaald door de omvang van de vordering te vermenigvuldigen met een voorgeschreven risicogewicht. Er zijn drie risicogewichten: 190% voor posities in niet ter beurze verhandelde aandelen die zijn opgenomen in portefeuilles die voldoende zijn gespreid; 290% voor posities in ter beurze verhandelde aandelen en 370% voor alle overige posities in aandelen. Ten aanzien van het gebruik van het risicogewicht van 190% wordt opgemerkt dat dit risicogewicht met name is bedoeld voor zogenaamde venture capital portefeuilles. Via dergelijke portefeuilles investeren instellingen in een groot aantal kleine opstartende ondernemingen. Hoewel het risico van kleine opstartende ondernemingen op individuele basis hoger ligt dan reeds gevestigde ondernemingen, kan als gevolg van de spreiding van de portefeuille het risico over de hele portefeuille bekeken minder zijn. Om de 190% toe te kunnen passen moeten instellingen kunnen aantonen dat de verliezen in het verleden de toepassing van een lager risicogewicht rechtvaardigt. Is dat niet het geval dan is het risicogewicht van 370% van toepassing. Vanzelfsprekend is ook de use test onverminderd van toepassing.

In lid 2 van artikel 3:31 wordt aangegeven dat het risicogewicht mag worden bepaald op basis van de 'netto-positie'. Dit houdt in dat, indien er voor een specifieke long positie een tegengestelde shortpositie is aangegaan het risicogewicht mag worden bepaald op basis van de resulterende positie. De hedge moet wel uitdrukkelijk zijn aangemerkt en de resterende looptijd moet minimaal een jaar zijn. Indien er sprake is van looptijdsverschillen, dat wil zeggen dat de resterende looptijd van de als hedge aangemerkte positie korter is dan de resterende looptijd van de gehedgede positie, zijn de regels in hoofdstuk 4 CRM, afdeling 4.8 onverkort van toepassing, waarbij als additionele eis geldt dat de resterende looptijd van de als hedge aangemerkte positie nog minimaal een jaar dient te bedragen. Verder is aangegeven dat een short positie die niet als hedge is aangegaan moet worden behandeld alsof het een longpositie is.

Ten slotte wordt in **lid 4** aangegeven dat ook eventuele niet-volgestorte kredietprotectie, zijnde garanties en kredietderivaten, bij de bepaling van de risicogewogen posten voor posities in aandelen in aanmerking mag worden genomen. Hiervoor gelden dezelfde voorschriften als voor de bepaling van het risicolimiterende effect bij kredietvorderingen op basis van **hoofdstuk 4 Kredietrisicolimitering, afdeling 4.7**. Dit leidt tot de substitutie van het risicogewicht op basis van de **formule 9 in bijlage 5** door het risicogewicht van de protectiegever onder IRB. De instelling bepaalt dan de PD van de garantieverstrekker en bepaalt het risicogewicht voor deze gegarandeerde positie in aandelen op basis van de toepassing van de onder de PD/LGD benadering geldende waarden van LGD en M (zie **artikel 3:57**). De bij deze benadering geldende minimumwaarden van PD zijn ook van toepassing (zie **artikel 3:54**).

Toelichting op artikel 3:32

Bij het toepassen van de interne modellen benadering wordt uitgegaan van het toepassen van VaR-methoden met een eenzijdig betrouwbaarheidsinterval van 99% van het verschil tussen driemaandelijks rendementen van de posities en een passend risicovrij percentage berekend over een lange periode, vermenigvuldigd met 12,5. Voor de ontwikkeling en de toepassing van de VaR-methoden in het bankenboek gelden specifieke minimum vereisten, met name ten aanzien van de kwantificering. Deze eisen zijn beschreven in **artikel 3:90**.

Er is bepaald dat op het niveau van de individuele posities in aandelen de risicogewogen posten niet minder mogen zijn dan een ondergrens. Deze ondergrens wordt berekend aan de hand van de bij de PD/LGD-benadering vereiste minimale risicogewogen post (zie **artikel 3:54, tweede lid**) en de overeenkomstig verwachte verliespost (**artikel 3:41**) vermenigvuldigd met 12,5. Instellingen hebben de ruimte om op pragmatische wijze te waarborgen dat aan deze eis wordt voldaan. Een mogelijke toepassing van dit vereiste wordt aan de hand van onderstaande voorbeeld toegelicht:

Stel de aandelen portefeuille bestaat uit 20 verschillende issuers: E1, E2, E3, E4, ..., E20.

- Voor elke issuer wordt de corresponderende VaR, op een "solo" basis berekend: VaR (E1), ..., VaR (E20) en vergeleken met de ondergrens;
- Stel dat VaR(E1) en VaR(E2) lager zijn dan de ondergrens, dan geldt voor deze posities de ondergrens.
- Voor de overige posities mag het risicogewicht worden bepaald op basis van de "portefeuille VaR", exclusief de posities E1 en E2.

Ten slotte wordt **in lid 4** aangegeven dat ook voor de interne modellenbenadering eventuele niet-volgestorte kredietprotectie, zijnde garanties en kredietderivaten, bij de bepaling van de risicogewogen posten voor posities in aandelen in aanmerking mag worden genomen. Aangezien het hier om een interne modellenbenadering gaat is deze erkenning van niet-volgestorte protectie niet gebonden aan het **hoofdstuk 4 CRM-kader**. Ook de bepalingen ten aanzien van de verwerking van het effect van garanties en kredietderivaten onder Geavanceerd IRB in **artikel 3:50** en de minimum vereisten voor de beoordeling van het effect van garanties en kredietderivaten zoals weergegeven in **artikel 3:87** zijn niet onverkort toepasbaar bij VaR-modellen. De genoemde bepalingen zijn slechts relevant voor zover het de juridische aspecten van garanties en kredietderivaten betreft. Om het effect van niet-volgestorte kredietprotectie op de posities in aandelen te kunnen meenemen moet de instelling zelf een consistente en verklaarbare methodiek ontwikkelen.

Toelichting op artikel 3:33

Zoals aangegeven in **artikel 3:30, derde lid** kan een instelling alleen gebruik maken van de PD/LGD-benadering als zij kan aantonen dat het ontwikkelen van een intern model voor die specifieke portefeuille niet mogelijk is, terwijl wel aan de voorwaarden van de PD/LGD-benadering kan worden voldaan. DNB is van mening dat instellingen aandelenposities in het bankenboek in eerste instantie via een intern VaR model of via de eenvoudige risicogewichtenbenadering moeten behandelen. Het gebruik van de PD/LGD-benadering is alleen mogelijk in uitzonderingsgevallen en alleen als de instelling kan aantonen dat de ontwikkeling van een intern VaR model niet mogelijk is, terwijl wel aan de voorwaarden voor de PD/LGD-benadering kan worden voldaan.

Deze keuze is gebaseerd op een aantal overwegingen. Ten eerste is de VaR-methodiek zoals beschreven in de Interne modellenbenadering benadering al langere tijd in gebruik voor de bepaling van de kapitaalseisen voor marktrisico. Instellingen en toezichthouders hebben inmiddels ruime ervaring opgedaan op dat vlak. Verder sluit een VaR-benadering conceptueel ook beter aan bij het risicomanagement van aandelenportefeuilles zoals banken dat voor interne doeleinden toepassen. Daarbij is de verwachting dat de marginale kosten van het implementeren van een VaR-model, relatief gering zullen zijn, mede door het feit dat onder de IAS regels de meeste aandelenposities tegen reële waarden zullen moeten worden gewaardeerd.

Opgemerkt wordt dat voorschriften ten aanzien van Chinese Walls een complicerende factor zijn voor de toepassing van de PD/LGD-benadering. De ter voorkoming van insider trading verplichte Chinese Walls, verhinderen dat instellingen PD-gegevens uit de krediethoek, waarin alle relevante informatie over de kredietkwaliteit van een tegenpartij is opgenomen, kunnen delen met de afdeling die de aandelenposities beheert. Het gevolg hiervan is dat instellingen separaat een PD dienen te bepalen voor alle tegenpartijen in hun aandelenportefeuille.

Net als bij de eenvoudige risicogewichtenbenadering en de interne modellenbenadering mag bij de toepassing van de PD/LGD-benadering rekening worden gehouden met eventuele niet-volgestorte kredietprotectie, zijnde garanties en kredietderivaten. Voor de PD gelden dezelfde voorschriften als voor de bepaling van het risicolimiterende effect bij kredietvorderingen op basis van het **hoofdstuk 4 Kredietrisicolimitering, afdeling 4.7**. Dit leidt tot de substitutie van de PD van de aandelenpositie met die van de protectiegever. De in **artikel 3:54** genoemde minimum PD's blijven van toepassing. Voor de LGD gelden door de toepassing van **artikel 3:57** de vaste waarden van 0,9 of 0,65, afhankelijk van de aard van de positie en voor M geldt een waarde van 5.

Toelichting op artikel 3:34 tot en met 3:36

Binnen de categorie posities in aandelen geldt een speciale behandeling voor posities in Instellingen voor Collectieve Beleggingen (ICB's). De reden voor deze speciale behandeling is gelegen in het feit dat ICB's eigenlijk niets anders zijn dan een bundeling van onderliggende vorderingen. Met name voor beleggingen in vastrentende waarden kan de behandeling als aandelen zeer nadelig zijn.

De in **artikel 3:34, eerste lid** geformuleerde criteria leiden ertoe dat, indien de positie in een ICB voldoet aan de in de Standaardbenadering geformuleerde eisen met betrekking tot toezicht op de beheerder of het fonds en disclosure van de beleggingen en de instelling op de hoogte is van alle beleggingen, de instelling door de ICB heen kijkt en de risicogewogen posten berekent op basis van de toepassing van IRB op de onderliggende vorderingen. In casu zal dit alleen het geval zijn voor zogenaamde huisfondsen en voor indextrackers.

Als de posities in ICB's wel aan de genoemde eisen voldoen, maar de instelling voor de onderliggende vorderingen geen IRB toepast, moet de instelling op basis van **artikel 3:34, tweede lid**, onderliggende posities in aandelen behandelen via de eenvoudige risicogewichtenbenadering en overige vorderingen op basis van de standaardbenadering, waarbij het risicogewicht een stap hoger is dan normaal gesproken.

Als de posities van de ICB's niet aan de voorwaarden voldoen of de instelling is niet op de hoogte van alle onderliggende beleggingen, dan mag de instelling de risicogewogen posten niet berekenen op basis van de toepassing van IRB op de onderliggende vorderingen. In casu zal dit vaak het geval zijn. Instellingen passen dan op basis van **artikel 3:35** de eenvoudige risicogewichtenbenadering toe, waarbij zij op basis van het mandaat de positie verdelen in de verschillende categorieën. Dat geldt ook voor vorderingen die geen posities in aandelen zijn. Ook deze vorderingen worden, rekeninghoudend met het risicoprofiel, ondergebracht in één van de categorieën. Deze behandeling heeft mede tot doel instellingen te stimuleren voldoende informatie los te krijgen bij de ICB's waarin wordt belegd, zodat een toepassing van de IRB-methode mogelijk is.

Als alternatieve behandeling is het op basis van **artikel 3:36** mogelijk dat, al dan niet op initiatief van de ICB, een derde partij wordt ingeschakeld, bijvoorbeeld een custodian, die ten behoeve van de deelnemers in de ICB de risicogewogen posten berekent. Daarbij moeten de onderliggende posities in aandelen behandeld worden via de eenvoudige risicogewichtenbenadering en overige vorderingen op basis van de standaardbenadering, waarbij het risicogewicht een stap hoger is dan normaal gesproken.

Toelichting op artikel 3:37

Voor de bepaling van de risicogewogen posten voor overige activa die geen kredietverplichtingen zijn, is geen specifieke IRB-methode ontwikkeld. Het toe te passen risicogewicht is 100%.

Toelichting op artikel 3:38

De bepaling van de risicogewogen posten voor het verwateringsrisico van gekochte kortlopende handelsvorderingen kent een enigszins afwijkende behandeling. Zoals in de toelichting op **artikel 3:20** reeds aangegeven wordt het kredietrisico van gekochte kortlopende vorderingen, afhankelijk van de uiteindelijke debiteuren van de handelsvorderingen, behandeld in de categorieën 'vorderingen op ondernemingen' dan wel in categorie d. 'vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen'. Voor de berekening van de risicogewogen posten voor het verwateringsrisico is dit onderscheid niet relevant. De risicogewogen posten voor het verwateringsrisico worden bepaald op basis van de risicogewichtenfunctie voor ondernemingen.

De berekening van de risicogewogen posten voor verwateringsrisico kan achterwege blijven als de bank aan de hand van empirische verliesgegevens kan aantonen dat dit risico in de specifieke pool te verwaarlozen is.

Toelichting op artikelen 3:39 tot en met 3:43

Voor de bepaling van het solvabiliteitsratio bij de toepassing van de IRB-methode moeten de verwachte verliesposten worden vergeleken met de voor het kredietrisico getroffen

voorzieningen. De artikelen 3:39 tot en met 3:42 geven de manier aan waarop de verwachte verliesposten onder IRB moeten worden bepaald.

Voor vorderingen op centrale overheden en centrale banken, instellingen, ondernemingen en voor vorderingen op particulieren en kleine of middelgrote ondernemingen geldt dat de verwachte verliespost het product is van de PD, LGD en de Omvang van de vordering. Daarbij wordt bij elke vordering uitgegaan van dezelfde inputparameters voor PD, LGD en de Omvang van de vordering als worden gebruikt voor de berekening van risicogewogen posten

Voor vorderingen waarvoor de instellingen gebruik maakt van de *Supervisory slotting* methode is dat product niet te berekenen, immers er zijn geen PD en LGD schattingen voor deze vorderingen. In dat geval moet de instelling de in tabel II opgenomen percentages gebruiken als schatting voor het verwachte verlies ($PD \cdot LGD$) en vervolgens vermenigvuldigen met de omvang van de post

Ook voor posities in aandelen gelden specifieke bepalingen voor de berekening van de verwachte verliesposten. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar de drie verschillende methoden. Voor aandelen onder de eenvoudige risicogewichtenbenadering worden voor EL de percentages bij formule 13 toegepast, welke variëren van 0,8% voor posities in niet ter beurze verhandelde aandelen die zijn opgenomen in portefeuilles die voldoende zijn gespreid en voor aandelen die ter beurze worden verhandeld tot 2,4% voor overige posities in aandelen. Deze percentages worden vervolgens vermenigvuldigd met de Omvang van de vordering. Voor posities die onder een interne modellen benadering voor aandelen worden behandeld hoeft de instelling geen verwachte verliespost te berekenen. Voor aandelen onder de PD/LGD benadering is dezelfde methode beschikbaar als voor vorderingen op ondernemingen.

Ook voor de verwachte verliesposten voor verwateringsrisico van gekochte kortlopende handelsvorderingen kan gebruik worden gemaakt van dezelfde methode als voor vorderingen op ondernemingen.

Vervolgens moet de instellingen conform artikel 3:43 alle verwachte verliesposten bij elkaar optellen en aftrekken van de met deze posten samenhangende waardeaanpassingen en voorzieningen. Op basis van artikel 57 onderdeel q van CRD wordt voor de solvabiliteitstoetsing een negatieve uitkomst afgetrokken van het toetsingsvermogen van de instelling.

Toelichting op artikelen 3:44

De in afdeling 3.3 genoemde risicogewichtenfuncties maken gebruik van een aantal inputparameters. In afdeling 3.4 worden de voorschriften gegeven voor de bepaling van de inputparameters PD, LGD en M. De voorschriften voor de bepaling van de inputparameter Omvang van de post zijn opgenomen in afdeling 3.5. De in deze afdeling opgenomen voorschriften betreffen met name een aantal voorschriften waaraan de inputparameters in een aantal specifieke gevallen moeten voldoen. De inhoudelijke eisen voor de ratingsystemen en ramingsmethodieken die de basis vormen voor de eigen ramingen zijn opgenomen in afdeling 3.6.

In de risicogewichtenfuncties worden de inputparameters PD en LGD uitgedrukt in decimalen en de inputparameter M in jaren. Dit betekent bijvoorbeeld dat een PD van 1,28% wordt uitgedrukt als 0,0128 en een LGD van 45% als 0,45. Een M van 2 jaar en 3 maanden is gelijk aan 2,25 jaar. De regeling schrijft niet voor in hoeveel decimalen de inputparameters moeten worden uitgedrukt. Verwacht wordt dat instellingen tussentijds zo weinig mogelijk afronden.

Toelichting op artikel 3:45

De definitie van wanbetaling vereist dat een instelling met een wanbetaling te maken heeft als het onwaarschijnlijk wordt geacht dat de debiteur zijn volledige verplichtingen nakomt jegens de instelling, de moederonderneming of één van haar dochter ondernemingen. Instellingen moeten op basis van **artikel 3:45** ten minste zes indicatoren beoordelen, die behulpzaam kunnen zijn bij het bepalen van mogelijke onwaarschijnlijkheid van nakoming. Het is in principe aan de instellingen om hieromtrent een consistente gedragslijn te ontwikkelen en toe te passen. Instellingen hebben een zekere vrijheid om de zes indicatoren nader in te vullen en te gebruiken. Het is van belang dat instellingen de nodige aandacht besteden aan de zes indicatoren om te voorkomen dat in de praktijk alleen het mechanische 90-dagen-overtijd criterium leidt tot het uitroepen van een wanbetaling. Een dergelijke, puur mechanisch gedreven, definitie van wanbetaling past naar de mening van de DNB niet in de vereiste toepassing van adequaat risicomanagement. Hieronder wordt nader ingegaan op de toepassing van een aantal specifieke indicatoren.

Voor de retailportefeuille lijkt het in de praktijk niet haalbaar dat de indicatoren regelmatig worden gevolgd voor alle leninghouders. Enige flexibiliteit bij het toepassen van de indicatoren in de retail portfolio is derhalve gewenst. Instellingen zullen vooral die indicatoren moeten hanteren, die werkelijk indicaties zijn voor wanbetaling. Als instellingen kunnen aantonen dat genoemde indicatoren weinig – bijvoorbeeld minder dan 1 procent van de – wanbetalingen onderkennen, kunnen deze genegeerd worden. Het is ook denkbaar in de retail portfolio pas naar indicatoren te kijken als een leningnemer met betalen een bepaald aantal dagen over tijd is, bijvoorbeeld 15.

Ten aanzien van de indicator genoemd in **onderdeel c** (verkoop met aanzienlijk kredietgebonden economisch verlies) wordt opgemerkt dat deze vooral tot doel heeft te voorkomen dat instellingen een wanbetaling vermijden door de vordering met verlies te verkopen. DNB wil voor de invulling van materieel in dit verband vooralsnog als vuistregel uitgaan van 5% verlies. Bij verkoop van een gehele portefeuille met leningen, ontstaat een andere situatie omdat er dan andere motieven aan de verkoop ten grondslag liggen dan vermindering van de registratie van een wanbetaling. Daarnaast is het nodig om vast te stellen hoe een kredietgebonden verlies kan worden onderscheiden van winst of verlies op andere gronden, bijvoorbeeld door renteverandering of marktomstandigheden. Het al dan niet volgen van een consistente gedragslijn en de 'use-test' ten aanzien van het verkopen van leningen met economisch verlies zullen in eerste instantie onderwerp van beoordeling zijn voor de toezichthouder.

Het is echter denkbaar dat de definitie van wanbetaling verschilt per portefeuille, bijvoorbeeld doordat per portefeuille andere indicatoren op de voorgrond staan.

Toelichting op artikelen 3:46 tot en met 3:51

Voor de berekening van risicogewichten voor vorderingen op centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen zijn de kans op wanbetaling (PD) het verlies bij wanbetaling (LGD) en de looptijd (M) de benodigde inputparameters. **Artikel 3:46 tot en met artikel 3:48** behandelen de PD voor vorderingen op centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen. **Artikel 3:49 en 3:50** behandelen de LGD en **artikel 3:51** geeft voorschriften voor het bepalen van M.

In **artikel 3:46, tweede lid** wordt bepaald dat de waarde van de PD voor vorderingen op instellingen en ondernemingen kan niet lager zijn dan 0,0003. Dit minimum geldt niet voor

vorderingen op centrale overheden en centrale banken. De PD voor debiteuren waar, conform de door de instelling gehanteerde definitie, wanbetaling heeft plaatsgevonden, is gelijk aan 1.

Artikel 3:47 gaat in op de bepaling van de PD voor het kredietrisico van kortlopende handelsvorderingen op ondernemingen. Zoals in de toelichting **op artikel 3:26** reeds aangegeven zijn er voor de bepaling van de PD voor kortlopende handelsvorderingen op ondernemingen twee mogelijkheden. In principe worden de risicoparameters bepaald op individueel niveau van de debiteur (*bottom-up*) in overeenstemming met de vereisten in **afdeling 3.6** voor risicokwantificering van vorderingen op ondernemingen. Echter, als de *bottom-up* bepaling voor de instelling te belastend zou zijn, bij voorbeeld als de aankoop van de pool van gekochte handelsvorderingen meer een tijdelijk karakter heeft, ter voorbereiding van een securitisatie, en er wordt voldaan aan de in **artikel 3:26, tweede lid** genoemde voorwaarden, dan mag de instelling gebruik maken van de *top-down* benadering, waarbij de risicoparameters worden bepaald op basis van de pool van gekochte kortlopende handelsvorderingen als geheel.

Het kunnen toepassen van deze *top down* methodiek staat los van de vraag of de instelling Basis of Geavanceerd IRB toepast. Echter, instellingen die Geavanceerd IRB toepassen moeten kunnen aantonen dat zij de geraamde pool-EL op een betrouwbare wijze kunnen ontbinden in een PD-component en een LGD-component. Instellingen die Basis IRB toepassen moeten de in **artikel 3:47 en artikel 3:49** genoemde waarden hanteren. In dat geval is de PD van een niet-achtergestelde gekochte kortlopende handelsvordering gelijk aan de EL gedeeld door de in **artikel 3:49** gegeven LGD-waarde (0,45) en die van achtergestelde gekochte kortlopende handelsvordering is gelijk aan de EL. Dat laatste is het gevolg van het feit dat de LGD voor achtergestelde gekochte kortlopende handelsvordering in **artikel 3:49** gelijk wordt gesteld aan 1.

Ten aanzien van het effect van niet-volgestorte kredietprotectie (garanties en kredietderivaten) op de PD-raming is er een verschil tussen instellingen die Basis IRB toepassen en instellingen die Geavanceerd IRB toepassen. Voor instellingen die Basis IRB toepassen gelden voor garanties en kredietderivaten de regels uit **hoofdstuk 4 CRM-raamwerk**. Instellingen die Geavanceerd IRB toepassen hebben een keuzevrijheid voor het verwerken van het effect van garanties of kredietderivaten. Deze instellingen mogen, met inachtneming van de vereisten ten aanzien van LGD en **afdeling 3.6**, zelf bepalen of zij het effect van de garantie of kredietderivaten in de PD of de LGD tot uiting laten komen. Voorwaarde daarbij is wel dat het uiteindelijke risicogewicht niet lager mag zijn dan dat van een vergelijkbare rechtstreekse vordering op de garantiegiver.

Ook ten aanzien van de LGD is er een verschil tussen instellingen die Basis IRB toepassen en instellingen die Geavanceerd IRB toepassen. Instellingen die Basis IRB toepassen moeten de in **artikel 3:49** gegeven waarden van LGD toepassen terwijl instellingen die Geavanceerd IRB toepassen op basis van **artikel 3:50** hun eigen ramingen van LGD moeten opstellen.

In artikel **3:51** wordt aangegeven dat voor de bepaling van de inputparameter M instellingen die Basis IRB doen en instellingen die geavanceerd IRB doen dezelfde methodiek toepassen. Deze methodiek gaat uit van de naar kasstroom gewogen gemiddelde looptijd van de vordering, waarbij een minimum van 1 jaar en een maximum van 5 jaar geldt. Het minimum van 1 jaar geldt niet voor vorderingen die geen onderdeel zijn van de doorlopende financiering van de debiteur. DNB stelt geen lijst op van soorten vorderingen die hier voor in aanmerking komen. Instellingen moeten aantonen dat de uitzondering slechts wordt toegepast op vorderingen die geen onderdeel zijn van de doorlopende financiering. Ingeval vorderingen die ontstaan als gevolg van retrocessieovereenkomsten dan wel verstrekte of opgenomen effecten- of grondstoffenleningen die onderworpen zijn aan een master netting overeenkomst, is een

minimale M van 5 dagen van toepassing en bij gekochte kortlopende handelsvorderingen op ondernemingen een minimale M van 90 dagen.

In een aantal specifieke gevallen geeft **artikel 3:51** aanvullende voorschriften voor de bepalingen van M. Zo moet bij master netting agreements en pools van gekochte kortlopende handelsvorderingen gewogen worden met als gewicht de omvang van elk onderdeel van master netting agreement c.q. de pool van gekochte kortlopende handelsvorderingen.

Ingeval er sprake is van een positie die, in het kader van kredietrisicomitigatie, is gehedged, gelden ten aanzien van de behandeling van looptijd mismatches de bepalingen van het **hoofdstuk 4 CRM-raamwerk**.

Toelichting op artikel 3:52 en 3:53

Voor de berekening van risicogewichten voor vorderingen op particulieren en op kleine of middelgrote ondernemingen zijn de kans op wanbetaling (PD) en het verlies bij wanbetaling (LGD) benodigde inputparameters. Voor deze categorie vorderingen is er geen verschil tussen instellingen die Basis IRB toepassen en instellingen die Geavanceerd IRB toepassen. In beide gevallen moeten instellingen zelf ramingen opstellen voor PD en LGD. Het verschil met vorderingen op centrale overheden, instellingen en ondernemingen is gelegen in het feit dat voor deze vorderingen het ratingsysteem mag worden gebaseerd op pools van gelijksoortige vorderingen, terwijl bij vorderingen op centrale overheden, instellingen en ondernemingen wordt uitgegaan van de risicocategorieën van de individuele debiteur en vordering. Dit verschil wordt behandeld in **afdeling 3.6**.

De inputwaarde van PD kan niet lager zijn dan 0,0003. De PD voor debiteuren waar, conform de door de instelling gehanteerde definitie, wanbetaling heeft plaatsgevonden, is gelijk aan 1. Conform de bepalingen voor Geavanceerd IRB mag het effect van garanties en kredietderivaten worden meegenomen in de ramingen voor de PD of de LGD. Ook bij vorderingen op particulieren en op kleine of middelgrote ondernemingen mag het aangepaste risicogewicht echter niet lager zijn dan dat van een rechtstreekse vordering op de garantiegiver.

Toelichting op artikelen 3:54 tot en met 3:57

Voor de berekening van risicogewichten voor posities in aandelen zijn drie methodes beschikbaar. Eén daarvan gebruikt PD, LGD en M als input parameters. Dat is de PD/LGD-benadering. In de **artikel 3:54 tot en met 3:57** worden een aantal specifieke voorschriften gegeven die betrekking hebben op het vaststellen van de PD's en LGD's voor de toepassing van de PD/LGD benadering.

Voor de PD geldt, afhankelijk van de soort positie in aandelen, een minimum dat varieert van 0,0009 tot 0,0125. Naast de reeds onder artikel 25 toegelichte soorten posities, wordt hier ook onderscheid gemaakt in posities in ter beurze verhandelde aandelen, waarbij de investering/belegging past in het kader van een duurzame cliëntrelatie. Van een dergelijke relatie is sprake als de instellingen naast de aandelenpositie ook een kredietrelatie met de cliënt heeft. Daarnaast is er naar verwachting op korte termijn geen vermogenswinst op de aandelen te realiseren en ook op de lange termijn zijn de vermogenswinsten niet bovengemiddeld. Instellingen houden dergelijke aandelen aan voor de lange termijn (vijf jaar of meer).

De LGD in deze benadering is 0,65 voor posities in zogenaamde 'gespreide private equity portefeuilles' en 0,9 voor alle overige posities. M is voor alle vorderingen 5 jaar. Deze waarden gelden ook voor de verschaffer van het dekkingsinstrument.

Zoals reeds in de toelichting op [artikel 3:33](#) is opgemerkt kunnen de voorschriften ten aanzien van Chinese Walls een complicerende factor zijn voor de toepassing van de PD/LGD-benadering. De ter voorkoming van insider trading verplichte Chinese Walls, verhinderen dat instellingen PD-gegevens uit de krediethoek, waarin alle relevante informatie over de kredietkwaliteit van een tegenpartij is opgenomen, kunnen delen met de afdeling die de aandelenposities beheert. Het gevolg hiervan is dat instellingen separaat een PD dienen te bepalen voor alle tegenpartijen in hun aandelenportefeuille. Indien hierdoor, of door het ontbreken van een kredietrelatie, in onvoldoende mate een compliant definitie van wanbetaling kan worden gehanteerd moet de instelling, als compenserende maatregel, de uiteindelijke risicogewichten vermenigvuldigen met 1,5.

Toelichting op artikel 3:58

Net als de behandeling van het kredietrisico van gekochte kortlopende handelsvorderingen is de benadering van het verwateringsrisico van gekochte kortlopende vorderingen enigszins afwijkend. De bepaling van de PD en LGD geschiedt op basis van de EL-raming voor het verwateringsrisico. Net als bij de ramingen voor kredietrisico van gekochte kortlopende handelsvorderingen kan deze raming op het individuele niveau van de gekochte kortlopende handelsvordering dan wel op geaggregeerd niveau van de pool worden gedaan. Deze keuze dient natuurlijk consistent te zijn met de keuze die gemaakt is voor de bepaling van de EL van het kredietrisico onder [artikel 3:47](#). Voor instellingen die Basis IRB toepassen is de PD gelijk aan de geraamde EL en LGD is gelijkgesteld aan 1. Instellingen die Geavanceerd IRB doen, stellen op basis van de EL voor verwateringsrisico hun eigen ramingen op van PD en LGD. Echter indien een instelling die Geavanceerd IRB toepast niet op een betrouwbare wijze de EL kan ontbinden in een PD en LGD kan zij in het geval van verwateringsrisico, als conservatieve oplossing, er voor kiezen om een LGD van 1 te hanteren en de PD gelijk te stellen aan de EL.

Toelichting op artikelen 3:59 tot en met 3:67

Om te komen tot risicogewogen posten moeten de risicogewichten, zoals bepaald op basis van de risicogewichtenfuncties en de inputparameters volgend uit [afdeling 3.3 en afdeling 3.4](#) worden vermenigvuldigd met de inputparameter Omvang van de vordering. In belangrijke mate zijn de artikelen met betrekking tot deze inputparameter niet nieuw, maar zijn het reeds bestaande bepalingen, met hier en daar kleine wijzigingen. Uitzondering hierop is de bepaling van de omrekeningsfactoren, zoals genoemd in [artikel 3:63](#). Daar wordt aangegeven dat instellingen die Geavanceerd IRB toepassen hun eigen ramingen van de omrekeningsfactoren moeten gebruiken voor de bepaling de inputparameter Omvang van de vordering.

Uitgangspunt van de inputparameter Omvang van de vordering is de bruto-balanswaarde van de vordering, dus voorafgaande aan het effect van mogelijke getroffen voorzieningen voor de vordering. Voor vorderingen die gekocht worden tegen een prijs die anders is dan de verschuldigde waarde geldt dat mogelijke disagio's, als gevolg van een lagere aankoopprijs, voor de bepaling van de waarde van de inputparameter Omvang van de vordering buiten beschouwing blijven. De bruto-balanswaarde is ook het uitgangspunt voor de bepaling van de waarde van de inputparameter Omvang van de vordering voor posities in aandelen en andere activa die geen kredietverplichting zijn.

Ten aanzien van vorderingen die zijn opgenomen in Master Netting overeenkomsten, vorderingen onder een retrocessieovereenkomst, leenposten en vorderingen waar saldering van activa en passiva kan plaatsvinden wordt verwezen naar de overeenkomstige bepalingen van

het CRM-deel. Daarin wordt aangegeven hoe de verrekening van de verschillende onderdelen van dergelijke vorderingen moet plaatsvinden.

De omvang van de post voor gekochte kortlopende handelsvorderingen wordt bepaald door het uitstaande bedrag te nemen en dat te verminderen met de kapitaalseis die geldt voor het verwateringsrisico. Daarbij mag het effect van mogelijke kredietrisicomitigering niet worden meegenomen. Indien er sprake is van een revolverende faciliteit waaronder de kortlopende handelsvorderingen worden gekocht, dan wordt het niet opgenomen gedeelte voor 75% meegeteld. Dit geldt zowel voor instellingen die Basis IRB toepassen als voor instellingen die Geavanceerd IRB toepassen.

De bepaling van de Omvang van de post voor posities in derivaten is niet substantieel gewijzigd en is gelijk aan de behandeling onder de Standaardbenadering.

Zoals reeds vermeld is de belangrijkste wijziging in de regelgeving volgend uit de implementatie van Bazel II de mogelijkheid voor banken die geavanceerd IRB toepassen om eigen ramingen van omrekeningsfactoren te gebruiken bij de bepaling van de inputparameter Omvang van de vordering. **Artikel 3:63** gaat in op de bepaling van de omrekeningsfactoren. Deze omrekeningsfactoren worden toegepast op het gecommiteerde, maar niet opgenomen gedeelte van een faciliteit en zijn een raming van de hoeveelheid van het ongetrokken gedeelte dat tot aan een mogelijke wanbetaling naar verwachting nog wordt getrokken door de debiteur. Samen met het opgenomen gedeelte (dat wordt bepaald volgens artikel 46) leidt dat tot een schatting van het uitstaande bedrag in geval van wanbetaling. Hetgeen de basis is voor de berekening van de risicogewogen posten. **Lid 1 van artikel 3:63** geeft de voorgeschreven omrekeningsfactoren voor instellingen die Basis IRB toepassen. **Lid 2 van artikel 3:63** bepaalt dat instellingen die Geavanceerd IRB toepassen hun eigen ramingen moeten opstellen voor omrekeningsfactoren.

Toelichting op Afdeling 3.6

De afdelingen 3.3, 3.4 en 3.5 behandelen de verschillende risicogewichtenfuncties en een aantal specifieke voorschriften ten aanzien van de daarbij benodigde inputparameters. **Afdeling 3.6** geeft de minimumvereisten voor de ratingsystemen die een instelling gebruikt voor de beoordeling van het kredietrisico, de onderbrenging van debiteuren en vorderingen in klassen of groepen (rating) en de kwantificering van eigen ramingen van de inputparameters.

Het overkoepelende principe van de minimumvereisten in **Afdeling 3.6** is dat de systemen en procedures die banken hanteren voor het bepalen van hun interne rating en de eigen ramingen van de inputparameters leiden tot een zinvolle differentiatie tussen verschillende kredietrisico's en een voldoende accurate en consistente inschatting van de omvang van het risico. Verder moeten de systemen en procedures in lijn zijn met het interne gebruik van de ramingen. De nadruk van de minimumvereisten ligt op het vermogen van de instelling om de kredietrisico's te onderkennen, te rangschikken en te kwantificeren op een consistente, betrouwbare en deugdelijke wijze.

De minimumvereisten zijn naar hun aard 'principle-based'. Dat wil zeggen dat er sprake is van normen die op veel plekken ruimte laten voor subjectieve oordeelsvorming. Dit heeft voor- en nadelen. Nadeel is dat instellingen niet altijd kunnen terugvallen op gedetailleerde, objectieve eisen. Voordeel is dat deze 'principle-based' benadering elke instelling de ruimte geeft om op onderbouwde wijze, binnen de normen, haar eigen ratingsysteem te ontwikkelen en te gebruiken. Het is niet wenselijk om deze ruimte hier in te perken door op alle plekken waar

sprake is van subjectieve normen terug te vallen op gedetailleerde eisen, dat zou de implementatie van IRB bij banken bemoeilijken.

Toelichting op artikel 3:68

De documentatie van het rating systeem is een belangrijk onderdeel om een adequaat en consistent gebruik van het ratingsysteem binnen de gehele instelling te garanderen. De documentatie is ook van belang voor de interne en externe toetsing van het ratingsysteem, onder andere door de toezichthouder, bijvoorbeeld op het gebied van modelontwikkelingen en validatie. Artikel 3:68 geeft aan wat de minimum vereisten zijn voor de aan te houden documentatie. Opgemerkt wordt dat hier, in tegenstelling tot de bepalingen in §3.6.2, §3.6.3 en §3.6.4, de meer algemene beschrijvende documentatie wordt bedoeld.

In die documentatie worden onder meer de gehanteerde definities van wanbetaling en verlies, de onderbouwing van de ratingcriteria, de onderbouwing van de statistische modellen en de validatie daarvan en de organisatorische inbedding van het ratingsysteem opgenomen. Expliciet wordt vereist dat wanneer er sprake is van zogenaamde '*vendor models*' dit geen reden is voor een instelling om minder te documenteren met betrekking tot het ratingsysteem. Ook voor '*vendor models*' geldt dat de instelling primair verantwoordelijk is om aan alle minimum vereisten te voldoen. Zeker ten aanzien van '*vendor models*' is het van belang dat instellingen, onder andere door middel van hun interne documentatie, aantonen dat zij de werking van het model begrijpen.

Er worden geen eisen gesteld aan de vorm van de rating-documentatie, maar uit de documentatie moet wel blijken dat aan alle vereisten van deze regeling wordt voldaan en dat IRB op een adequate en consistente wijze wordt toegepast. Een goed toegankelijk systeem voor de geordende vastlegging en ontsluiting van deze informatie, is derhalve van belang.

Toelichting op artikel 3:69

Het ratingsysteem van een instelling zal naar alle waarschijnlijkheid bestaan uit meerdere relatief onafhankelijke onderdelen die allemaal gericht zijn op een ander specifiek deel van de kredietportefeuille van een instelling. Zo zal een instelling een bepaalde ratingmethodiek hebben voor haar kredieten aan grote ondernemingen, een andere methodiek voor het middensegment en weer een andere voor de kredietverlening aan kleine ondernemingen. Ook kunnen er verschillende ratingmethodieken worden gebruikt voor verschillende geografische gebieden. Dit kunnen compleet verschillende methodieken zijn voor hetzelfde marktsegment of juist dezelfde methodes, maar met een aantal specifiek geografische factoren. Instellingen moeten elke debiteur of transactie die in een portefeuille is of wordt opgenomen die onder IRB wordt behandeld toewijzen aan één specifiek ratingsysteem. Andersom geformuleerd: een instelling moet vooraf vastleggen welk ratingsysteem in welk segment van de portefeuille wordt gebruikt. Het is van belang dat zowel de 'fit' tussen ratingsysteem en marktsegment als ook de individuele toewijzingen regelmatig worden getoetst.

Toelichting op artikel 3:70

De ramingen van de inputparameters kunnen op twee manieren totstandkomen. Ten eerste is er de indirecte manier, waarbij debiteuren eerst op basis van hun risicokarakteristieken worden geordend in klassen van relatief gelijke risicograad, waarna in een tweede stap de bijbehorende waarden van de inputparameters voor die klasse worden geraamd. Een andere mogelijkheid is

dat de ordening in klasse al direct plaatsvindt op basis van een raming van de inputparameter. Dit laatste komt met name voor bij de raming van LGD's en omrekeningsfactoren, maar ook bij de raming van PD's kunnen systemen op basis van directe ramingen voorkomen, echter de empirische validatie van dergelijke directe ramingen van PD's kan problematisch zijn.

Toelichting op artikel 3:71 en 3:72

Artikel 3:71 en artikel 3:72 geven de minimumvereisten aan die gelden voor de structuur van het ratingsysteem. Artikel 3:71 heeft betrekking op de structuur van het ratingsysteem voor vorderingen op centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen. Artikel 3:72 heeft betrekking op de structuur het ratingsysteem voor vorderingen op particulieren en op kleine of middelgrote ondernemingen.

Voor vorderingen op centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen wordt onderscheid gemaakt in debiteuren-risicokenmerken en transactie-risicokenmerken. De eigen ramingen van PD's voor vorderingen op centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen bevatten alleen debiteuren-risicokenmerken. Instellingen die Geavanceerd IRB toepassen hebben aanvullend een ratingschaal voor transacties die uitsluitend transactie-risicokenmerken weerspiegelt en waaruit de eigen raming van LGD's en omrekeningsfactoren volgen. Voor vorderingen op particulieren en op kleine of middelgrote ondernemingen gaat het ratingsysteem uit van groepen van vorderingen die op basis van de verlieskarakteristieken als homogeen kunnen worden beschouwd. De definitie van wanbetaling mag voor deze vorderingen op het niveau van de individuele vorderingen worden gehanteerd. Dit houdt in dat indien een debiteur in wanbetaling is op bijvoorbeeld zijn revolverende vordering, de eventuele hypothecaire vordering niet tevens in wanbetaling hoeft te zijn. Opgemerkt wordt wel dat het feit dat de debiteur in wanbetaling is op één type vordering informatiewaarde heeft voor de kans op wanbetaling op andere vorderingen.

Een intern ratingsysteem moet risico's kunnen differentiëren. Derhalve moet de structuur van het ratingsysteem zo worden gekozen dat het leidt tot een voldoende mate van spreiding over de verschillende klassen of groepen heen. Indien debiteuren of vorderingen toch zijn geconcentreerd in enkele klassen van het ratingsysteem dient dit te empirisch te worden onderbouwd.

Toelichting op artikelen 3:73 en 3:74

Artikel 3:73 en 3:74 hebben betrekking op de algemene eisen die worden gesteld aan ratingcriteria en het gebruik van modellen voor de indeling van debiteuren of vorderingen.

Ten aanzien van de ratingcriteria is een gedegen omschrijving noodzakelijk om te waarborgen dat debiteuren met vergelijkbare risico's in gelijke ratingklassen of groepen worden opgenomen. De beschrijving van de ratingcriteria moet ook voldoende gedetailleerd zijn om derden in staat te stellen de toekenning van de rating te reproduceren en te beoordelen op juistheid. Ook het proces van 'overrides' moet goed gedocumenteerd zijn. Tevens wordt vereist dat de rating aansluit bij de interne procedures en dat alle relevante en beschikbare informatie in de rating wordt betrokken. Bij gebrek aan informatie moeten instellingen conservatieve inschattingen maken.

De rating moet actueel zijn en een voorspellend karakter hebben, het ratingsysteem is immers gericht op de beheersing van de kredietrisico's onder, nu nog onbekende, mogelijke toekomstige omstandigheden. Een ratingsysteem dat alleen maar een retrospectief karakter

heeft voldoet derhalve niet. Ook een ratingsysteem dat primair gebaseerd is op een externe rating, zonder dat daar door de instelling aanvullende beschikbare informatie aan toe is gevoegd, voldoet niet. Immers de verwachting is dat instellingen, als gevolg van hun kredietrelatie met de debiteur in staat zijn om meer en betere informatie te vergaren over de risicokenmerken van de debiteur dan de partij die de externe ratings afgeeft.

Ten aanzien van het gebruik van statistische modellen voor de onderbrenging van debiteuren of vorderingen in ratingklassen of groepen gelden een aantal specifieke eisen die gericht zijn op het waarborgen van de geschiktheid van het model zowel in objectieve zin als specifiek voor debiteuren en vorderingen waarvoor het wordt gebruikt. Daarbij moet aandacht worden besteed aan de voorspelkracht van het model, de betrouwbaarheid en representativiteit van de onderliggende data en het opzetten van een regelmatige validatie- en verbeteringscyclus. De toepassing van een statistisch model voor de onderbrenging van debiteuren of vorderingen, zonder aanvullende menselijke controle op de plausibiliteit van de uitkomsten is niet toegestaan.

Toelichting op artikel 3:75 en 3:76

De artikelen 3:75 en 3:76 behandelen aanvullende eisen aan ratingcriteria, eerst voor centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen vervolgens voor particulieren en op kleine of middelgrote ondernemingen.

Voor centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen geldt dat instellingen elke individuele juridische tegenpartij waarop de instelling een vordering heeft moet worden ondergebracht in een bepaalde ratingklasse. Als verschillende juridische tegenpartijen onderdeel uitmaken van een groter geheel, dan moet de instelling dit aspect meenemen in de toekenning van de rating. Het effect op de individuele ratings is afhankelijk van de onderlinge verhouding. Er is een aantal omstandigheden te bedenken waarin wanbetaling van één partij gevolgen heeft voor de rating van een andere partij. Als bijvoorbeeld twee tegenpartijen hoofdelijk verantwoordelijk zijn voor een lening, dan is er sprake van wanbetaling van beide partijen als de verplichtingen niet worden nagekomen. Als bijvoorbeeld een groep als geheel één rating heeft gekregen, dan is de gehele groep in wanbetaling als één lid van die groep haar verplichtingen niet nakomt. Worden de diverse leden van de groep afzonderlijk beoordeeld, dan is bij problemen alleen de betrokken tegenpartij en niet de gehele groep in wanbetaling. Als een tegenpartij lid is van een groep waarvan de andere leden geen juridische verplichting hebben om bij te springen, dan is in geval van default van de betrokken tegenpartij het van de omstandigheden afhankelijk of de andere leden ook in default zijn. Dit is afhankelijk van de onderlinge verbondenheid. Als er andere leden van de groep zijn die dusdanig aan de tegenpartij die in wanbetaling is, zijn verbonden dat het onwaarschijnlijk is dat zij hun verplichtingen gaan voldoen, zou ook de verbonden partij in wanbetaling moeten gaan. Instellingen moeten derhalve onderlinge afhankelijkheden tussen verschillende onderdelen van een groep van tegenpartijen in kaart kunnen brengen.

Verder geldt dat een debiteur slechts één PD kan krijgen, die voor alle onderdelen van de instelling gehanteerd moet worden. Een internationaal actieve debiteur kan dus wel in verschillende 'lokale' ratingsystemen voorkomen, maar de toekenning van de ratings moet leiden tot overeenkomstige PD's. Hiertoe kunnen instellingen werken met een 'master scale', die alle verschillende onderdelen van het ratingsysteem aan elkaar koppelt. Alleen het effect van transfer risico en het effect van garanties kunnen voor een uitzondering op deze regel

zorgen. Instellingen die Geavanceerd IRB toepassen moeten ook elke vordering onderbrengen in een faciliteitsklasse.

Voor vorderingen op particulieren en op kleine of middelgrote ondernemingen geldt dat elke individuele vordering moet worden ondergebracht in een pool. In de retailportefeuille kan een instelling er voor kiezen dat niet de tegenpartij maar alleen de faciliteit in wanbetaling gaat, indien verschillende faciliteitsafhankelijke ratings per tegenpartij worden gehanteerd. Het is denkbaar dat een tegenpartij alleen op een credit card in wanbetaling gaat (en niet op andere leningen), indien de verplichtingen ten aanzien van een hypotheek wel worden nagekomen. Het zou echter risicosensitiever zijn, indien de instelling wel rekening houdt met 'cross defaults' en per rating alle beschikbare informatie gebruikt. Een voorbeeld daarvan is dat een wanbetaling op een hypotheek logischerwijs zou leiden tot een wanbetaling voor alle retail producten van de betrokken tegenpartij. Hoewel een dergelijk risicosensitieve wijze van werken de voorkeur verdient, schrijft DNB dat niet voor. Het sluit namelijk niet altijd aan bij de wijze waarop instellingen hun retailrisico managen. Ook hebben niet alle banken hun administratie zo ingericht dat alle retailproducten per tegenpartij (centraal) staan geregistreerd.

Niet tegenstaande het feit dat een rating, op basis van **artikel 3:73, vijfde lid**, alle beschikbare actuele informatie dient te bevatten, moet de instelling minimaal één maal per jaar de ratings van debiteuren en vorderingen bijwerken. Probleemdebiteuren en –vorderingen worden met een hogere frequentie beoordeeld. Dit geldt zowel voor (vorderingen op) centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen als voor vorderingen op particulieren en op kleine of middelgrote ondernemingen. In de laatstgenoemde categorie mag bij de controle van de onderbrenging gebruik worden gemaakt van steekproeven.

Toelichting op artikel 3:77 tot en met 3:79

De artikelen 3:77 tot en met 3:79 geven aan welke gedetailleerde informatie een instelling minimaal moet bijhouden als zij IRB toepast. Ten eerste zijn dat de gegevens die nodig zijn om te kunnen voldoen aan de disclosure vereisten van Pilaar 3. Verder worden verschillende soorten 'productiegegevens' vereist zoals het bewaren van de ratinghistorie, de belangrijkste basisgegevens die tot die ratings hebben geleid en de gedetailleerde gegevens met betrekking tot opgetreden defaults en verliezen. In de bij te houden gegevens wordt onderscheid gemaakt tussen de verschillende categorieën en tussen instellingen die Basis IRB toepassen en instellingen die Geavanceerd IRB toepassen.

Toelichting op artikel 3:80 tot en met 3:82

De artikelen 3:80 tot en met 3:82 betreffen de algemene vereisten die worden gesteld aan de kwantificering van de eigenramingen van PD, LGD en omrekeningsfactoren. Deze ramingen dienen gebaseerd te zijn op empirisch bewijs en gestoeld op wezenlijke determinanten van de inputparameters. Ook houdt de instelling rekening met mogelijk veranderende omstandigheden op het gebied van de praktijk van de leningsverstrekking, het marktsegment van de instelling en de kwantificering van kredietrisico's. De ramingen worden ten minste één keer per jaar herzien. Het is van belang dat de instelling een voorzichtigheidsmarge inbouwt die in verhouding staat tot de verwachte foutmarge van de ramingen. In de gevallen waarin de methoden en gegevens minder bevredigend zijn en de verwachte foutmarge groter is, is ook de voorzichtigheidsmarge groter.

In **artikel 3:80, zesde lid**, wordt aangegeven dat het gebruik van andere ramingen voor interne doeleinden niet is uitgesloten, maar dit dient wel gedocumenteerd te worden en de redelijkheid

ervan moet worden onderbouwd. Voorbeelden van situaties waarin afwijkingen kunnen voorkomen zijn verschillen in PD's voor prijsstelling (waar wordt gekeken naar de gehele looptijd) en kredietrisicomanagement (waar wordt gekeken naar het komende jaar).

Instellingen kunnen gebruik maken van data die op zichzelf genomen niet voldoen aan de eisen zoals die gesteld worden, dit geldt bij voorbeeld voor de definitie van wanbetaling. Dit kan ook gelden voor het gebruik van datasets op basis van externe ratings. Deze gegevens mogen op basis van **artikel 3:81** wel worden gebruikt, maar de instelling moet wel aanpassingen doen om de gegevens weer in lijn te brengen met de vereisten. Zo zal een definitie van wanbetaling die uitgaat van alleen het gegeven van 'faillissement' de werkelijke kans op wanbetaling onderschatten. Instellingen moeten hiervoor corrigeren.

Bij het gebruik van gepoolde data sets is het van belang dat de samenwerkende instellingen overeenkomstige ratingsystemen en –criteria hanteren en dat de dataset representatief is voor de populatie van de instelling. Het gebruik van gepoolde data ontslaat de instelling niet van de verplichting te voldoen aan de overige eisen.

In **artikel 3:82** wordt aangegeven dat het kan voorkomen dat een debiteur of een vordering vanuit een positie van wanbetaling, wordt 'opgewaarderd' naar een betere rating. Instellingen moeten hier specifieke procedures voor ontwikkelen, zodat deze aanpassingen op een consistente en integere wijze plaatsvinden. Hier zal het al dan niet volgen van een consistente gedragslijn en de 'use-test' ten aanzien van het toepassen van deze procedures een belangrijke rol spelen in de beoordeling door de toezichthouder. Mocht de debiteur na verloop van tijd wederom in een situatie van wanbetaling terecht komen, dan wordt er een nieuwe wanbetaling geregistreerd. Naast deze situatie kan het voorkomen dat instellingen bij een vordering die in betalingsachterstand was, maar waar nog niet in een situatie van wanbetaling, een verandering aanbrengt in het terugbetalingsschema, zonder dat alle contractuele verplichtingen zijn nagekomen. Dit wordt 'Re-ageing' genoemd. Een voorbeeld is een kredietwaardige klant die in strijd met de regels rood staat op een betaalrekening (in achterstand maar niet in wanbetaling), en vervolgens door de instelling een kwartaalkrediet krijgt aangeboden (bij acceptatie: re-ageing). Ten aanzien van 'Re-ageing' moeten instellingen beleid ontwikkelen. Ook hier zal het al dan niet volgen van een consistente gedragslijn en de 'use-test' ten aanzien van het toepassen van re-ageing en de behandeling van overdrafts in eerste instantie onderwerp van beoordeling zijn voor de toezichthouder.

Toelichting op artikel 3:83

Artikel 3:83 betreft de minimumvereisten voor het opstellen van eigen ramingen van PD's voor centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen. De ramingen van PD's moeten worden afgeleid van de gemiddelden van jaarlijkse wanbetalingspercentages over een periode van ten minste 5 jaar. Indien er een langere observatieperiode beschikbaar is waarin relevante data is verzameld dient die periode gebruikt te worden.

Het feit dat moet worden uitgegaan van gemiddelde jaarlijkse realisaties betekent echter niet dat kan worden volstaan met het berekenen van het gemiddelde van de jaarlijkse wanbetalingspercentages in de geobserveerde periode. De ramingen moeten een voorspellende waarde hebben en derhalve een relatie leggen tussen de gemiddelde geobserveerde jaarlijkse wanbetalingspercentages en de determinanten daarvan. Dit is van overeenkomstige toepassing op ramingen van PD's voor vorderingen op particulieren en op kleine of middelgrote ondernemingen en de ramingen van LGD's en Omrekeningsfactoren.

Voor de ramingen kan een instelling in hoofdlijnen gebruik maken van drie verschillende technieken: ramingen op basis van interne data, ramingen op basis van een mapping naar externe data en ramingen op basis van een specifiek PD-schattingsmodel. Artikel 69 geeft specifieke vereisten voor elk van deze situaties. In veel gevallen zal er sprake zijn van een combinatie van methoden. In alle gevallen moet de instellingen aandacht besteden aan het belang van het menselijk oordeel en de effecten van de combinatie van methoden. Instellingen moeten met name ook rekening houden met de beperkingen van de gebruikte technieken.

In lid 4 wordt aangegeven dat indien een instelling gebruik maakt van de wanbetalingsgegevens van een EKBI zij een vergelijking maken moet tussen de interne ratingcriteria en de criteria die door de externe organisatie worden gehanteerd. Daarbij geldt dat de criteria van de externe organisatie uitsluitend betrekking mogen hebben op het wanbetalingsrisico en rekening houden met de transactiekenmerken. Ook moet de definitie van wanbetaling voldoen aan de bepalingen van artikelen 3:1, 3:45 en 3:82. Indien de externe gegevens op zich niet beantwoorden aan de genoemde bepalingen moet de instelling conform artikel 3:81 adequate aanpassingen aanbrengen in de externe gegevens om voor de afwijkingen te corrigeren. Vertekeningen of inconsistenties bij de koppeling of in de onderliggende gegevens worden vermeden.

Toelichting op artikel 3:84

Voor vorderingen op particulieren en op kleine of middelgrote ondernemingen mag de raming direct gebaseerd zijn op de geobserveerde gemiddelde wanbetalingspercentages, of worden afgeleid uit de geobserveerde verliezen en een raming van LGD. De observatieperiode is ten minste 5 jaar. Ook hier geldt dat, indien er een langere observatieperiode beschikbaar is waarin relevante data is verzameld, die periode gebruikt wordt.

Gezien het instellingsspecifieke karakter van de indeling van de vorderingen in homogene groepen moet interne data de belangrijkste bron zijn voor de ramingen. Andere bronnen kunnen dienen als referentiemateriaal. Alleen onder strikte voorwaarden kunnen instellingen voor dit soort vorderingen gebruik maken van externe dan wel gepoolde data.

Een instelling heeft op basis van het zesde lid de mogelijkheid om geen even groot belang te hechten aan historische gegevens, indien zij kan aantonen dat recentere gegevens een betere voorspeller zijn van de toekomstige verliespercentages. De verwachting is dat dit slechts bij uitzondering het geval zal zijn. De instelling moet de relevantie en het belang van de afwijking van de regel aantonen.

Toelichting op artikel 3:85

Voor vorderingen die onder Geavanceerd IRB worden behandeld moeten instellingen eigen ramingen van LGD opstellen. Deze ramingen zijn voor vorderingen op centrale overheden en centrale banken, instellingen en ondernemingen gebaseerd op een observatieperiode van ten minste 7 jaar. Voor vorderingen op particulieren en op kleine of middelgrote ondernemingen zijn de ramingen gebaseerd op een periode van ten minste 5 jaar. Ook hier geldt weer dat een langere observatie periode moet worden gebruikt als dat relevant is en bestaat de mogelijkheid om voor vorderingen op particulieren en op kleine of middelgrote ondernemingen niet aan alle historische data evenveel gewicht toe te kennen.

De LGD schattingen zijn gebaseerd op de geobserveerde, naar wanbetalingspercentage gewogen, gemiddelde verliezen per faciliteitsklasse. Dit houdt in dat instellingen moeten

wegen op basis van het aantal wanbetalingen en niet op basis van de omvang van het verlies in een bepaald jaar. Zo krijgen alle in de observatieperiode voorkomende wanbetalingen een even groot gewicht in de bepaling van de LGD. Tevens wordt rekening gehouden met mogelijke effecten van een economische neergang op de LGD. Dit is de zogenaamde 'down turn' LGD. Daarbij wordt er van uitgegaan dat LGD's in economisch slechtere tijden hoger kunnen uitvallen dan de geobserveerde gemiddelden.

Als spiegelbeeld voor de bepaling van PD's mag ook de LGD voor vorderingen op particulieren en op kleine of middelgrote ondernemingen worden bepaald aan de hand van een raming van het verwachte verlies en een raming van PD. Ook in dit geval dient echter met downturn condities rekening te worden gehouden.

Als de instelling bij de raming van LGD's rekening houdt met verkregen zekerheden heeft de instelling een bepaalde mate van vrijheid om de effecten van deze zekerheden op de LGD in aanmerking te nemen. De instelling dient daarbij wel rekening te houden met correlaties tussen de verkregen zekerheid en de debiteur, eventuele valutamismatches en mogelijke problemen in de uitwinning van de zekerheid. Er zijn geen beperkingen gesteld ten aanzien van de soorten zekerheden, wel zijn de minimumvereisten voor kredietrisicolimitering zoals opgenomen in CRM Bijlage 8 deel 2 van overeenkomstige toepassing. Deze bepalingen zien op de meer juridische aspecten van de zekerheden.

Toelichting op artikel 3:86

Ook de schatting van de Omrekeningsfactor is gebaseerd op de geobserveerde, naar wanbetalingspercentage gewogen, gemiddelde verliezen per faciliteitsklasse, waarbij rekening moet worden gehouden met een mogelijk *down-turn* effect. De minimum observatieperiode is 7 jaar en verder gelden voor de toepassing van langere of kortere periode de zelfde bepalingen als voor LGD en PD.

De ramingen van Omrekeningsfactoren zijn gericht op het schatten van het bedrag dat nog extra getrokken gaat worden tot aan het moment van verwachte wanbetaling. Derhalve houden instellingen ook rekening met hun specifieke gedragslijnen en strategieën voor het rekeningenbeheer en de betalingsverwerking en met hun vermogen om daadwerkelijk extra trekkingen voorafgaande aan wanbetaling te voorkomen. Daartoe moeten instellingen ook procedures hebben waardoor ze in staat zijn de wijzigingen in uitstaande bedragen per debiteur en per klasse dagelijks te controleren.

Toelichting op artikel 3:87

Instellingen die Geavanceerd IRB toepassen mogen het effect van verkregen garanties of gekochte kredietderivaten meenemen door middel van de aanpassing van de PD of de LGD. Hiertoe worden wel een aantal randvoorwaarden opgesteld welke in artikel 73 worden weergegeven. Instellingen moeten vooraf goed omschreven criteria hebben die bepalen welke soorten garantiegevers zij accepteren en welk effect de garanties hebben op de PD of LGD. Voor deze garantiegevers gelden dan dezelfde vereisten ten aanzien van het toekennen van ratings als voor normale debiteuren. Artikel 3:87 noemt ook een aantal specifieke criteria die bij de toekenning van de herziene rating in aanmerking moeten worden genomen.

De garantie moet onder meer schriftelijk worden bevestigd en juridisch afdwingbaar zijn jegens de garantiegever in een rechtsgebied waar de garantiegever activa bezit. Bij voorwaardelijke garanties moet de instelling aantonen dat rekening is gehouden met elke potentiële

vermindering van het risicoverminderende effect. De bepalingen zijn van overeenkomstige toepassing op single name kredietderivaten.

Toelichting op artikel 3:88 en 3:89

Artikel 3:88 en 3:89 behandelen de specifieke vereisten die gelden voor de toekenning van ratings en risicokwantificering van gekochte kortlopende handelsvorderingen. Zoals eerder aangegeven is de behandeling van gekochte kortlopende handelsvorderingen op elementen afwijkend van de behandeling van overige vorderingen. De reden voor deze afwijking is gelegen in het feit dat bij gekochte kortlopende handelsvorderingen er een indirecte relatie bestaat tussen de instelling en de uiteindelijke debiteur, waarbij de kredietrelatie feitelijk niet direct door de instelling zelf is aangegaan, maar door de verkoper van de kortlopende handelsvorderingen. De instelling staat als het ware op afstand. Het kredietrisico wordt echter wel bepaald door de onderliggende debiteur.

Om een adequate behandeling van gekochte kortlopende handelsvorderingen mogelijk te maken worden in artikel 3:88 een hele reeks voorwaarden genoemd waaraan de pool van gekochte kortlopende handelsvorderingen, dan wel de instelling zelf, moet voldoen. Deze voorwaarden hebben betrekking op de contractuele afspraken tussen de instelling en de verkoper, de bewaking van de financiële posities van zowel de pool van handelsvorderingen als die van de verkoper en de gedragslijnen die instellingen moeten volgen bij het aangaan van dergelijke posities.

Artikel 3:89 bevat alle specifieke bepalingen die in aanvulling op artikel 3:80 tot 3:86 gelden voor de kwantificering van de inputparameters voor gekochte kortlopende handelsvorderingen.

Toelichting op artikel 3:90

Voor de berekening van de kapitaalseisen voor aandelenposities mogen instellingen conform artikel 3:32 gebruik maken van een intern ontwikkeld model. Dit model moet aan een aantal randvoorwaarden voldoen. Deze randvoorwaarden worden gegeven in artikel 3:90.

Het model moet gebaseerd zijn op de *Value-at-Risk*-methodiek en moet passen bij de complexiteit van de aandelenportefeuille waarop het wordt toegepast. Het model dient rekening te houden met zowel de algemene risico's van de aandelenmarkt als de specifieke risico's van de individuele aandelen in de portefeuille. De modellen moeten leiden tot uitkomsten die overeenkomen met de risico's van ongunstige marktontwikkelingen en rekening houden met de lange termijn horizon die past bij de aandelenposities.

Het ontwikkelen van VaR-modellen voor aandelen waarvoor geen frequente marktprijzen bestaan, vereist dat instellingen zelf zorgen voor adequate waarderingen van dergelijke posities op kwartaalbasis.

Toelichting op artikel 3:91

Een minimumvereiste voor de toepassing van IRB is dat instellingen op regelmatige basis een zogenaamde 'stresstest' uitvoeren en het effect daarvan op de interne ratings en de kapitaalseisen voor kredietrisico (inclusief haar posities in aandelen). Doel van de stresstests in de eerste pilaar is om na te gaan welke mogelijke gebeurtenissen of toekomstige veranderingen in economische omstandigheden ongunstige gevolgen kunnen hebben voor de

kredietrisicoposities van de instelling en wordt beoordeeld in hoeverre de instelling tegen dergelijke veranderingen bestand is.

Instellingen zijn vrij in de keuze van het soort stress test dat ze willen toepassen. Ze moeten voor kredietrisico zelf relevante, redelijk conservatieve scenario's voor de stress tests bepalen. De stress testen moeten worden toegepast op een significant deel van de portefeuille. Voor de stresstests voor kredietrisico onder dit artikel is niet vereist dat wordt uitgegaan van extreme worst-case scenario's, de scenario's moeten uitgaan van ernstige, maar geloofwaardige condities. De stress testen moeten een inzicht geven in het effect van mogelijke ongunstige economische ontwikkelingen. Mogelijke scenario's zijn 'krimp'-scenario's in de economie als geheel of in een specifieke sector, of specifieke negatieve gebeurtenissen op de financiële markten, zoals een specifieke marktrisico gebeurtenis of een liquiditeitscrisis. Ten minste moet men uitgaan van twee opeenvolgende kwartalen zonder groei.

Instellingen moeten voor het risico van hun aandelenportefeuille zelf relevante, redelijk conservatieve scenario's voor de stress tests bepalen. Ten aanzien van posities die op basis van de interne modellen benadering of PD/LGD worden behandeld, moet daarbij met name inzicht worden gegeven in de effecten in de staart van de verdeling.

Toelichting op artikel 3:92

Artikel 3:92 geeft minimum voorschriften voor de validatie van IRB systemen en interne modellen voor posities in aandelen en de interne ramingen die daaruit voortvloeien. Deze validatie is een belangrijke, maar tevens moeilijke taak. De toezichthouderregeling op dit punt is 'principle based', omdat de validatie van met name de ratingsystemen voor kredietrisico niet plaatsvindt op basis van harde 'knock-out'-criteria, zoals bij interne modellen voor bijvoorbeeld marktrisico het geval is. De validatie zal veel meer een proces zijn waarin de instelling zichzelf overtuigt van de robuustheid, betrouwbaarheid en accuraatheid van de door haar gebruikte ratingsystemen en modelleringstechnieken. De in het artikel genoemde vergelijkingen van resultaten met verwachtingen is slechts een klein onderdeel van de activiteiten die instellingen moeten ontplooien om hun modellen intern te kunnen valideren.

Het validatieproces moet gericht zijn op het vaststellen van het voorspellend vermogen van het IRB-systeem. Het ratingsysteem moet gebaseerd zijn op empirisch bewijs en de uitkomsten moeten een voorspellend karakter hebben. Ratingsystemen moeten effectief risico's kunnen differentiëren en voldoende accuraat de omvang van de risico's inschatten. Om het voorspellend en discriminerend vermogen te kunnen beoordelen moeten instellingen ook kijken naar de algemene toepasselijkheid van de gekozen methodiek voor de specifieke portefeuille en de mate van objectiviteit en conservatisme dat in de ratingsystemen wordt gehanteerd. Ook de specifieke ratingfilosofie (variërend van pure Through-the-Cycle tot pure Point-in-Time en alles daartussen) moet in de opzet en uitvoering van de validatie worden betrokken. Binnen een instelling kan deze ratingfilosofie van model tot model verschillen, hetgeen extra aandacht vraagt in de validatie. Daar waar historische data ontbreekt voor een adequate statistische validatie, is het van belang om te kijken naar het ontwikkelingsproces en de gekozen methodieken die aan het ratingsysteem ten grondslag liggen.

Instellingen zullen zelf acceptabele normen moeten vaststellen voor de te hanteren betrouwbaarheidsniveau's en significantieniveau's voor afwijkingen. De regelgeving schrijft deze niet voor. Instellingen moeten hun keuzes onderbouwen met gedegen argumentatie.

Toelichting op artikel 3:93 en 3:94

In de artikelen 3:93 en 3:94 worden minimumvereisten genoemd voor de interne beheersing ten aanzien van de toepassing van IRB. Artikel 3:93 geeft aan dat instellingen gedragslijnen, procedures en controlemaatregelen moeten opstellen om de integriteit van het ratingsysteem en het modelleringsproces te waarborgen. Het artikel geeft verder aan aan welke minimale eisen deze gedragslijnen dienen te voldoen. Dit betreft onder andere de integratie van de systemen in het normale proces van de instelling en adequate inbedding van de controle op de werking van de systemen. De in dit artikel genoemde meer algemene aspecten van de interne beheersing staan naast de specifieke bepalingen ten aanzien van op te zetten procedures of beheersingsmaatregelen, bijvoorbeeld ten aanzien van de toekenning van individuele ratings.

De in artikel 3:93 genoemde voorwaarden zijn in de Richtlijn alleen van toepassing op interne modellen voor aandelenposities. Echter, deze bepalingen zijn ook relevant om een integere en consistente toepassing van de ratingsystemen voor kredietrisico te waarborgen en worden derhalve van overeenkomstige toepassing verklaard op dergelijke ratingsystemen. Er kan worden gesteld dat de genoemde voorwaarden voortvloeien uit artikel 84 lid 2 onderdeel b, c en e, CRD. Voor instellingen is dit feitelijk geen aanscherping van de eisen, maar een nadere concretisering. De genoemde eisen leiden tot solide systemen die zorgvuldig worden toegepast.

Artikel 3:94 gaat in op de taakverdeling tussen verschillende organisatorische organen van de instelling die een belangrijke rol spelen bij de interne beheersing van het IRB-systeem. Dit betreffen het bestuur, het managementniveau daar direct onder (het management), de raad van commissarissen, de met de beheersing van het kredietrisico belaste functie en de interne audit functie.

Gezien de verantwoordelijkheden van de Raad van Bestuur, is het van belang dat dit orgaan of althans een speciaal aangewezen comité daarvan, naast het hoogste managementniveau, een goed algemeen begrip heeft van het ratingsysteem dat wordt toegepast door de instelling en diepgaande kennis van de managementverslagen daarover. In deze managementverslagen worden op interne ratings gebaseerde analyses gegeven van het risicoprofiel van de instellingen. De kennis en betrokkenheid van het management gaat een stapje verder dan dat van het bestuur. Het management is niet alleen op de hoogte van de opzet en werking van het ratingsysteem, maar is ook direct verantwoordelijk voor een adequate werking daarvan in de dagelijkse praktijk van de instelling.

De naar haar aard toezichhoudende rol van de raad van commissarissen brengt met zich mee dat dit orgaan op hoofdlijnen de organisatie-inrichting en het beheersingsmechanisme beoordeelt en op de hoogte wordt gesteld van wezenlijke wijzigingen in of uitzonderingen op algemeen gebruikelijke gedragslijnen welke een invloed van betekenis hebben op de werking van de ratingsystemen van de instelling.

Met name de met de beheersing van het kredietrisico belaste functie speelt een belangrijke rol bij het monitoren van een consistente, adequate en integere toepassing van IRB in de gehele instelling en de rapportage daarover aan hogere managementlagen. Ook is de met de beheersing van het kredietrisico belaste eenheid actief betrokken bij de opzet, implementatie en validatie van de modellen en ratingsystemen die worden gebruikt. Deze taak brengt een inherent belangenconflict met zich mee en instellingen moeten dit belangenconflict door middel van adequate functiescheiding beheersen.

Ook de interne audit functie heeft een belangrijke taak. Zij moet ten minste één maal per jaar een beoordeling uitvoeren van de door de instelling toegepaste ratingsystemen en de in het kader daarvan verrichte activiteiten, met inbegrip van de activiteiten van de met de kredietrisicobeheersing belaste functie en de raming van de PD's, LGD's, EL's en omrekeningsfactoren. Deze taak hoeft niet per se direct bij de interne audit functie zelf te

liggen, ook een soortgelijke onafhankelijke gespecialiseerde eenheid kan die taak uitvoeren. Dat kan niet de met de kredietrisicobeheersing belaste functie zijn. Het gaat hier immers om onafhankelijkheid van het oordeel over het ratingsysteem en de met de kredietrisicobeheersing belaste functie is hiervoor, door haar monitoring rol, niet geschikt.

Dit artikel vereist van de interne audit functie overigens niet dat de ramingen van PD's, LGD's en Omrekeningsfactoren door haar zelf weer worden gevalideerd. Het gaat met name om een toetsing aan de minimumvereisten en de werking van de met de kredietrisicobeheersing belaste functie, bijvoorbeeld: hoe is de IT-omgeving, wat is de datakwaliteit, op welke wijze functioneert de met de kredietrisicobeheersing belaste functie, op welke wijze wordt de integere en consistente toepassing gewaarborgd, heeft er een adequate validatie plaatsgevonden, is er een proces van periodieke hervalidatie en wat is er gebeurd met de resultaten daarvan. Daarbij moet zij wel begrip hebben van de statistische methoden en systemen die gebruikt worden. De interne audit functie moet kunnen beoordelen wat de consequenties zijn van de in het ontwikkelings- en validatietraject gemaakte keuzes en veronderstellingen. De interne audit functie moet immers in staat zijn te beoordelen of de conclusies van de met de kredietrisicobeheersing belaste functie goed gefundeerd zijn. De interne audit functie mag geen rol hebben in het validatieproces zelf.

Indien de instelling geen structurele functiescheiding heeft aangebracht tussen modelontwikkeling en modelvalidatie tot op het hoogste niveau in de organisatie, kan als additionele compenserende maatregel worden verlangd dat de bank een deel van zijn Bazel II modellen extern laat valideren met een minimum van 1 model (c.q. modelwijziging) per jaar.

Hoewel niet expliciet vereist op basis van deze regeling, wordt hier volledigheidshalve opgemerkt dat de externe accountant waarschijnlijk eigen werkzaamheden zal moeten verrichten rond de beoordeling van de betrouwbaarheid van Bazel II systemen. De externe accountant zal, gezien de materialiteit van deze systemen voor de BIS-ratio en het belang voor de continuïteit van de instelling, zich een oordeel moeten vormen over opzet, bestaan en werking van de Bazel II systemen van de instelling. Dit betekent dat van de externe accountant ook eigen werkzaamheden verwacht mogen worden op het terrein van de modelcyclus. Keuze en diepgang van te verrichten werkzaamheden volgen uit een risico-analyse en zijn mede afhankelijk van de functiescheidingen die de bank heeft aangebracht rond de modelcyclus en de stevigheid van de beoordeling van de interne audit functie op dit terrein.

Toelichting bij Artikel 6:X

Conform de **Richtlijn/Wet/AmvB** kunnen instellingen slechts toestemming voor IRB krijgen als zij ten minste 3 jaar ervaring hebben opgedaan met het gebruik van het ratingsysteem voor interne doeleinden. Als overgangsbepaling is opgenomen dat de toezichthouder de vereiste periode voor ervaring met IRB-systemen kan terugbrengen tot 1 jaar (Basis IRB) dan wel 2 jaar (Geavanceerd IRB). Dit laat onverlet dat DNB het belangrijk vindt dat banken voldoende ervaring opdoen in het gebruik van het ratingsysteem, voordat een instelling dit ratingsysteem kan gebruiken voor de bepaling van de kapitaalsvereisten.

De formulering van de artikelen sluit aan bij de **Richtlijn/Wet/AMvB** en leidt ertoe dat banken die vanaf 1 januari 2007 Basis IRB (inclusief Geavanceerd voor de retail portefeuille) willen uitrollen ten minste op 1 januari 2006 een operationeel ratingsysteem moeten hebben, dat vrijwel volledig voldoet aan de eisen voor ratings aan debiteuren en bepaling van PD's (of ingeval van de retailportefeuille LGD's en omrekeningsfactoren). Voor instellingen die vanaf

1 januari 2008 Geavanceerd IRB willen uitrollen gelden deze eisen ook vanaf 1 januari 2006. Echter daarbij wordt opgemerkt dat er in 2006 nog enige afwijking mag bestaan ten opzichte van vereisten die gesteld worden aan de ratingsystemen en raming van PD's, LGD's en omrekeningsfactoren. In 2007 moeten ook deze instellingen ratingsystemen en ramingen operationeel hebben die nagenoeg volledig voldoen aan de eisen uit deze regeling.

De toepassing van de versoepeling hangt derhalve af van de mate waarin het rating systeem 'in lijn' ('broad compliance') is met de minimum vereisten en de periode dat het intern in gebruik is. Dit aspect zal telkens in een case-by-case benadering worden beoordeeld. Hoewel DNB geen limitatieve lijst met beoordelingscriteria wil opstellen volgt hieronder een toelichting op de beoordeling van het begrip 'broad compliance'.

Reden achter de eis van broad compliance is dat zo wordt voorkomen dat banken van het ene op het andere moment op IRB overstappen. Het werken met de IRB-benadering vraagt om een organisatie die vertrouwd is met moderne risicomanagementtechnieken, het maken van ratings, het berekenen van economisch kapitaal en het gebruik van risicogebaseerde prijzen. Wanneer een organisatie deze ervaring niet heeft brengt implementatie van IRB grote risico's met zich mee. Het belangrijkste aan de eis van broad compliance is dat de toezichthouder ervan overtuigd is dat alle betrokkenen in de (kredietrisico-)organisatie, zoals de risicomangers, de accountmanagers en het senior management ervaring hebben met het gebruik van ratings. Idealiter zijn dit dezelfde ratings als ook voor IRB zullen worden gebruikt, maar in de praktijk zal dit veelal niet het geval zijn. Mogelijke afwijkingen van 'compliance' zijn:

- De wanbetalingsdefinitie wijkt af van die die voor IRB zal worden gebruikt (bij voorbeeld omdat de 90-dagen grens niet geïmplementeerd is). Dit is geen ernstige verstoring van broad compliance.
- De instelling werkt met een debiteuren-rating die ook transactiespecifieke elementen (zoals de beschikbaarheid van onderpand) bevat. Dit is een iets ernstiger afwijking dan de vorige, maar hoeft (als op de overige eisen goed wordt gescoord) implementatie niet in de weg te staan. Het is voorstelbaar dat een instelling van de drie ervaringsjaren er slechts één met een exact Bazel-conforme rating heeft.
- De instelling werkt met EL-ratings in plaats van debiteuren-ratings. Dit is weer een iets ernstiger schending van de eisen dan het vorige punt, daar de afwijking van Bazel de 'grondvesten' van IRB (scheiding van PD en LGD) aantast. Beoordeling door de toezichthouder is weer aan de orde, in dit geval zou bijvoorbeeld denkbaar zijn dat de instelling van de drie jaren één jaar met EL-ratings en twee met Bazel-conforme ratings heeft gewerkt.
- De instelling erkent niet-Bazel conform onderpand (of garanties). Dit is geen ernstig probleem, daar de erkenning van onderpand een Basis IRB specifiek verschijnsel is en een Geavanceerd IRB bank in principe iedere vorm van onderpand kan erkennen.

Bij het vaststellen van broad compliance moet ruimte zijn voor oordeelsvorming door de toezichthouder. Kernpunt is het vertrouwen van de toezichthouder dat middels ervaring kennis van IRB, risico-inschattingen en risicomanagement organisatiebreed is doorgedrongen. Het is dan ook veel ernstiger wanneer de betrokken personen niet met ratings hebben gewerkt, dan wanneer de IRB parameters niet helemaal goed zijn, maar het gebruik en het begrip hiervan wel organisatiebreed is doorgedrongen

Een ander aspect is of broad compliance alleen over de gehele instelling heen moet worden beoordeeld. Een bank is in dat geval in zijn geheel broadly compliant of is dat niet. Een andere mogelijkheid is een partiële benadering toe te staan. Een bank kan in bepaalde portefeuilles al

broadly compliant zijn en in andere nog niet. De eerste benadering gaat uit van een soort big bang-overgang op IRB. Het tweede sluit aan bij een gefaseerde uitrol. De partiële benadering biedt ruimte voor een meer kwalitatieve beoordeling: daar waar ratings worden gebruikt, voldoet dat in grote lijnen aan de minimum vereisten.

In aanvulling op deze hoofdlijn en de gegeven voorbeelden wordt hieronder een nadere operationalisering van dit begrip te geven. Dit bevordert de consistentie van de toepassing van dit begrip. Het doel van een dergelijke nadere invulling zou moeten zijn een opsomming van die onderdelen van de minimum vereisten waarop ten minste voldoende moet zijn gescoord om te kunnen spreken van broad compliance. Er moet wel voor worden gewaakt dat een dergelijke opsomming wordt beschouwd als een limitatieve lijst met beoordelingscriteria. Dan bestaat het gevaar van een te mechanische toepassing van dit vereiste.

Ten aanzien van broad compliance zijn er twee relevante dimensies te onderscheiden: de systeemdimensie en de gebruiksdimensie. Bij de systeemdimensie is van belang of het ratingsysteem dat wordt gebruikt, inhoudelijk voldoende aansluit bij de minimum vereisten. Bij de gebruiksdimensie is van belang of banken het ratingsysteem ook voor andere doeleinden in hun organisatie toepassen. Hieronder volgt een korte toelichting op deze dimensies.

1. De systeem-dimensie: Instellingen moeten een ratingsysteem (inclusief schattingen van PD, en eventueel LGD en omrekeningsfactoren) hebben dat 'broadly in line' is met alle minimum vereisten. Hieronder volgt een zeer ver vereenvoudigde weergave van alle minimum vereisten:

- a) Het gebruik van pure debiteuren- en faciliteitsratings in corporate;
- b) Het gebruik van homogene pools in retail;
- c) Differentiatie van risico's over verschillende ratingklassen en retail pools;
- d) Integer en gedocumenteerd proces van rating assignments, overrides en review;
- e) Vastlegging van alle relevante data;
- f) Invulling van stress tests;
- g) Betrokkenheid van senior management, de interne accountant;
- h) Het functioneren van de met de kredietrisicobeheersing belaste functie;
- i) Compliant definities van default, en compliant schattingen van PD, LGD en omrekeningsfactoren;
- j) Voldoende datahistorie, inclusief de aanpassingen van de schattingen die zijn gemaakt op basis van non-compliant definities van wanbetaling;
- k) Invulling van interne validatieproces.

2. De gebruiks-dimensie (de use–test):

Een bank moet haar rating systeem niet alleen voor kapitaalseisen gebruiken, maar het gebruik van de ratings en/of de risk drivers PD/LGD/EL moet ook in overige aspecten van de bedrijfsvoering zijn doorgevoerd. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt in kernelementen van de bedrijfsvoering, waarop de instelling intensieve ervaring moet hebben opgedaan met het gebruik van het ratingsysteem en de overige elementen, waarin ervaring minder intensief mag zijn. Kernelementen van het bedrijfsproces zijn in dit geval: leningverstrekking en -goedkeuring, prijsstelling, risico management, portefeuille management, management rapportages en voorzieningenbeleid. Overige elementen zijn bijvoorbeeld: economisch kapitaal allocatie strategische en beleidsbeslissingen op het gebied van overnames en, beoordelingen van prestaties en winstgevendheid en beloningsbeleid.

De vraag die vervolgens beantwoord moet worden is: op welke van de genoemde elementen mag er een afwijking van de minimum vereisten bestaan en hoe groot mag die zijn. Vanuit het doel van de eis geredeneerd lijken de 'technische elementen' (a, b, e, f, i en j) minder van

belang dan de elementen die betrekking hebben op de inbedding en het gebruik van het systeem in de bedrijfsvoering (c, d, g, h en k).

Ten aanzien van de gebruiksdimensie zou als uitgangspunt kunnen worden gehanteerd dat banken in alle genoemde richtingen het ratingsysteem ten minste één jaar volledig operationeel moeten hebben gebruikt alvorens het te mogen gebruiken voor het berekenen van het kapitaalsbeslag. Deze termijn sluit ook aan bij de parallel run. In dat jaar zouden de afwijkingen op de systeemdimensie slechts minimaal mogen zijn, ook ten aanzien van de 'technische aspecten'

BIJLAGE 1 BIJ TOELICHTING OP REGELING KREDIETRISICO ONDERDEEL IRB

UITWERKING VAN DE CRITERIA GENOEMD IN ARTIKEL 3: 25, DERDE LID VOOR HET TOEKENNEN VAN RISICOGEWICHTEN IN HET KADER VAN GESPECIALISEERDE KREDIETVERLENING (overname van criteria in Annex 7 van Bazelse tekst, is nog niet in Nederlandse vertaling beschikbaar)

Tabel 1 – Factoren voor kwaliteitsbeoordelingen van projectfinanciering

	Strong	Good	Satisfactory	Weak
Financial strength				
Market conditions	Few competing suppliers or substantial and durable advantage in location, cost, or technology. Demand is strong and growing	Few competing suppliers or better than average location, cost, or technology but this situation may not last. Demand is strong and stable	Project has no advantage in location, cost, or technology. Demand is adequate and stable	Project has worse than average location, cost, or technology. Demand is weak and declining
Financial ratios (e.g. debt service coverage ratio (DSCR., loan life coverage ratio (LLCR., project life coverage ratio (PLCR., and debt-to-equity ratio.	Strong financial ratios considering the level of project risk; very robust economic assumptions	Strong to acceptable financial ratios considering the level of project risk; robust project economic assumptions	Standard financial ratios considering the level of project risk	Aggressive financial ratios considering the level of project risk
Stress analysis	The project can meet its financial obligations under sustained, severely stressed economic or sectoral conditions	The project can meet its financial obligations under normal stressed economic or sectoral conditions. The project is only likely to default under severe economic conditions	The project is vulnerable to stresses that are not uncommon through an economic cycle, and may default in a normal downturn	The project is likely to default unless conditions improve soon

	Strong	Good	Satisfactory	Weak
Financial structure				
Duration of the credit compared to the duration of the project	Useful life of the project significantly exceeds tenor of the loan	Useful life of the project exceeds tenor of the loan	Useful life of the project exceeds tenor of the loan	Useful life of the project may not exceed tenor of the loan
Amortisation schedule	Amortising debt	Amortising debt	Amortising debt repayments with limited bullet payment	Bullet repayment or amortising debt repayments with high bullet repayment
Political and legal environment				
Political risk, including transfer risk, considering project type and mitigants	Very low exposure; strong mitigation instruments, if needed	Low exposure; satisfactory mitigation instruments, if needed	Moderate exposure; fair mitigation instruments	High exposure; no or weak mitigation instruments
Force majeure risk (war, civil unrest, etc.	Low exposure	Acceptable exposure	Standard protection	Significant risks, not fully Mitigated
Government support and project's importance for the country over the long term	Project of strategic importance for the country (preferably export-oriented.. Strong support from Government	Project considered important for the country. Good level of support from Government	Project may not be strategic but brings unquestionable benefits for the country. Support from Government may not be explicit	Project not key to the country. No or weak support from Government
Stability of legal and regulatory environment (risk of change in law.	Favourable and stable regulatory environment over the long term	Favourable and stable regulatory environment over the medium term	Regulatory changes can be predicted with a fair level of certainty	Current or future regulatory issues may affect the project
Acquisition of all necessary supports and approvals for such relief from local content laws	Strong	Satisfactory	Fair	Weak

	Strong	Good	Satisfactory	Weak
Enforceability of contracts, collateral and security	Contracts, collateral and security are enforceable	Contracts, collateral and security are enforceable	Contracts, collateral and security are considered enforceable even if certain non-key issues may exist	There are unresolved key issues in respect if actual enforcement of contracts, collateral and security
Transaction characteristics				
Design and technology risk	Fully proven technology and design	Fully proven technology and design	Proven technology and design - start-up issues are mitigated by a strong completion package	Unproven technology and design; technology issues exist and/or complex design
Construction risk				
Permitting and siting	All permits have been Obtained	Some permits are still outstanding but their receipt is considered very likely	Some permits are still outstanding but the permitting process is well defined and they are considered routine	Key permits still need to be obtained and are not considered routine. Significant conditions may be attached
Type of construction contract	Fixed-price date-certain turnkey construction EPC (engineering and procurement contract).	Fixed-price date-certain turnkey construction EPC	Fixed-price date-certain turnkey construction contract with one or several contractors	No or partial fixed-price turnkey contract and/or interfacing issues with multiple contractors
Completion guarantees	Substantial liquidated damages supported by financial substance and/or strong completion guarantee from sponsors with excellent financial standing	Significant liquidated damages supported by financial substance and/or completion guarantee from sponsors with good financial standing	Adequate liquidated damages supported by financial substance and/or completion guarantee from sponsors with good financial standing	Inadequate liquidated damages or not supported by financial substance or weak completion guarantees

	Strong	Good	Satisfactory	Weak
Track record and financial strength of contractor in constructing similar projects.	Strong	Good	Satisfactory	Weak
Operating risk				
Scope and nature of operations and maintenance (O & M. contracts)	Strong long-term O&M contract, preferably with contractual performance incentives, and/or O&M reserve accounts	Long-term O&M contract, and/or O&M reserve accounts	Limited O&M contract or O&M reserve account	No O&M contract: risk of high operational cost overruns beyond mitigants
Operator's expertise, track record, and financial strength	Very strong, or committed technical assistance of the Sponsors	Strong	Acceptable	Limited/weak, or local operator dependent on local authorities
Of-take risk				
(a. If there is a take-or-pay or fixed-price off-take contract:	Excellent creditworthiness of off-taker; strong termination clauses; tenor of contract comfortably exceeds the maturity of the debt	Good creditworthiness of off-taker; strong termination clauses; tenor of contract exceeds the maturity of the debt	Acceptable financial standing of off-taker; normal termination clauses; tenor of contract generally matches the maturity of the debt	Weak off-taker; weak termination clauses; tenor of contract does not exceed the maturity of the debt
(b. If there is no take-or-pay or fixed-price off-take contract:	Project produces essential services or a commodity sold widely on a world market; output can readily be absorbed at projected prices even at lower than historic market growth rates	Project produces essential services or a commodity sold widely on a regional market that will absorb it at projected prices at historical growth rates	Commodity is sold on a limited market that may absorb it only at lower than projected prices	Project output is demanded by only one or a few buyers or is not generally sold on an organised market

	Strong	Good	Satisfactory	Weak
Supply risk				
Price, volume and transportation risk of feed-stocks; supplier's track record and financial strength Reserve risks (e.g. natural resource development).	Long-term supply contract with supplier of excellent financial standing	Long-term supply contract with supplier of good financial standing	Long-term supply contract with supplier of good Financial standing - a degree of price risk may remain	Short-term supply contract or long-term supply contract with financially weak supplier a degree of price risk definitely remains
Reserve risks (e.g. natural resource development).	Independently audited, proven and developed reserves well in excess of requirements over lifetime of the project	Independently audited, proven and developed reserves in excess of requirements over lifetime of the project	Proven reserves can supply the project adequately through the maturity of the debt	Project relies to some extent on potential and undeveloped reserves
Strength of Sponsor				
Sponsor's track record, financial strength, and country/sector experience	Strong sponsor with excellent track record and high financial standing	Good sponsor with satisfactory track record and good financial standing	Adequate sponsor with adequate track record and good financial standing	Weak sponsor with no or questionable track record and/or financial weaknesses
Sponsor support, as evidenced by equity, ownership clause and incentive to inject additional cash if necessary	Strong. Project is highly strategic for the sponsor (core business - long-term strategy).	Good. Project is strategic for the sponsor (core business - long-term strategy).	Acceptable. Project is considered important for the sponsor (core business).	Limited. Project is not key to sponsor's long-term strategy or core business
Security Package				
Assignment of contracts and Accounts	Fully comprehensive	Comprehensive	Acceptable	Weak

	Strong	Good	Satisfactory	Weak
Pledge of assets, taking into account quality, value and liquidity of assets	First perfected security interest in all project assets, contracts, permits and accounts necessary to run the project	Perfected security interest in all project assets, contracts, permits and accounts necessary to run the project	Acceptable security interest in all project assets, contracts, permits and accounts necessary to run the project	Little security or collateral for lenders; weak negative pledge clause
Lender's control over cash flow (e.g. cash sweeps, independent escrow accounts).	Strong	Satisfactory	Fair	Weak
Strength of the covenant package (mandatory prepayments, payment deferrals, payment cascade, dividend restrictions.. ..)	Covenant package is strong for this type of project Project may issue no additional debt	Covenant package is satisfactory for this type of project Project may issue extremely limited additional debt	Covenant package is fair for this type of project Project may issue limited additional debt	Covenant package is insufficient for this type of project Project may issue unlimited additional debt
Reserve funds (debt service, O&M, renewal and replacement, unforeseen events, etc.)	Longer than average coverage period, all reserve funds fully funded in cash or letters of credit from highly rated bank	Average coverage period, all reserve funds fully funded	Average coverage period, all reserve funds fully funded	Shorter than average coverage period, reserve funds funded from operating cash flows

